

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Cmolas na lata 2021-2027

Spis treści

Wstęp.....	4
MERYTORYCZNE OPRACOWANIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	5
Podstawa prawna Strategii	5
Dokumenty krajowe	5
Dokumenty regionalne i lokalne	5
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	6
Charakterystyka Gminy.....	6
Położenie	6
Demografia.....	6
Oświata.....	9
Kultura i sport.....	10
Pomoc społeczna	17
Bezpieczeństwo publiczne i przeciwpożarowe	18
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej	20
Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez GOPS	21
Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w Gminie Cmolas. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej.....	28
Ubóstwo	29
Długotrwała lub ciężka choroba.....	30
Bezrobocie.....	31
Niepełnosprawność	33
Bezradność opiekuńczo- wychowawcza	35
Uzależnienia	37
Przemoc w rodzinie	41

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Cmolas.....	44
Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Cmolas w opinii dorosłych mieszkańców	44
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne.....	45
Substancje psychoaktywne: nikotyna.....	49
Substancje psychoaktywne: narkotyki, dopalacze, leki	50
Przemoc w rodzinie	52
Przekonania dotyczące wychowania dzieci	52
Zjawisko przemocy w rodzinie	52
Hazard	55
Cyberprzemoc i uzależnienie od Internetu.....	56
Funkcjonowanie społeczeństwa w dobie pandemii COVID-19.....	57
Badania sprzedawców napojów alkoholowych.....	60
Grupa badana.....	60
Cel badania	60
Wyniki badań	61
Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	67
Metodologia	67
Cel badania	67
Charakterystyka grupy badanej	67
Wyniki	69
Substancje psychoaktywne: Alkohol	69
Substancje psychoaktywne: Papierosy	72
Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze	74
Postawy wobec substancji psychoaktywnych	76

Przemoc w szkole.....	77
Uzależnienie od internetu i cyberprzemoc	78
Hazard	82
Telewizja	84
Czas wolny	85
Podsumowanie	88
Analiza SWOT	91
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE CMOLAS NA LATA 2021-2027	93
Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	93
Realizacja strategii	96
Cele i kierunki działań.....	96
Monitoring i ewaluacja.....	108
Źródła finansowania	110
Spis tabel	110
Spis wykresów.....	111
Spis rysunków	111

Wstęp

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się, jako "działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzająca do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie"¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa - utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Podstawowym dokumentem planistycznym w sferze polityki społecznej na poziomie lokalnym jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategia ta jest dokumentem określającym najważniejsze kierunki interwencji w stosunku do zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie gminy i wskazuje priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla ich realizacji. Opracowanie Strategii jest punktem wyjścia do opracowania szczegółowych programów, których realizacja ma przyczyniać się do rozwiązywania problemów społecznych oraz wyrównania szans społecznych mieszkańców gminy.

Artykuł 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Z kolei art. 16b wyżej wymienionej Ustawy określa kluczowe elementy, które powinna zawierać strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie. Dokument ten powinien składać się w szczególności z:

1. diagnozy sytuacji społecznej gminy,
2. prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
3. określenia:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Niniejsza Strategia została opracowana dla Gminy Cmolas na lata 2021-2027.

¹ K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

MERYTORYCZNE OPRACOWANIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Podstawa prawna Strategii

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z artykułu 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, który nakłada na gminę ten obowiązek. Poza tym, Strategia jest zgodna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej opracowanymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Poniżej zaprezentowano spis podstawowych dokumentów stanowiących podstawę i punkt odniesienia do powstania niniejszej Strategii.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Cmolas na lata 2021-2027 uwzględnia zapisy dokumentów krajowych, w szczególności:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.

Dokumenty regionalne i lokalne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Cmolas na lata 2021-2027 uwzględnia zapisy dokumentów regionalnych i lokalnych, m.in. takich jak:

- Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego do roku 2030;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kolbuszowskiego;
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie Gminy Cmolas;
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Cmolas;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Cmolas;
- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Cmolas.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

Charakterystyka Gminy

Położenie

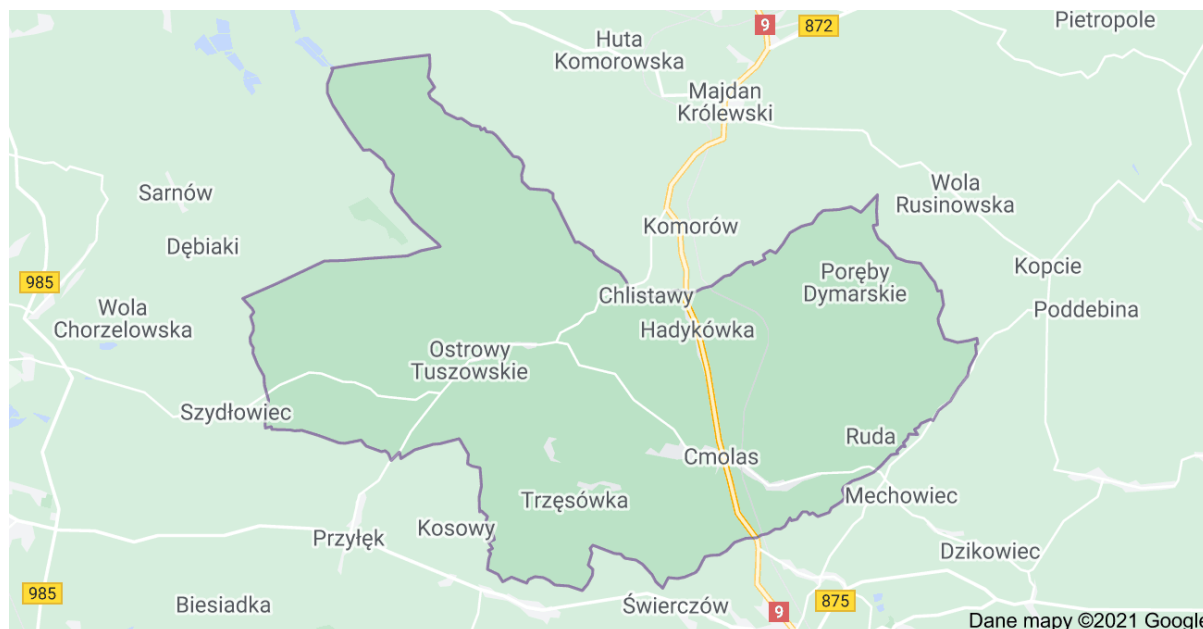
Gmina Cmolas to gmina wiejska. Należy do województwa podkarpackiego, powiatu kolbuszowskiego. Gmina Cmolas ma 8 215 mieszkańców, czyli zamieszkuje ją 12,9% ludności powiatu. Gmina stanowi 17,3% powierzchni powiatu. Gmina Cmolas graniczy z takimi gminami jak: Baranów Sandomierski, Kolbuszowa, Dzikowiec, Majdan Królewski, Mielec, Niwiska i Tuszów Narodowy.

Powierzchnia całkowita gminy obejmuje obszar 134 km². W jej skład wchodzi sołectwa: Cmolas (z Dąbrówką), Hadykówka, Jagodnik, Ostrowy Baranowskie, Ostrowy Tuszowskie, Poręby Dymarskie, Toporów, Trzęsówka (z Kłodzinami).

Przez gminę przechodzą następujące drogi:

- krajowa nr 9 (relacja Rzeszów – Radom, o długości 7km);
- powiatowe (ich łączna długość to 55,5 km);
- gminne (o łącznej długości 106km).

Rysunek 1 Mapa gminy Cmolas

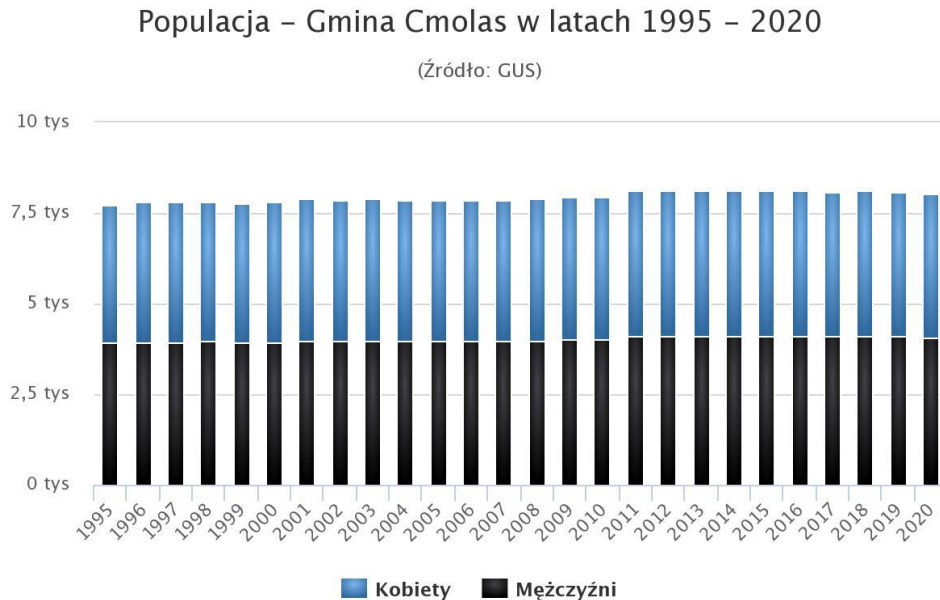

Demografia

Gmina Cmolas ma 8 215 mieszkańców, z czego 49,4% stanowią kobiety, a 50,6% mężczyźni. W latach 2002-2020 liczba mieszkańców wzrosła o 2,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 39,6 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców

województwa podkarpackiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

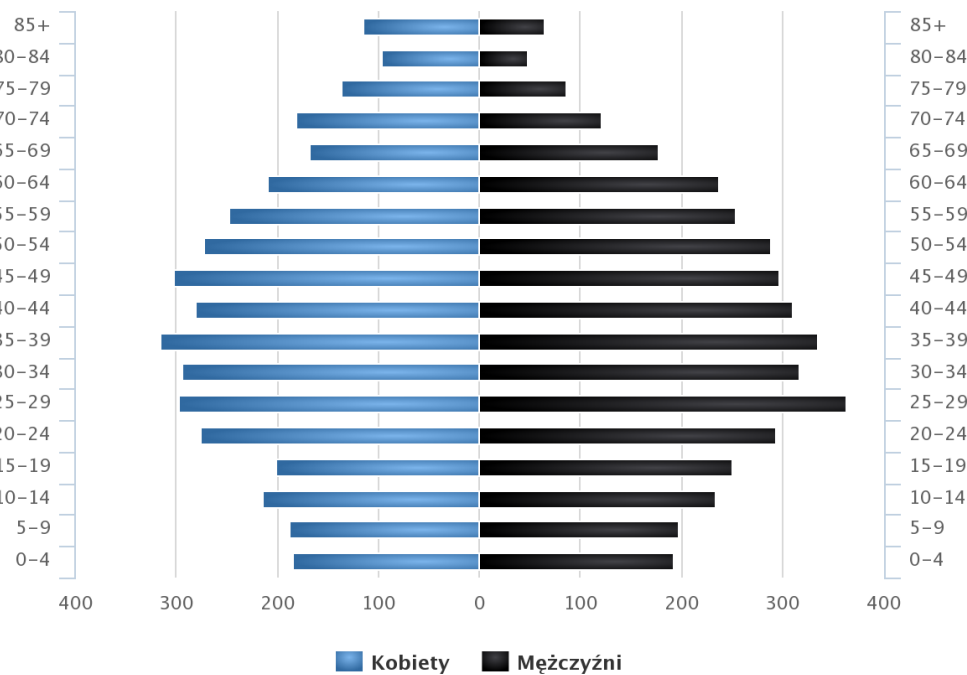
Wykres 1. Populacja w Gminie Cmolos w latach 1995 - 2020 roku.

Wykres 2. Piramida wieku mieszkańców gminy Cmolos

Piramida wieku mieszkańców gminy Cmolos, 2020

(Źródło: GUS)

Odnośząc się do analizy zaprezentowanych poniżej danych, należy stwierdzić, że dominującą grupę ludności na terenie Gminy stanowią osoby w wieku produkcyjnym.

Drugą pod względem liczebności grupę, stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, zaś najmniejszą osoby w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 3. Ekonomiczne grupy wiekowe

Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 rok życia w populacji ogólnej. Zjawisko starzejącego się społeczeństwa ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. Mając na uwadze strukturę rodzin, które nie są w pełni wydolne w zaspakajaniu potrzeb swoich najstarszych członków, istnieje potrzeba zbudowania sprawnego systemu pomocy, który będzie uwzględniał najważniejsze potrzeby ludzi starszych.

Gmina Cmolas ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 1. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 0,12 na 1000 mieszkańców gminy Cmolas. W 2019 roku urodziło się 84 dzieci, w tym 53,6% dziewczynek i 46,4% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 345 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,86 i jest większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Cmolas- 2019 rok.

Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
84	83	+1

Mieszkańcy gminy Cmolas zawarli w 2019 roku 43 małżeństw, co odpowiada 5,3 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa podkarpackiego oraz znacznie więcej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 0,7 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 32,1% mieszkańców gminy Cmolas jest stanu wolnego, 56,3% żyje w małżeństwie, 1,4% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,0% to wdowy/wdowcy.

Oświata

Gmina Cmolas jest organem prowadzącym dla sześciu szkół:

1. Szkoła Podstawowa im. prof. Jana Czekanowskiego w Cmolasie;
2. Zespół Szkół im. Zygmunta Nowakowskiego w Trzęsówce;
3. Szkoła Podstawowa w Ostrowach Tuszowskich;
4. Szkoła Podstawowa w Ostrowach Baranowskich;
5. Szkoła Podstawowa w Porębach Dymarskich;
6. Szkoła Podstawowa w Hadykówce;
7. Szkoła Podstawowa w Jagodniku.

Jednocześnie na terenie gminy funkcjonują:

- „AKADEMIA PRZEDSZKOLAKA” w Cmolasie;
- Niepubliczne Przedszkole „Jagódka” w Jagodniku;
- Niepubliczne Przedszkole Ochronka św. Józefa w Cmolasie

Sieć szkół podstawowych w Gminie Cmolas w pełni zabezpieczała aktualne potrzeby mieszkańców. Dla zabezpieczenia odpowiedniego poziomu nauczania, zgodnie z obowiązującym prawem i potrzebami wyodrębnione zostały środki na doskonalenie zawodowe nauczycieli placówek oświatowych Gminy Cmolas.

W roku szkolnym 2019/2020 zatrudnionych było ogółem 146 nauczycieli, w tym:

- dyplomowanych – 64,
- mianowanych – 24,
- kontraktowych – 19,
- stażystów – 1,
- bez stopnia – 38 (nauczyciele przedszkoli i szkół prowadzonych przez stowarzyszenia)

We wszystkich szkołach pracowali nauczyciele zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami. Pracowników administracji zatrudnionych było 8 osób, zaś pracowników obsługi 25 osoby.

W roku szkolnym 2019/2020 uczęszczało do szkół 608 uczniów, do oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych 122 do przedszkoli 105 uczniów. Do szkół prowadzonych przez Gminę Cmolas jak również prowadzonych przez Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Cmolas w Cmolasie i Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Jagodnik „Nasza Wieś” w Jagodniku, uczęszczają uczniowie posiadający orzeczenia o potrzebie kształcenie specjalnego.

Szkoły prowadzą stałą współpracę na rzecz uczniów z takimi instytucjami jak z: Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, asystentem rodziny, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej, Zespołem Interdyscyplinarnym do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Kuratorami Sądu Rejonowego w Kolbuszowej, Komendą Policji Wydział Policji ds. Nietletnich w Kolbuszowej, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Kolbuszowej.

Kultura i sport

Samorządowy Ośrodek Kultury w Cmolasie działa jako Instytucja Kultury w oparciu o ustawę z dnia 25 października 1991r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Celem działania Ośrodka jest szerokie włączenie społeczności gminy w aktywne uczestniczenie w życiu kulturalnym oraz pomnażanie właściwie pojmowanych wartości kultury i podejmowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej jak również sprawowanie patronatu nad innymi placówkami kultury działającymi i utworzonymi na terenie gminy oraz koordynacja przedsięwzięć kulturalnych tych placówek.

Podstawowym zadaniem Samorządowego Ośrodka Kultury jest zaspokajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa poprzez tworzenia i upowszechnianie różnych dziedzin kultury oraz sztuki profesjonalnej i amatorskiej, a także podtrzymywanie tradycji kulturowych regionu (folklor) a w szczególności:

- a) tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowanie wiedzą i sztuką,
- b) tworzenie warunków do rozwoju folkloru i sztuki ludowej,
- c) prowadzenie informacji i edukacji kulturalnej poprzez uczestnictwo w życiu kulturalnym,
- d) tworzenie, ochrona i prezentacja dóbr kultury

Zadania Ośrodek Kultury realizuje przede wszystkim poprzez organizowanie:

- 1) zespołowego, samorządowego uczestnictwa w kulturze,
- 2) różnorodnych form edukacji kulturalnej szczególnie dzieci i młodzieży,

- 3) form indywidualnej aktywności kulturalnej,
- 4) imprez kulturalnych i artystycznych,
- 5) tworzenie i upowszechnianie scenicznych programów artystycznych,
- 6) konkursów w różnych dziedzinach sztuki.

Ośrodek Kultury w Cmolasie jest organizatorem szeregu cyklicznych imprez odbywających się na terenie gminy Cmolas zgodnie z zatwierdzonym przez Radę Gminy Cmolas harmonogramem. Należy zauważyć, że placówka prowadzi również gminną rozgłośnię Twoje Radio Cmolas. Na antenie przekazywane są ogłoszenia oraz relacje z bieżących wydarzeń. Podawane są informacje kulturalne, zapowiedzi oraz relacje z imprez kulturalnych organizowanych na terenie gminy Cmolas oraz całego powiatu Kolbuszowskiego. Tematem są także rozmowy z przedstawicielami gmin i powiatu kolbuszowskiego dotyczące bieżących istotnych dla mieszkańców regionu spraw. Zamieszczane są informacje z sesji rady, które informują mieszkańców m.in. o bieżących inwestycjach, cenach wody, podatku od nieruchomości. Słuchacze zapoznają się z tematyką przedsiębiorczości, ofertami pracy oraz możliwością udziału w szkoleniach. Poruszane są tematy poświęcone problematyce rolnictwa, podawane są informacje, komunikaty sołtysów poszczególnych wsi. Od poniedziałku do soboty nadawane są piętnastominutowe wiadomości o godz. 8.00 oraz ich powtórzenie o godz. 12.00, 16.00 i 20.00. W sobotę powtórzenie wiadomości o godz. 16.00 natomiast o godz. 12.00 i 19.00 nadawane jest słuchowisko radiowe dla dzieci. Ponadto słuchacze Radia Cmolas mogą wysłuchać w niedziele, święta i czwartki transmisji mszy św. z Sanktuarium Przemienienia Pańskiego w Cmolasie. Słuchanie radia możliwe jest na stronie internetowej sok.cmolas.org w zakładce Radio Cmolas.

Twoje Radio Cmolas obejmuje patronatem medialnym większość imprez kulturalnych odbywających się na terenie Gminy Cmolas oraz całego powiatu kolbuszowskiego.

Panorama Gminy Cmolas to czasopismo wydawane przez SOK w cyklu kwartalnym informujące społeczność lokalną o ciekawych wydarzeniach w naszej gminie.

Na terenie gminy funkcjonuje również Zespół Ludowy „Cmolasianie”, który powstał w 2002 roku na zebraniu Koła Gospodyń Wiejskich w Cmolasie. Celem utworzenia zespołu było odtworzenie dawnych zwyczajów i obrzędów, jakie niegdyś towarzyszyły mieszkańcom Cmolasu. Okres działalności artystycznej Zespołu był bardzo bogaty w wydarzenia związane z kultywowaniem kultury własnego regionu. Już od samego początku Zespół działał prężnie, opracowując coraz to nowe scenariusze widowisk obrzędowych oraz przygotowując bogaty repertuar muzyczny.

Owocami lat wyteżonej pracy są pieśni oraz przedstawienia obrzędowe związane z tradycją obchodzenia: Świąt Wielkanocnych, Chrzcin, Wesela, Andrzejek oraz Świąt Bożego Narodzenia. Poszukiwania, opracowania i odtworzenia oryginalnych pieśni i tradycyjnych zwyczajów, znalazły wyraz w prezentacjach wykonywanych przez Zespół Ludowy „Cmolasianie”. Przygotowania Zespołu do udziału w konkursach oraz różnorodnych imprezach kulturalnych zaowocował bardzo bogatym repertuarem, na który składają się: kolędy, przyśpiewki ludowe i piosenki biesiadne. W swoim repertuarze Zespół ma także widowiska obrzędowe "Jasełka", "Chrzcin", "Zoloty", "Śniadanie Wielkanocne", "Wieczór Andrzejkowy", a także "Wesele Cmolaskie", które po latach Zespół postanowił odtworzyć na planie filmowym. Artystycznych inspiracji nie brakowało Zespołowi przygotowując okolicznościowe występy, nierzadko przepełnione humorem, wśród których znalazły się skecze: "Skecz unijny", "Wiejska kobieta", "Robol", "Aerobik", "Rachunek sumienia", czy "Sanatorium".

Na terenie gminy działa także Ośrodek Wypoczynku i Rekreacji, który jest nowoczesnym obiektem sportowym oddanym do użytku w maju 1999 roku i jest jedynym z niewielu tego typu obiektów w Polsce usytuowanym na terenach wiejskich. W skład Ośrodka wchodzi:

- pełnowymiarowy basen o wymiarach 12,5 x 25 m,
- zjeżdżalnia wodna 41 m,
- sauna sucha typu fińskiego oraz
- pełne zaplecze sanitarne (szatnie, suszarki, itp.), szatnie i podjazdy dla osób niepełnosprawnych.

OWiR ma w swojej ofercie również dostęp do pełnowymiarowych boisk zewnętrznych (piłka nożna, koszykówka), dwóch odrębnych sal sportowych oraz pływalni, co umożliwia organizację różnego rodzaju obozów. Ponadto od kilku lat Ośrodek współpracuje z Podkarpackim Okręgowym Związkiem Pływackim w Rzeszowie, Podkarpackim Okręgowym Szkolnym Związkiem Sportowym w Rzeszowie. Współpraca ta opiera się na organizowaniu zawodów o zasięgu wojewódzkim. Ośrodek był m. in. organizatorem Mistrzostw Okręgu Podkarpackiego dzieci 10 i 11 letnich w pływaniu oraz wojewódzkich Półfinałów oraz Finałów Igrzysk Młodzieży Szkolnej oraz Gimnazjad. Ponadto od kilku lat wspólnie z Restauracją McDonald`s w Rzeszowie Ośrodek organizuje Otwarte Mistrzostwa McDonald`s w pływaniu.

Ośrodek przyczynia się do rozpowszechniania wiedzy na temat pływania oraz korzyści jakie za sobą niesie uprawianie takiej dyscypliny sportu. W ramach działalności realizuje programy: „Wyrównania szans” dla osób niepełnosprawnych; program rozpowszechniania kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży finansowany ze środków Ministerstwa Sportu. Od początku swej działalności Ośrodek realizuje zadania oświatowe poprzez naukę pływania wśród dzieci i młodzieży z terenu Gminy Cmolas. Widocznymi rezultatami starań włożonych w realizację tego zadania są osiągnięcia uczniów z terenu gminy w wielu zawodach pływackich, począwszy od zawodów powiatowych, wojewódzkich jak i ogólnopolskich.

Jednocześnie na terenie gminy znajdują się następujące obiekty sportowe:

1. sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Cmolasie;
2. sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Ostrowach Tuszowskich;
3. sala gimnastyczna przy Zespole Szkół w Trzęsówce;
4. stadion sportowy KS „Tempo” w Cmolasie;
5. stadion Sportowy KS „Vigor” w Trzęsówce;
6. stadion sportowy KS „Ostrowia” w Ostrowach Baranowskich;
7. stadion sportowy KS „Florian” w Ostrowach Tuszowskich;
8. stadion sportowy KS „Ceramika” w Hadykówce;
9. stadion sportowy przy Szkole Podstawowej w Porębach Dymarskich;
10. boisko do siatkówki plażowej w Cmolasie;
11. boisko do koszykówki przy Zespole Szkół w Trzęsówce.

O rozwój kultury na terenie gminy Cmolas dba również Gminna Biblioteka Publiczna w Cmolasie, Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Trzęsówce, Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Ostrowach Tuszowskich, Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Porębach Dymarskich.

Do podstawowych zadań biblioteki należy gromadzenie, opracowywanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych oraz obsługa użytkowników. Biblioteka gromadzi i udostępnia tradycyjne książki. Choć istnieje możliwość skorzystania z księgozbioru na miejscu, zbiory głównie wypożyczane są na zewnątrz. Księgozbiór biblioteki jest uniwersalny, na bieżąco aktualizowany. W ciągu roku systematycznie dokonywane są selekcje księgozbioru zniszczonego. Gromadzenie odbywa się zarówno poprzez zakup nowości wydawniczych, jak i dary od użytkowników. Przy wyborze określonych tytułów brane są pod uwagę sugestie czytelników zgłaszane bibliotekarzowi. Zakupu dokonuje się w księgarniach internetowych posiadających specjalne, korzystne rabaty dla bibliotek.

Głównym źródłem finansowania zakupu nowości jest dotacja organizatora oraz dotacja Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W 2020r. na stanowisku bibliotekarza zatrudnionych było pięć bibliotekarek, co daje 3,5 etatu (w tym stanowisko dyrektora), pracownik ds. obsługi centrum dysponował ¼ etatu, główna księgową była zatrudniona na ¼ etatu.

W czytelni dostępny jest kącik zabaw, bogato zaopatrzone w gry planszowe, klocki, puzzle, szachy, czy koło fortuny, w którym dzieci mogą mile spędzić czas na zabawie. Z tej formy działalności w 2020r. skorzystało 820 użytkowników. Przez okres pandemii SARS-COV-2 czytelnia oraz kącik zabaw nie był dostępny dla użytkowników.

W bibliotece działa czytelnia internetowa dostępna bezpłatnie dla wszystkich chętnych. Dzięki programowi „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu na terenie Gminy Cmolasz” posiada 31 komputerów z dostępem do Internetu. W 2020r. z czytelni internetowej skorzystało 155 użytkowników. Przez okres pandemii SARS-COV-2 czytelnia internetowa nie była dostępna dla użytkowników.

W bibliotece świadczone są również inne usługi biblioteczne, do których należy zaliczyć:

- Punkt informacji bibliotecznej – personel biblioteczny służy fachową pomocą z różnych dziedzin wiedzy, udzielamy informacji bibliotecznych, bibliograficznych i rzeczowych.

- Punkt obsługi ksero i wydruku – biblioteka oferuje usługi ksero i wydruku. Punkty wydruku dostępne są w bibliotece głównej oraz w każdej filii bibliotecznej, usługi ksero dostępne są w bibliotece głównej, filii w Ostrowach Tuszowskich, a od 2020 roku również w filii w Trzęsówce.

- Mobilny księgozbiór – Wyjazdowe wypożyczenia książek w szkołach podstawowych w Trzęsówce, Jagodniku, Ostrowach Baranowskich i Hadykówce. Przez okres pandemii SARS-COV-2 mobilny księgozbiór działał tylko na terenie Szkoły Podstawowej w Jagodniku.

Działalność kulturalno-oświatowa oraz bezpośrednia praca z czytelnikiem w 2020 roku została mocno ograniczona przez pandemię SARS-COV-2. Działalność kulturalno-oświatowa jest obok promocji czytelnictwa podstawową działalnością biblioteki. W 2020 r. Gminna Biblioteka Publiczna w Cmolasie organizowała:

- Lekcje biblioteczne – 1 zajęcia – frekwencja 6 uczestników.
- Dyskusje i spotkania z książką – 1 zajęcie – frekwencja 7 uczestników.
- Zajęcia w czytelni, kącik zabaw – 28 zajęć – frekwencja 447 uczestników.

- Całoroczne spotkania dla dzieci w formie wycieczek do biblioteki, połączonych z zajęciami - 38 zajęć – frekwencja 850 uczestników.
- Konkursy – zorganizowano 4 konkursy – frekwencja 111 uczestników.
- Kiermasz książki.
- Wystawy okolicznościowe.
- Promocja czytelnictwa i biblioteki, głośne czytanie bajek najmłodszym czytelnikom.

Koniecznym jest wspomnieć również o Centrum Edukacji Ekologicznej Puszcza Sandomierska, które zostało otwarte w dniu 26 stycznia 2013r. w Ostrowach Tuszowskich. Duża liczba znajdujących się tam eksponatów służy pomocy w przyswajaniu wiedzy z zakresu ochrony środowiska. Utworzono tzw. kąciki tematyczne. Jednym z nich jest kącik myśliwski, w którym znajdują się spreparowane zwierzęta, innym kącik dendrologiczny, a w nim krążki z drzew rosnących na terenie Puszczy Sandomierskiej, jest także kącik geologiczny. W trakcie zajęć prowadzonych na terenie Centrum uczestnicy zapoznawani są z chronionymi gatunkami roślin, zwierząt, grzybów a także z funkcjonowaniem różnego rodzaju ekosystemów. Zajęcia uwrażliwiają na otaczającą przyrodę, wyrabiają umiejętności samodzielnego obserwowania przyrody, kształtują właściwe postawy wobec środowiska, zapoznają z przyczyną powstania i skutkami zanieczyszczeń oraz uczą racjonalnego korzystania z przyrody. Centrum wyposażone jest w salę dydaktyczno-wizualną, zaopatrzoną w odpowiedni sprzęt audio-wizualny.

Na terenie gminy działają także:

- Wiejski Dom Kultury w Trzęsówce;
- Wiejskie Centrum Kultury w Ostrowach Baranowskich;
- Dom Strażaka w Trzęsówce, Hadykówce, Porębach Dymarskich i Jagodniku;
- Świetlica Wiejska w Toporowie;
- Koła gospodyń Wiejskich.

Dotychczas podejmowanie działań, przeglądy, spotkania okolicznościowe oraz imprezy spotykają się z dużym zainteresowaniem mieszkańców gminy i okolic. Różnorodność propozycji daje możliwość udziału dzieciom, młodzieży oraz osobom dorosłym atrakcyjnego spędzania czasu wolnego.

Na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym oraz ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Rada Gminy w Cmolasie Uchwałą Nr XII/83/19 z dnia 20 listopada 2019r. uchwaliła *Program współpracy Gminy Cmolas z organizacjami pozarządowymi na 2020r.*

Przyjęty program określił priorytetowe obszary współpracy z organizacjami pozarządowymi. Obejmują one zadania wymienione w art. 4 ust. 1 wyżej cytowanej ustawy, w szczególności zadania publiczne w sferze:

- 1) ochrony i promocji zdrowia ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki i przeciwdziałania problemom alkoholowym,
- 2) pomocy społecznej, w tym organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin patologicznych,
- 3) oświaty i wychowania, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych,
- 4) upowszechniania kultury fizycznej i sportu,
- 5) ochrony przeciwpożarowej,

Przedmiotem współpracy finansowej samorządu Gminy Cmolas z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego była realizacja zadań publicznych w zakresie:

1. Upowszechniania kultury fizycznej i sportu - poprzez: szkolenie sportowe dzieci i młodzieży, organizowanie imprez sportowych dla mieszkańców w miejscowości Cmolas, Ostrowy Baranowskie, Trzęsówka, Ostrowy Tuszowskie, Hadykówka.

Na realizację zadania wydatkowano kwotę **119.394,86** zł. Dotacja udzielona została dla 6 Stowarzyszeń, w trybie przeprowadzonego otwartego konkursu ofert.

2. Przeciwdziałanie patologiom społecznym – poprzez organizację czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin patologicznych. Na realizację zadania ogłoszono konkurs i wydatkowano **15.200** zł., a po jego przeprowadzeniu zlecono 6 organizacjom pozarządowym realizacji tego zadania wraz z udzieleniem dotacji.

3. Nauki, oświaty i wychowania oraz ochrony dóbr kultury jak też wydatkowano środki na utrzymanie 6 jednostek OSP - Urząd współpracował finansowo z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w zakresie realizacji zadań publicznych na podstawie przepisów innych ustaw niż ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tj. na podstawie ustawy o systemie oświaty, ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zgodnie z ustawą o ochronie przeciwpożarowej.

Łącznie z budżetu gminy na realizację własnych zadań gminy o charakterze obowiązkowym, wydatkowano **3.277.869,12** zł.

Pomoc społeczna

W Gminie Cmolas w zakresie pomocy społecznej działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Cmolasie. Ośrodek jest bezpośrednim realizatorem zadań własnych Gminy, zadań własnych Gminy o charakterze obowiązkowym oraz zadań zleconych gminie przez administrację rządową, określonych w przepisach obowiązującego prawa, w szczególności w ustawie o pomocy społecznej. Dodatkowo zobowiązany jest do realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź rządowych programów pomocy społecznej, bądź z porozumień z organami administracji rządowej, lub innych ustaw, w tym w szczególności z zakresu świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, świadczeń wychowawczych, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Celem strategicznym działalności Ośrodka jest wspieranie mieszkańców gminy, skutkujące poprawą jakości ich życia oraz zapobiegające wykluczeniu społecznemu osób i rodzin, z kolei cele szczegółowe adekwatne są do zadań Ośrodka.

Ośrodek w trakcie realizacji statutowych działań współdziała z istniejącymi na terenie gminy oraz poza obszarem gminy instytucjami, organizacjami społecznymi, kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi w celu realizacji zadań pomocy społecznej oraz podejmuje inne zadania z zakresu pomocy społecznej wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, w tym tworzy i realizuje programy osłonowe.

W roku 2020 kadra Ośrodka Pomocy Społecznej składała się z:

- kierownika,
- 4 pracowników socjalnych,
- 3 pracowników do realizacji świadczeń rodzinnych i wychowawczych oraz funduszu alimentacyjnego,
- na ½ etatu zatrudniony jest główny księgowy.

Pozostałe osoby zatrudnione w GOPS na umowę zlecenie:

- 1 osoba sprzątająca,
- 1 informatyk,
- 1 asystent rodziny,
- 6 osób wykonujących usługi opiekuńcze,
- 5 osób wykonujących specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób zaburzeniami psychicznymi.

Bezpieczeństwo publiczne i przeciwpożarowe

Bezpieczeństwo publiczne to ogół instrumentów służących ochronie ludności przed incydentami zakłócającymi funkcjonowanie obywateli w społeczeństwie zgodne z przyjętymi normami prawnymi i obyczajowymi.

Ochronę bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy zapewnia Powiatowa Komenda Policji w Kolbuszowej. Mieszkańcy mogą liczyć na wsparcie dwóch dzielnicowych. Poniższe tabele przedstawiają dane pozyskane od Policji.

Tabela 2. Przepiępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem substancji psychoaktywnych.

	2018	2019	2020
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	6	4	6
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu	1	1	2
Zakłócanie porządku publicznego	4	13	11
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	0	0	0
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia (dane dotyczą całego powiatu)	148	154	132

Tabela 3. Przepiępstwa na terenie gminy.

	2018	2019	2020
Kradzież z włamaniem	3	2	7
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	4	7	5
Pobicie	1	0	0
Uszkodzenie mienia	3	3	3
Kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	0	0	0
Kradzież mienia	5	2	6
Oszustwa	5	14	30

Tabela 4. Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych.

2018			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	4	4	4
Groźby karalne	3	3	3
Uchylenie się od płacenia alimentów	0	0	0
Oszustwa	5	5	5
2019			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	7	7	7
Groźby karalne	3	3	3
Uchylenie się od płacenia alimentów	2	2	2
Oszustwa	14	14	14
2020			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	5	5	5
Groźby karalne	3	3	3
Uchylenie się od płacenia alimentów	2	2	2
Oszustwa	30	30	30

Do usuwania skutków różnych sytuacji kryzysowych w Gminie Cmolas funkcjonują 4 jednostki OSP:

- OSP Cmolas;
- OSP Trzęsówka;
- OSP Jagodnik;
- OSP Ostrowy Baranowskie.

Celem prowadzonej działalności jest zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z instytucjami i stowarzyszeniami. Branie udziału w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną

środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń. Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi. Rozwijanie wśród członków osp kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej. Uczestniczenie i reprezentowanie osp w organach samorządowych i przedstawicielskich. Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej oraz niniejszego statutu.

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zadania pomocy społecznej są określone Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku. Zgodnie z jej postanowieniem, głównym celem pomocy społecznej ma być umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie takich sytuacji życiowych, którym nie są w stanie podołać przy użyciu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań została podzielona tutaj pomiędzy organy administracji publicznej. Ogólne zadania (strategiczne) związane z realizacją polityki społecznej wykonuje województwo. Powiat odpowiada za zadania o charakterze specjalistycznym. Z kolei gmina realizuje tzw. usługi podstawowe, czyli np. funkcjonowanie domów pomocy społecznej, ośrodków wychowawczych, pomoc rzeczowa, zasiłki docelowe przyznawane na zaspokojenie podstawowych potrzeb, udzielanie schronienia i posiłku, zasiłki na pokrycie wydatków powstałych w skutek zdarzeń losowych itd.

Na terenie gminy Cmolas zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Cmolasie. Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,

- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomani,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez GOPS

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

W ramach zadań własnych i zleconych realizowanych przez Gminę ustala się prawo świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Świadczenia pieniężne mogą polegać m.in. na przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków, a świadczenia niepieniężne wykonuje się w szczególności poprzez organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym, specjalistycznych w miejscu zamieszkania oraz pobyt w domu pomocy społecznej.

Świadczenia pieniężne:

1. Zasiłek stały - świadczenie o charakterze obowiązkowym (a więc przysługujące każdemu, kto spełnia określone ustawą warunki i w ustawowo określonej wysokości), finansowane z budżetu województwa. Udzielany osobom pełnoletnim, niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy (nieposiadającym uprawnień emerytalno – rentowych) i spełniającym kryteria dochodowe. Świadczenie jest zróżnicowane pod względem wysokości, zależnie od dochodu osoby samotnie gospodarującej lub dochodu na osobę w rodzinie, jego wysokość stanowi, bowiem różnicę między owym kryterium a dochodem osoby samotnie gospodarującej lub dochodem na osobę w rodzinie.

2. Zasiłek okresowy - przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Przyznanie zasiłku okresowego, podobnie jak zasiłku stałego, uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Jego beneficjentem może być osoba samotnie gospodarująca i rodzina. Zasiłek nie może być jednak niższy niż

50 % różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby oraz między kryterium dochodowym rodziny a jej dochodem.

3. Zasiłek celowy - jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na podstawie art. 39-41 ustawy o pomocy społecznej w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej. W ramach tej formy pomocy ośrodek przyznaje pomoc w formie zasiłków celowych i celowych specjalnych. Zasiłki celowe są świadczeniami przyznawanymi w miesiącu złożenia kompletu dokumentów w związku z koniecznością zaspokojenia konkretnej potrzeby. Świadczenie ma charakter jednorazowy. Pomoc w formie zasiłków celowych przeznaczona była głównie na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także pogrzebu.

Świadczenia niepieniężne- udzielenie tych świadczeń nie jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego, a jedynie od wystąpienia okoliczności faktycznie uzasadniających przyznanie danej pomocy.

1. Praca socjalna - to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych. Ułatwia jednostkom, grupom, środowiskom adaptację w zmieniających się warunkach życia. Celem ostatecznym jest umożliwienie osobom i rodzinom kierowania własnym postępowaniem oraz zdobycie niezależności w zabezpieczeniu warunków niezbędnych dla prawidłowej egzystencji godnej człowieka.

Pracownicy GOPS wykonując pracę socjalną wspomagają osoby i rodziny wymagające pomocy w osiągnięciu możliwie pełnej aktywności społecznej i życiowej, współuczestniczą w organizacji wypoczynku dla dzieci i młodzieży, pomagają sporządzić pozwy do Sądu o przyznanie alimentów, rozwód czy separację, pomagają w wypełnianiu wniosków o ustalenie niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności, biorą udział w procesie zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do podjęcia leczenia, przeprowadzają rozmowy wspierające, udzielają informacji, gdzie osoby lub rodziny mogą uzyskać pomoc, która nie leży w kompetencji Ośrodka, pomagają podopiecznym w uzyskaniu prawa do emerytury lub renty, przeprowadzają wywiady u dłużników alimentacyjnych oraz podejmują działania związane z ich aktywizacją zawodową, przeprowadzają wywiady alimentacyjne u osób zobowiązanych do alimentacji, podejmują działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie itp.

Należy mieć również na uwadze, że przy zachodzącym obecnie procesie starzenia się społeczeństwa wzrasta problem dotyczący zapewnienia opieki osobom starszym. Niekorzystnym zjawiskiem jest również liczba osób całkowicie samotnych. Osobom takim należy zapewnić dostęp do usług bytowych, urzędowych, mieszkaniowych, intelektualnych oraz zdrowotnych. Ludzie starsi i samotni potrzebują szczególnego rodzaju wsparcia - jak najdłuższego utrzymania ich we własnym środowisku.

Należy podejmować działania, które ułatwią im życie, a także wydłużą okres ich samodzielności. Warto podkreślić również konieczność dbałości o kondycję psychiczną osób starszych i schorowanych. Brak towarzystwa, odpowiedniej opieki oddziałuje na samopoczucie takich osób, dlatego też należy zapewnić im dostęp do instytucji świadczących pomoc psychologiczno-pedagogiczną oraz wykwalifikowanych pracowników, udzielających wszelkich porad w każdej sytuacji.

2. Składka zdrowotna - opłacana za osoby korzystające z pomocy w formie zasiłku stałego niepodlegające ubezpieczeniu zdrowotnemu z innego tytułu.

3. Składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe – przyznawane osobom, które zrezygnują z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem.

4. Sprawienie pogrzebu – pochówek realizowany jest przez pomoc społeczną w przypadku, gdy najbliższa rodzina nie ma możliwości wykonania go we własnym zakresie np. z powodów finansowych lub osobistych; sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego.

5. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania - udzielane osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Usługi te są odpłatne w części lub całości, jeżeli dochód osoby zainteresowanej przekracza kryterium dochodowe.

Zgodnie z art. 50 ustawy o pomocy społecznej, osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie,

która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

Usługi opiekuńcze obejmują: pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem.

Ośrodek pomocy społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, termin i miejsce świadczenia. Rada gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych, kwalifikacje osób świadczących te usługi oraz warunki i tryb ustalania i pobierania opłat za specjalistyczne usługi świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi określa w drodze rozporządzenia minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego.

6. Ośrodki wsparcia- osobom, które ze względu na wiek, chorobę, lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze świadczone w ośrodkach wsparcia, o których mowa w art. 51 ustawy. Ośrodki wsparcia są jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej dziennego pobytu. Mogą być w nich prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu. Ośrodkiem wsparcia jest środowiskowy dom samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dzienny dom pomocy społecznej, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko i dom dla bezdomnych oraz klub samopomocy.

7. Rodzinne domy pomocy – zadaniem rodzinnych domów pomocy jest zapewnienie całodobowej opieki nie mniej niż trzem i nie więcej niż ośmiu seniorom. Służyć mają one pomocą szczególnie osobom wymagającym wzmożonej opieki ze względu na znaczne ograniczenie w codziennym funkcjonowaniu, wynikające z podeszłego wieku,

8. Mieszkania chronione – przygotowują osoby w nich przebywające, pod okiem specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępują pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Skorzystać z nich mogą osoby, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu

w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki (np. osoby z zaburzeniami psychicznymi, osoby opuszczające rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo-wychowawczą, zakład dla nieletnich lub cudzoziemcy).

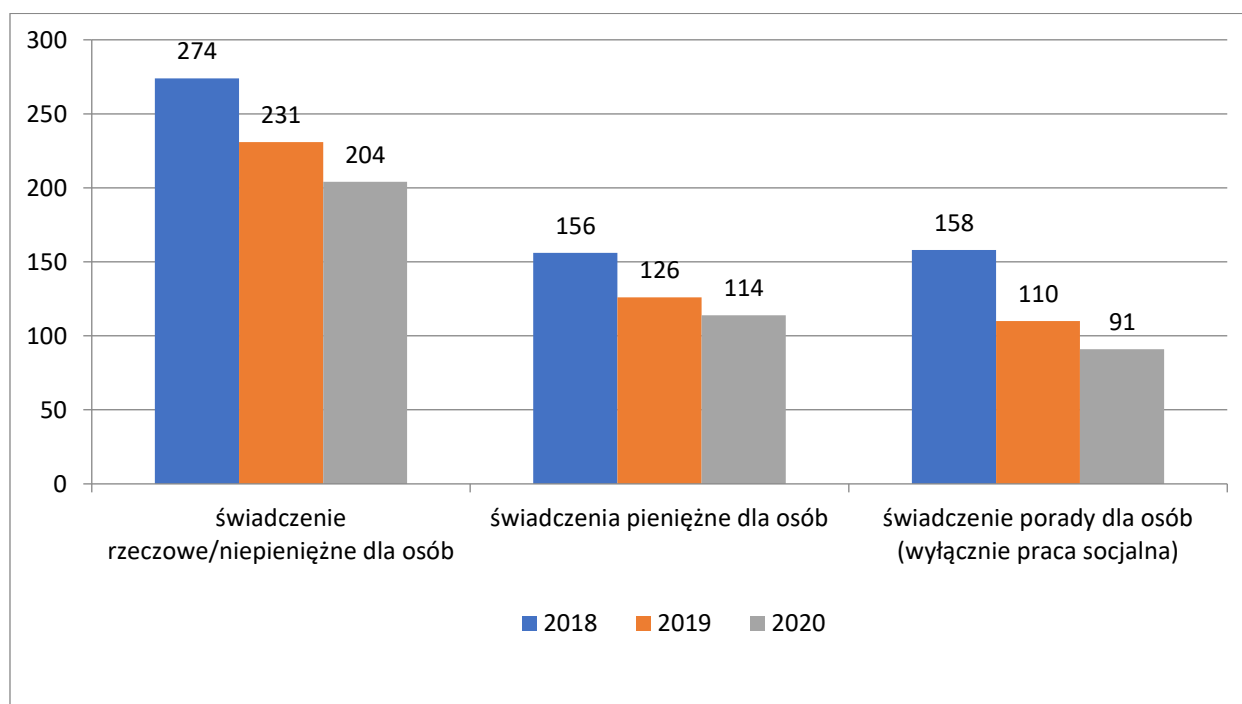
9. Domy pomocy społecznej – przeznaczone są dla osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogących samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym i którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone dzielą się na: domy dla osób w podeszłym wieku, osób przewlekle somatycznie chorych, osób przewlekle psychicznie chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób niepełnosprawnych psychicznie.

10. Schronienie, posiłek, niezbędne ubranie – udzielane osobom tego pozbawionym.

Tabela 5. Pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej.

	2018	2019	2020
Liczba rodzin ogółem korzystających ze świadczeń	258	216	197
Rodziny korzystające z powodu problemów uzależnień	38	29	32

Wykres 4. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS.

Udzielone świadczenia w 2020 roku, w formie zadań własnych i zleconych, przedstawiają się następująco:

Świadczenia przyznane na podstawie ustawy o pomocy społecznej w ramach zadań zleconych, zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania) otrzymało:

1. **Zasiłki stałe** - objęto: 39 osób; wypłacono : 417 świadczeń na kwotę : 240 986 zł.
2. **Składki na ubezpieczenie zdrowotne** - odprowadzono dla: 36 osób, liczba należnych składek: 379 na kwotę: 20 779 zł.
3. **Zasiłki okresowe** - objęto: 39 osób, wypłacono: 236 świadczenia, na kwotę: 82 607zł.
4. **Zasiłki celowe i zasiłki celowe specjalne** - objęto: 57 rodzin na kwotę: 34 045zł. w tym zasiłkami celowymi specjalnymi objęto: 17 osób na kwotę: 8 620 zł.
5. **Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego** - przyznano: 1 rodzinie wydatkowano : 2 000 zł.
6. **Usługi opiekuńcze** - objęto pomocą : 9 osób -wydatkowano : 56 833 zł.
7. **Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi** - objęto pomocą 5 dzieci na kwotę: 36 955zł.
8. **Udzielenie schronienia; kierowanie do schroniska dla bezdomnych, ponoszenie opłaty za pobyt w schronisku** poniesiono opłatę za 1 osobę; wydatkowano:13 680zł.
9. **Kierowanie i ponoszenie opłaty za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej** - poniesiono odpłatność za 14 osób na kwotę: 303 408 zł.
10. **Praca socjalna** - wyłącznie z pracy socjalnej skorzystało : 91 rodzin.

Zadania realizowane ze środków budżetu państwa w zakresie świadczeń rodzinnych i świadczeń wychowawczych, z czego:

- Zasiłki rodzinne z dodatkami - 1 478 644 zł,
- Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka – 66 000 zł,
- Zasiłki pielęgnacyjne – 533 027 zł,
- Świadczenia pielęgnacyjne - 1 695 075 zł,
- Specjalny zasiłek opiekuńczy - 196 903 zł,
- Zasiłki dla opiekuna - 95 583 zł,
- Składka na ubezpieczenie zdrowotne - 51 035 zł,
- Składka emerytalno- rentowa - 309 309 zł.

Świadczenie rodzicielskie wypłacane w wysokości 1000 zł miesięcznie, nie jest uzależnione od kryterium dochodowego (jest to kwota netto, gdyż świadczenie rodzicielskie nie podlega opodatkowaniu, ani innym obciążeniom). Z w/w świadczenia korzystają matki niepracujące, bezrobotne, które nie mają prawa do zasiłku macierzyńskiego. W 2020 roku skorzystało z tej pomocy **32 kobiety - na kwotę: 204 232 zł.**

W 2020 roku wypłacono świadczenia z funduszu alimentacyjnego na kwotę: 100 150 zł dla 12 rodzin w tym 21 dzieci uprawnionych. W ewidencji Ośrodka na terenie Gminy Cmolas figuruje **11 dłużników alimentacyjnych** względem, których podejmowane są działania zgodnie z przepisami ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020r. poz. 808 z późn.zm).

Kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wyniosły: **32 116 zł.**

Łącznie na świadczenia rodzinne, opiekuńcze, rodzicielskie, fundusz alimentacyjny, składki na ubezpieczenie emerytalno -rentowe wraz z kosztami obsługi wydatkowano w 2020 roku kwotę: 4 803 143 zł.

Koszty obsługi świadczeń rodzinnych wyniosły: **143 210 zł. w tym: środki z datacji: 128 034 zł. oraz środki własne: 15 176 zł.**

Realizowane na podstawie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci tj. Program Rodzina 500 plus. Świadczenie 500 plus przyznawane jest bez spełnienia kryterium dochodowego. Zgodnie z Programem z pomocy korzystają rodzice oraz opiekunowie dzieci do 18 roku życia. **Łącznie na świadczenia wychowawcze wraz z kosztami obsługi w 2020 roku wydatkowano kwotę: 8 493 551 zł., w tym :**

- **na świadczenia wychowawcze - 500PLUS : 8 404 343 zł. - skorzystało 1350 dzieci z 720 rodzin,**

- **koszty obsługi wyniosły: dotacja: 71 193 zł. środki własne; 18 015 zł. łącznie: 89 208 zł.**

Świadczenie Dobry start w wysokości 300 zł wypłacane jest raz w roku (jednorazowo) przysługuje w związku z rozpoczęciem przez dziecko roku szkolnego do ukończenia:

- przez dziecko lub osobę uczącą się 20 roku życia
- przez dziecko lub osobę uczącą się 24. roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących się legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności.

Wydatkowano na program 300 PLUS - 297 600 zł. liczba dzieci wyniosła : 992

Koszty obsługi programu wyniosły: 9 911 zł.

Rządowy program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023

Program był realizowany na podstawie :

- Uchwały Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 -2023 (M.P. z 2018 r. poz. 1007).

- Uchwały Nr II/17/18 Rady Gminy w Cmolasie z dnia 6 grudnia 2018 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania z pomocy społecznej w formie zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz zasad zwrotu wydatków za świadczenia udzielane w formie posiłku albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych dla osób objętych wieloletnim rządowym programem „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019- 2023

- Uchwały Nr V/37/19 Rady Gminy w Cmolasie z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu osłonowego w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole” na lata 2019 – 2023

Dochód uprawniający do korzystania z programu to 150 % kryterium dla osoby samotnie gospodarującej tj. kwota 1 051,50 zł., dla osoby w rodzinie to kwota: 792,00 zł.

Realizacja programu przedstawia się następująco:

• **Posiłki ogółem (w tym dla dzieci w szkole):** 43 205 zł. (liczba osób korzystających z posiłku: 189 dzieci z 92 rodzin).

• **Świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności:** 40 740 zł. (liczba rodzin: 51)

Łącznie na realizację programu wydatkowano : 83 945 zł. w tym :

a) Udział środków własnych gminy w programie wyniósł : 16 789 zł.

b) Środki z budżetu wojewody stanowi kwota : 67 156 zł.

Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w Gminie Cmolas. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej

Dane przedstawione w poniżej tabeli wskazują, że w ostatnich latach w Gminie Cmolas stopniowo spada liczba osób korzystających z pomocy GOPS. Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej są niezmiennie od kilku lat ubóstwo, długotrwała choroba, bezrobocie oraz niepełnosprawność.

Tabela 6. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin.

	2018	2019	2020
Niepelnosprawność	113	100	80
Bezrobocie	102	75	70
Ubóstwo	165	130	115
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	13	12	7
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	75	61	57
Alkoholizm	38	29	32
Trudności w przystosowaniu po zwolnieniu z zakładu karnego	2	1	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	81	75	69
• w tym wielodzietność	54	44	47

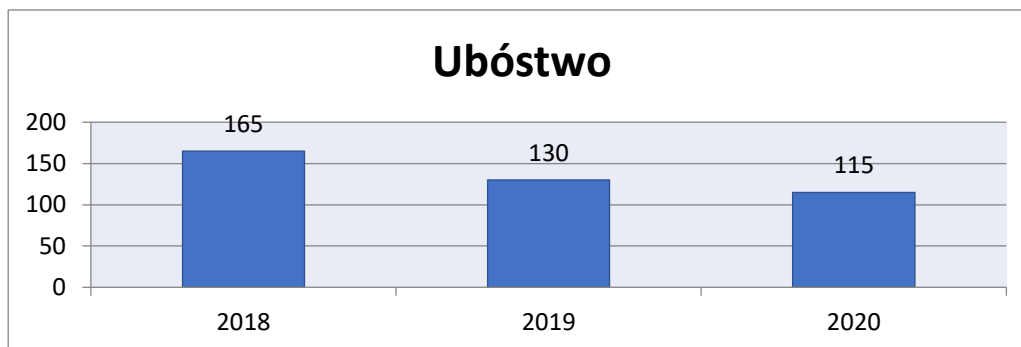
W następnych podrozdziałach zaprezentowano problemy i liczbę rodzin objętych pomocą GOPS w ostatnich trzech latach.

Ubóstwo

Ubóstwo określa się, jako stan warunków bytowych uniemożliwiający zaspokajanie podstawowych potrzeb, funkcji życiowych. Przyczyny i konsekwencje ubóstwa często trudno od siebie oddzielić. Zarówno skutkiem jak i czynnikiem mogą być np. dezintegracja rodziny, rozwój przestępczości, marginalizacja, nierówny start dzieci i młodzieży, patologie społeczne czy niepełnosprawność.

Dodatkowo, nieodpowiednia działalność organów państwowych może zniechęcać do poprawy swojej sytuacji materialnej (np. płaca minimalna) czy też prowadzić do bierności i niezaradności życiowej (system zasiłków i świadczeń) całych grup społecznych. Zagrożenie ubóstwem dotyczy zwłaszcza rodzin wielodzietnych i niepełnych, kręgów patologii społecznej, osoby niepełnosprawne, grupy mniejszościowe, ludzi posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, migrantów, ludzi starych.

Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Cmolas z powodu ubóstwa w latach 2018-2020.

Dane GOPS w Cmolasie wskazują, że w okresie ostatnich trzech lat obserwuje się spadek liczby rodzin korzystających w gminie z pomocy socjalnej z powodu ubóstwa. W 2018 roku z pomocy socjalnej z powodu ubóstwa korzystało 165 rodzin z terenu gminy, w 2019 roku liczba ta zmniejszyła się do 130 rodzin, natomiast w 2020 roku liczba ta wynosiła 115 rodzin.

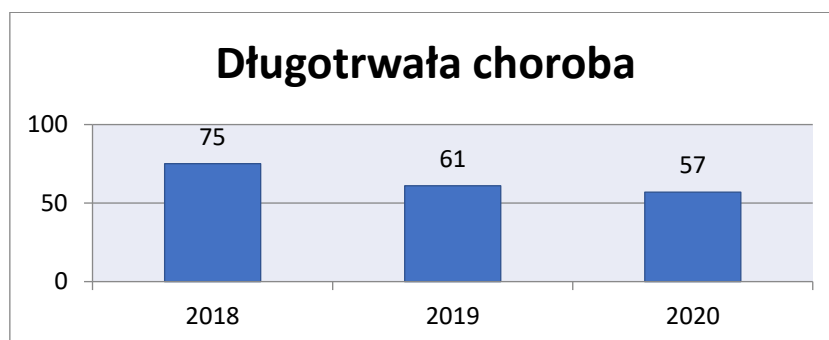
Skala problemu ubóstwa w Gminie Cmolas w ostatnich latach jest najczęstszym powodem udzielania świadczeń socjalnych w gminie.

Długotrwała lub ciężka choroba

Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka.

Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie wnioskodawcy. Uwzględniane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów, utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

Wykres 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Cmolas z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020.

W 2018 roku w Gminie Cmolas wśród ubiegających się o pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby było 75 rodzin. W roku 2019 liczba rodzin zmniejszyła się do 61 rodzin, a w roku 2020 wynosiła 57 rodzin. Przedstawione dane wskazują, że na przestrzeni trzech lat liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby systematycznie spada.

Na terenie gminy działa **Dom Pomocy Społecznej w Cmolasie im. Ks. Wojciecha Borowiusza prowadzony przez Caritas Diecezji Rzeszowskiej dla osób w podeszłym wieku oraz somatycznie chorych. Dom posiada 73 miejsca.** Ponożona odpłatność za mieszkańców gminy przebywających w DPS CMOLAS w latach:

- 2018 - 9 osób
- 2019 - 9 osób
- 2020 – 9 osób
- 2021 – 5 osób

oraz w innych domach pomocy społecznej po za terenem gminy:

- 2018 - 5 osób
- 2019 - 4 osoby
- 2020 - 2 osoby
- 2021 – 2 osoby

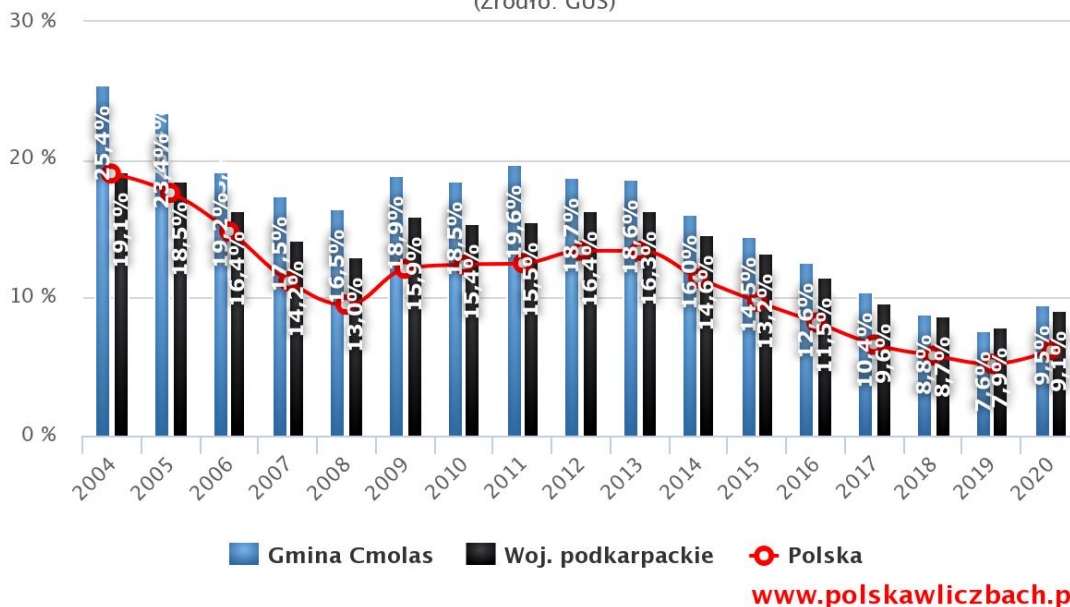
Bezrobocie

Bezrobociem określa się stan, w którym część zasobów pracy w wieku produkcyjnym jest zdolna do pracy, poszukuje jej, ale nie znajduje zatrudnienia. Innymi słowy, to efekt nierównowagi pomiędzy podażą na pracę a jej popytem. Na bezrobocie mają wpływ dwa rodzaje czynników: płacowe i pozapłacowe. Pierwsze są mechanizmem regulacji rozmiaru bezrobocia płacą realną. Czynniki pozapłacowe natomiast ograniczają popyt na pracę lub zwiększają jej podaż. Ten rodzaj zagrożenia społecznego niesie za sobą nie tylko negatywne konsekwencje dla osoby bezrobotnej pogarszając sytuację materialną, czy niekorzystnie wpływając na jej kapitał społeczny, ale także dla gospodarki kraju. Bezrobocie prowadzi do utraty produkcji, państwo zostaje obciążone finansowo, ponieważ następuje wzrost wydatków na świadczenia socjalne, a także słabnie kapitał ludzki.

W gminie Cmolas na 1000 mieszkańców pracuje 77osób. 59,8% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 40,2% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w gminie Cmolas wynosiło w 2020 roku 9,5% (10,9% wśród kobiet i 8,4% wśród mężczyzn).

Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Cmolas w latach 2004 – 2020

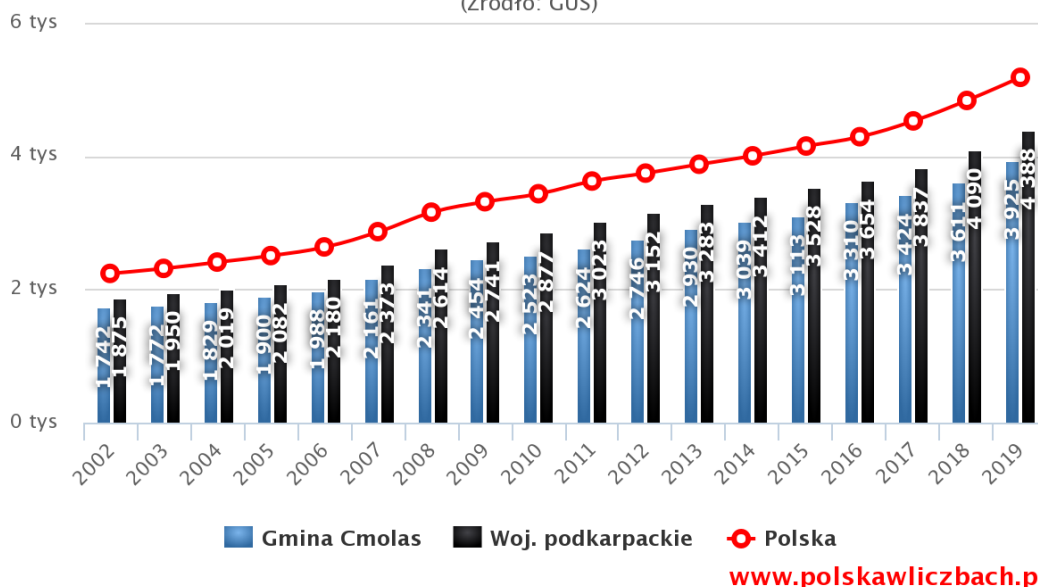
(Źródło: GUS)

W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Cmolas wynosiło 3 924,85 PLN, co odpowiada 75.70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN) w gminie Cmolas w latach 2002 – 2019

(Źródło: GUS)

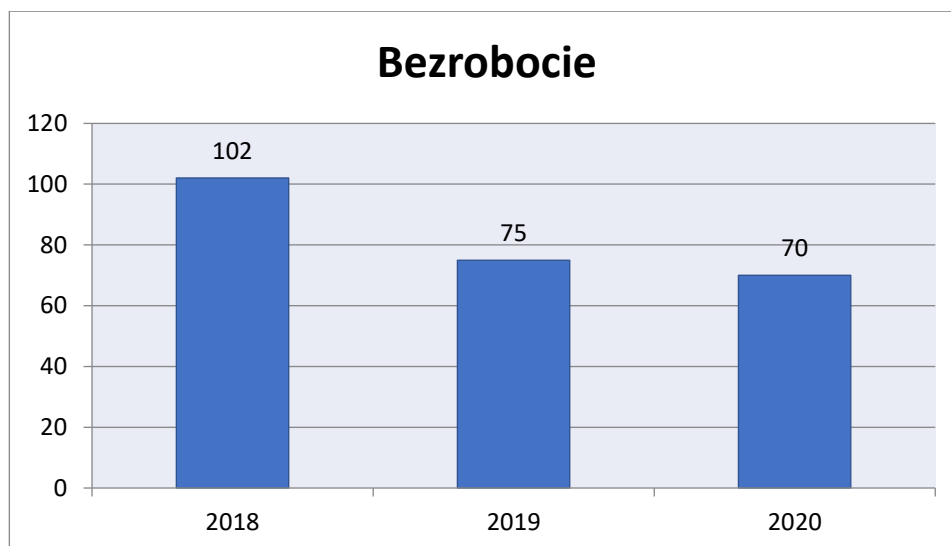

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Cmolas 665 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 146 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -519.

49,8% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Cmolas pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 16,5% w przemyśle i budownictwie, a 10,7% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,7% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Według stanu na koniec grudnia 2020 roku bezrobotnych z terenu Gminy Cmolas zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kolbuszowej było 305 osób, w tym 159 kobiet i 146 mężczyzn.

Wykres 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Cmolas z powodu bezrobocia w latach 2018-2020.

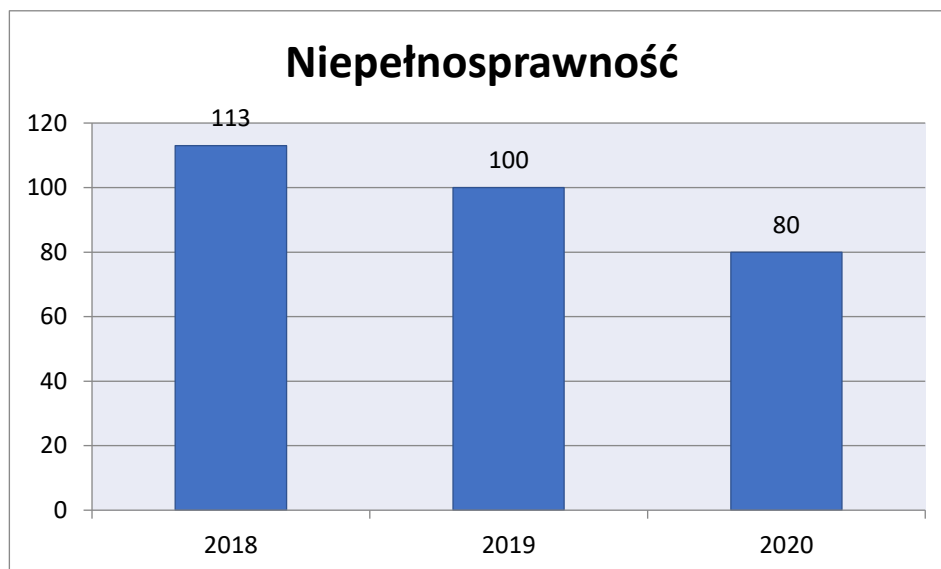
Dane GOPS w Cmolasie wskazują, że w latach 2018-2020 obserwuje się systematyczny spadek liczby rodzin korzystających w gminie z pomocy społecznej z powodu bezrobocia. W 2018 roku udzielono pomocy i wsparcia z powodu bezrobocia 102 rodzinom w gminie, w roku 2019- 75 rodzinom, natomiast w 2020 roku- 70 rodzinom.

Niepełnosprawność

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie

o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

Wykres 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Cmolas z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020.

Dane GOPS w Cmolasie wskazują, że w latach 2018-2020 obserwuje się spadek liczby rodzin korzystających w gminie z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. W 2018 roku wśród ubiegających się o pomoc z powodu niepełnosprawności były 113 rodziny, w roku 2019 liczba ta zmniejszyła się do 100 rodzin, a w roku 2020 zmalała do 80 rodzin.

Pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, a także pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie przysługuje zasiłek stały. Wysokość zasiłku stałego uzależniona jest od dochodów rodziny lub osoby samotnie gospodarującej i przysługuje w wysokości różnicy między kryterium dochodowym a dochodem osoby/rodziny. Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie.

Niepełnosprawni mieszkańcy Gminy Cmolas są uczestnikami zajęć w :

- Warsztatach Terapii Zajęciowej w Kolbuszowej - Filia w Cmolasie prowadzone przez Caritas Diecezji Rzeszowskiej - 13 uczestników
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Kolbuszowej (Miasto-Gmina Kolbuszowa) - 3 uczestników
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Spiach (Gmina Dzikowiec) – 2 uczestników

Bezradność opiekuńczo- wychowawcza

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak specjalistycznego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

W 2018 roku bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w Cmolasie stwierdzono wśród 13 rodzin. W roku 2019 liczba rodzin zmalała do 12, a w 2020 wynosiła 7 rodzin.

Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałyby umieszczone w opiece w pieczy zastępczej.

Wykres 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Cmolas z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w latach 2018-2020.

Rodziny mające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej mogą otrzymać wsparcie w postaci asystenta rodziny. Wsparcie asystenta polega na byciu przyjacielem, doradcą ale również na motywowaniu do działania oraz wyszukiwaniu sposobów na radzenie sobie z codziennością. Istotne w pracy asystenta jest to, że nie wyręcza a wskazuje i naprowadza, przydziela zadania i monitoruje ich realizację.

Asystent pomaga rodzicom w wypełnianiu ról społecznych aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczania dzieci poza rodziną, w placówkach lub rodzinach zastępczych. Jeśli dzieci znajdują się w pieczy zastępczej, rolą asystenta jest działanie na rzecz ich powrotu do rodziny. Możliwość taka wynika z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz.U. 2015 poz. 332), która nałożyła na gminy nowe obowiązki w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo – wychowawczych.

Zadaniami asystenta rodziny są w szczególności:

- prowadzenie poradnictwa i edukacji dla rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej;
- prowadzenie konsultacji wychowawczych dla rodziców, wspieranie aktywności społecznej;
- udzielanie informacji na temat pomocy świadczonej przez właściwe instytucje rządowe, samorządowe i organizacje pozarządowe;

- udzielanie pomocy w tym znalezieniu i utrzymaniu pracy, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych oraz zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich;
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- sporządzanie planu pracy z rodziną, we współpracy z podmiotami zaangażowanymi w pomoc rodzinie np. kurator, zespół interdyscyplinarny, PCPR;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną, w tym sporządzanie na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach.

Do zadań własnych gminy należy współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej. W 2020 r. 1 dziecko pozostawało w rodzinie zastępczej niezawodowej. Koszt realizacji w/w zadania w 2020 roku wyniósł : **3 787 zł. tj. 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.**

W 2020 roku zatrudniono asystenta rodziny na umowę zlecenie. Wsparciem asystenta rodziny objęto: **6 rodzin w tym 13 dzieci.** Do pracy z asystentem rodziny zobowiązana była przez sąd 1 rodzina. Wydatkowano na ten cel łącznie **26 941 zł** w tym :

- środki własne w kwocie : 26 397 zł

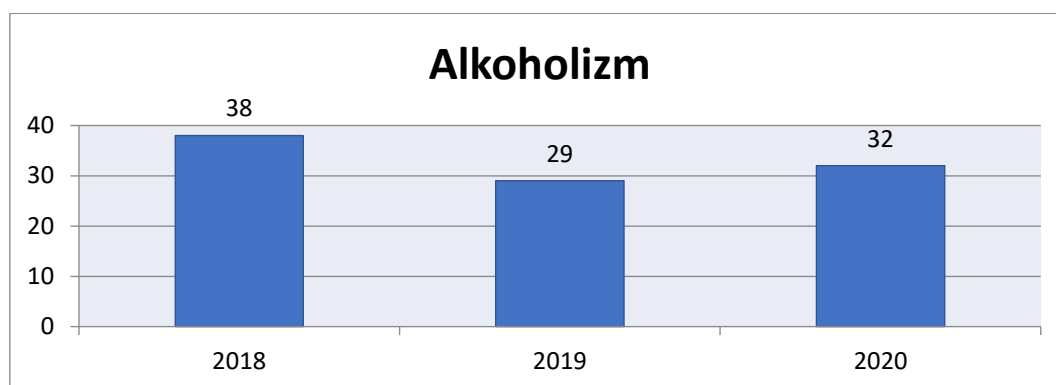
- środki z dotacji w kwocie: 544 zł. - udział w Programie Asystent Rodziny w 2020 roku.

Uzależnienia

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to *psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem a substancją chemiczną (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki) charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy w celu doświadczenia jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących odstawieniu substancji.*

Alkoholizm jest chorobą spowodowaną nadużywaniem napojów alkoholowych, z którą wiąże zarówno konsekwencje zdrowotne dla uzależnionej osoby, jak również stanowi ona problem socjalny i przyczynia się do występowania patologii społecznych. Zjawisko alkoholizmu jest ściśle powiązane z występowaniem przestępczości, wypadkami w pracy, wypadkami drogowymi. Nadużywanie alkoholu przez któregoś z rodziców osłabia więzi rodzinne i skutkuje występowaniem dysfunkcji w pełnieniu ról rodzicielskich, a także często jest przyczyną stosowania przemocy domowej.

Wykres 10. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Cmolas z powodu alkoholizmu w latach 2018-2020.

Dane GOPS w Gminie Cmolasie wskazują, że w latach 2018-2020 obserwuje się utrzymywanie się liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na względnie stałym poziomie. W 2018 roku udzielono pomocy i wsparcia z tego powodu 38 rodzinom w gminie, w roku 2019- już 29 rodzinom, natomiast w 2020 roku - 32 rodzinom.

Podstawą prawną działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w gminie jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Na podstawie art. 4 ust. 1, ust. 2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ust.1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w każdym roku uchwalane są: Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Program Przeciwdziałania Narkomanii. Programy te są realizowane zgodnie z Narodowym Programem Zdrowia, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 roku o zdrowiu publicznym uwzględniając cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz dotyczące przeciwdziałaniu narkomanii.

Zgodnie z art. 41 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz narkomanią, integracją społeczną osób

uzależnionych od alkoholu i narkomanii należy do zadań własnych gminy. Zadania te obejmują przede wszystkim :

1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
6. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizacja wymienionych zadań prowadzona jest w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, który w Gminie Cmolas uchwalany jest corocznie przez radę gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Gminny program jest realizowany przez Referat Rozwoju Gospodarczego Urzędu Gminy Cmolas.

Podstawowym celem Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych, zmniejszanie tych, które aktualnie występują oraz zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej, informacyjnej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu a także zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie już z istniejącymi problemami.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych została powołana na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Realizowała zadania wyznaczone w ww. ustawie, zgodnie z założeniami Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 oraz Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii. Podstawowym zadaniem komisji jest prowadzenie

działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, a w szczególności zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla takich osób. Na terenie Gminy Cmolas w/w komisja została powołana Zarządzeniem Nr 0151/185/03 Wójta Gminy Cmolas z dnia 22 września 2003r.

Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Cmolasie składa się z 7 członków, w skład której chodzą : nauczyciele, pedagog szkolny, pracownik kultury, pracownik Urzędu Gminy i pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. W zakresie profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień podejmowała ona w szczególności takie działania jak:

- opiniowanie wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży i w miejscu sprzedaży;
- inicjowanie przedsięwzięć w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii oraz przemocy w rodzinie;
- obsługa punktu konsultacyjno-informacyjnego na bazie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- dostarczanie informacji o prowadzeniu profesjonalnej terapii,;
- motywowanie i kierowanie do leczenia;
- kierowanie na leczenie odwykowe i zajęcia terapeutyczne.

W ramach inicjowania i realizacji zadań ustawowych dotyczących rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania przemocy. Komisja współpracowała z następującymi instytucjami:

- ✓ Członkami Zespołu Interdyscyplinarnego w zakresie wsparcia ofiar przemocy domowej i zmotywowania sprawców przemocy nadużywających alkoholu do podjęcia leczenia odwykowego;
- ✓ Komendą Powiatową Policji w przedmiocie wymiany informacji dotyczących interwencji domowych w stosunku do osób będących pod wpływem alkoholu;
- ✓ GOPS w zakresie wymiany informacji nt. przebiegu procedury wobec osób zgłoszonych przez tę instytucję;
- ✓ Sądem Rejonowym w Kolbuszowej w zakresie leczenia odwykowego;
- ✓ Kuratorską Służbą Sądową w zakresie kurateli nad osobami nadużywającymi alkoholu;
- ✓ Szkołami znajdującymi się na terenie gminy.

W 2020r. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Cmolasie odbyła 2 posiedzenia, na których zaopiniowała 7 wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wydając 15 pozytywnych postanowień w sprawie wydania opinii o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałą Nr XL/264/18 Rady Gminy w Cmolasie z dnia 30 sierpnia 2018r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Gminy Cmolas.

W 2020r. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych rozpatrzyła 5 wniosków dotyczących osób uzależnionych od alkoholu i ustaliła sposoby dalszego postępowania w poszczególnych przypadkach. W jednym przypadku sprawa została skierowana do Sądu Rejonowego w Kolbuszowej natomiast w pozostałych przypadkach osoby uzależnione od alkoholu podjęły dobrowolne leczenie.

Przemoc w rodzinie

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie *przemoc w rodzinie (zwana także potocznie przemocą domową), to jednorazowe albo cyklicznie powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia, naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących narażające te osoby w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Wyróżnia się przemoc fizyczną (naruszenie nietykalności fizycznej), przemoc psychiczną (naruszenie godności osobistej), przemoc seksualną (naruszenie intymności), przemoc ekonomiczną (naruszenie własności) oraz zaniedbanie (naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich).*

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową. W tym celu, zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie utworzono Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Cmolas.

Do zadań gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- ✓ opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- ✓ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- ✓ zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- ✓ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Realizacja programu odbywa się poprzez:

- Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie;
- Umieszczanie plakatów informacyjnych w gablotach Urzędu Gminy;
- Rozpowszechnianie broszur i ulotek dotyczących zjawiska przemocy;
- Skierowanie dzieci i młodzieży na obozy profilaktyczno-terapeutyczne;
- Szkolenia członków ZI

Ponadto prowadzone było w ramach programu poradnictwo oraz działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie tj.:

- Udostępnianie literatury o tematyce uzależnienia alkoholowego i przemocy w rodzinie w Gminnej Bibliotece Publicznej w Cmolasie oraz w Filiach: Trzęsówce, Ostrowy Tuszowskie i Poręby Dymarskie.
- Pracownicy socjalni prowadzą pracę socjalną i poradnictwo służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą.
- Realizowanie w szkołach programów profilaktycznych oraz organizowanie spotkań z przedstawicielami Policji.
- Współpraca asystenta rodziny i kuratorów społecznych z rodzinami przeżywającymi trudności w celu poprawy funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Liczba rodzin, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie na terenie Gminy Cmolas wynosi: 26 rodziny, liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wynosi: 33 osoby, w tym : 21 kobiet, 6 mężczyzn i 6 dzieci.

Działania na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie mają charakter interdyscyplinarny, a więc opierają się na współpracy służb, które dysponując wiedzą, doświadczeniem, narzędziami oraz kompetencjami w danej dziedzinie łączą swoje siły, celem udzielenia kompleksowej pomocy rodzinie.

Przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Cmolasie funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny. Do zadań zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy:

- ✓ opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy;
- ✓ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą;
- ✓ zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- ✓ tworzenie grup roboczych;
- ✓ diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- ✓ podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- ✓ inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- ✓ rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- ✓ inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie;
- ✓ prowadzenie sprawozdawczości w zakresie realizowanych zadań;
- ✓ powoływanie grup roboczych;
- ✓ dokumentowanie działań Zespołu oraz grup roboczych;
- ✓ koordynowanie działań instytucji realizujących procedurę Niebieska Karta.

Tabela 7. Procedura Niebieska Karta.

	2018	2019	2020
Ogólna liczna sporządzonych wniosków NK, w tym przez:	29	40	40
Policję	29	40	37
Ośrodek Pomocy Społecznej	0	0	3

Poza tym, na terenie powiatu kolbuszowskiego osoby stosujące przemoc oraz ofiary przemocy mogą korzystać ze wsparcia w zakresie poradnictwa specjalistycznego (np. porady

psychologa, pedagoga, prawnika, pracownika socjalnego) w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej, Punkcie Pomocy Ofiarom Pokrzywdzonym Przepiępstwom w Kolbuszowej, Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w Kolbuszowej oraz w Powiatowej Komendzie Policji w Kolbuszowej.

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Cmolas

Jednym z głównych założeń niniejszej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Cmolas na lata 2021 - 2027* jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej gminy oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe między innymi poprzez przeprowadzenie badań wśród mieszkańców gminy.

Badania zostały przeprowadzone na początku 2021 roku i miały charakter ankiety. Obejmowały trzy grupy reprezentujące lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy
- 2) dzieci i młodzież szkolna
- 3) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

Celem badań była diagnoza problemów społecznych związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami społecznymi wobec tychże zjawisk.

Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Cmolas w opinii dorosłych mieszkańców

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców gminy Cmolas.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców

Problem	Bardzo istotny	Raczej istotny	Raczej nieistotny	Zdecydowanie nieistotny
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	26%	49%	21%	4%
Zanieczyszczenie wody	28%	32%	32%	9%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	28%	47%	16%	9%
Bezrobocie	30%	51%	14%	5%
Bieda, ubóstwo	30%	33%	32%	5%
Bezdomność	16%	18%	40%	26%
Wzrost przestępczości	25%	28%	33%	14%
Kryzys rodziny	35%	28%	26%	11%
Kryzys norm moralnych	40%	32%	23%	5%

Z powyższej tabeli wynika, że dla mieszkańców gminy Cmolas wszystkie z wymienionych problemów społecznych są równie ważne jednak za najważniejsze w ich opinii można uznać: bezrobocie (81%), zanieczyszczenie powietrza (75%) oraz kryzys norm moralnych (72%).

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

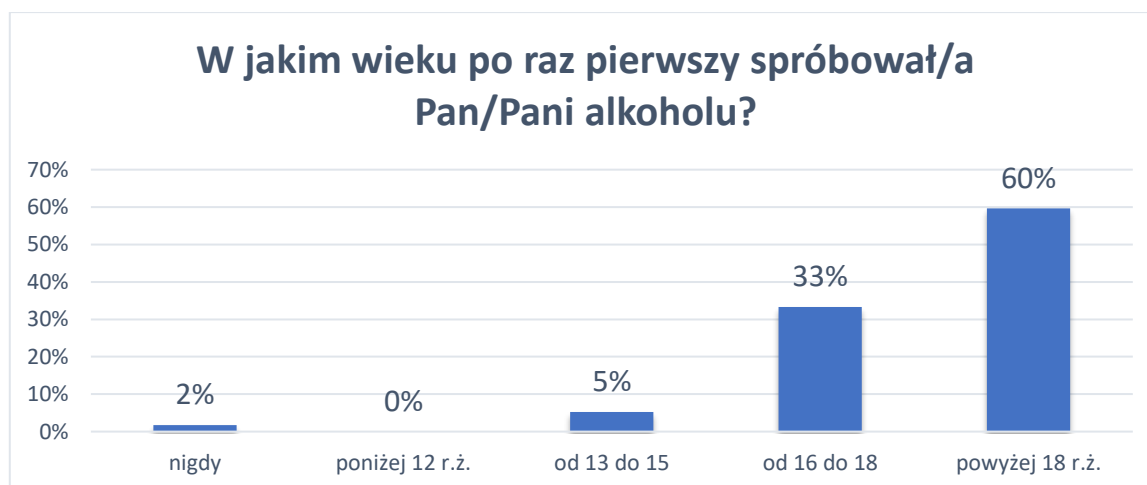
Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dość częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholem. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję. Warto zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie².

² Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*, Warszawa, marzec 2007.

Kolejne badania CBOSu, z 2010 roku, wydają się potwierdzać wskazane wcześniej tendencje Polaków w picciu alkoholu. Mianowicie: *Od alkoholu nie stroni ponad trzy czwarte dorosłych Polaków (76%), przy czym dwie trzecie (65%) twierdzi, że pije czasami, a co dziewiąty (11%) – że często. Ponad jedna piąta badanych (22%) deklaruje abstynencję. W ciągu ostatnich trzynastu lat zwiększyła się (o 6 punktów procentowych) grupa abstynentów, zmalał zaś (o 4 punkty) odsetek tych, którzy rzadko piją alkohol*³.

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców gminy na temat alkoholu.

Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. **33%** osób swój wiek inicjacji alkoholowej wskazało na **wiek między 16 a 18 r.ż.** **60% badanych wskazało, że po raz pierwszy spróbowało alkoholu po uzyskaniu pełnoletniości.** 2% badanych zadeklarowało, że nigdy nie próbowało alkoholu.

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. 26% respondentów to osoby deklarujące **abstynencję**. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **kilka razy w roku (40%)** oraz **kilka razy w miesiącu (16%)**. 2% przyznaje się do spożywania alkoholu kilka razy w tygodniu.

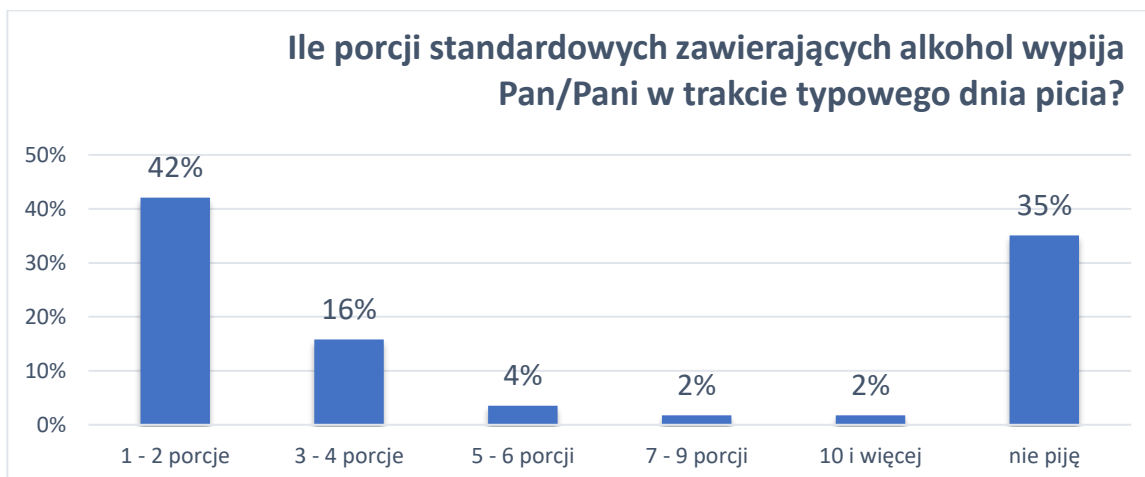
Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego **ilości**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2007/K_039_07.PDF (dostęp: 16.06.2017)

³Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec alkoholu*, Warszawa, sierpień 2010. Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_116_10.PDF (dostęp: 19.06.2017).

Badani łącznie deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcji alkoholu (42%). 16% osób zadeklarowało ilości rzędu 3 – 4 porcji. 35% badanych przyznało, że nie pije. W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy gminy Cmolas odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o niskim poziomie ryzyka. Mieszkańcy gminy piją okazjonalnie, a jednorazowo spożywają stosunkowo niskie ilości alkoholu.

30% mieszkańców gminy wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu w najbliższym rejonie. W odpowiedziach wskazano na ośrodek pomocy społecznej oraz spotkania AA.

61% mieszkańców gminy Cmolas uważa, że w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów, w których można kupić alkohol. Jednocześnie 37% respondentów deklaruje, że na terenie jest ich za dużo.

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności gminy Cmolas, ponieważ **łącznie tylko 16% mieszkańców zgodziło się z zaprezentowanym stwierdzeniem.**

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 83% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.** Jednocześnie, łącznie **76% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.** Łącznie 56% respondentów nie przychyliła się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

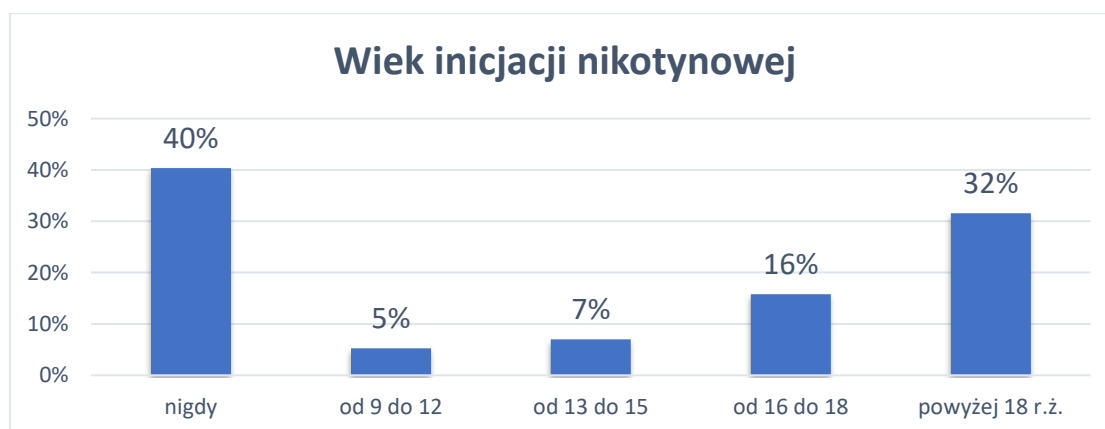
Łącznie tylko **98% respondentów uważa, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu.** **96% badanych twierdzi, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.** Wszystkie osoby biorące udział w badaniu **nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.**

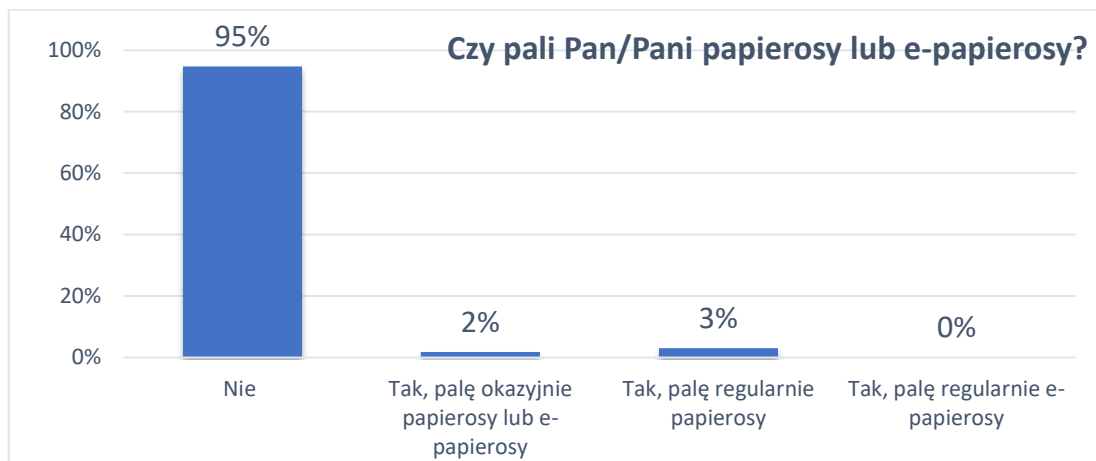
Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	5%	11%	23%	61%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	53%	30%	11%	7%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	39%	37%	19%	5%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	11%	33%	33%	23%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	0%	4%	12%	84%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	0%	0%	16%	84%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	0%	2%	7%	91%

Substancje psychoaktywne: nikotyna

Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że **32 % respondentów** zapaliło pierwszego papierosa jako **osoby pełnoletnie**. Kolejne 16% mieszkańców wskazało na wiek między 16 a 18 rokiem życia, a 7% na wiek między 13 a 15 lat. **40% procent badanych dorosłych mieszkańców gminy nigdy nie paliło papierosa.**

95% badanych odpowiedziało, że nie pali papierosów. Okazynie robi to 2% mieszkańców gminy Cmolas. 3%, wskazało, że regularnie pali papierosy.

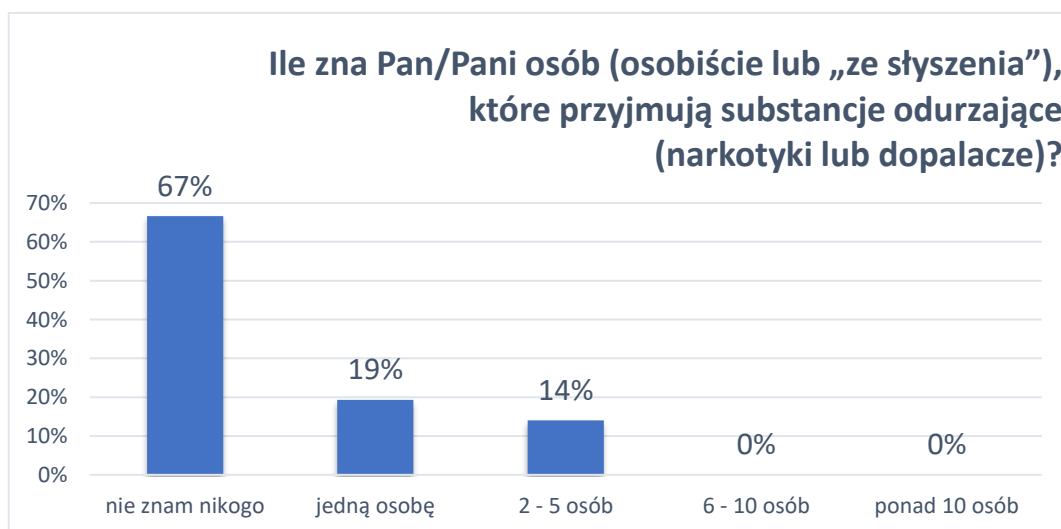

Substancje psychoaktywne: narkotyki, dopalacze, leki

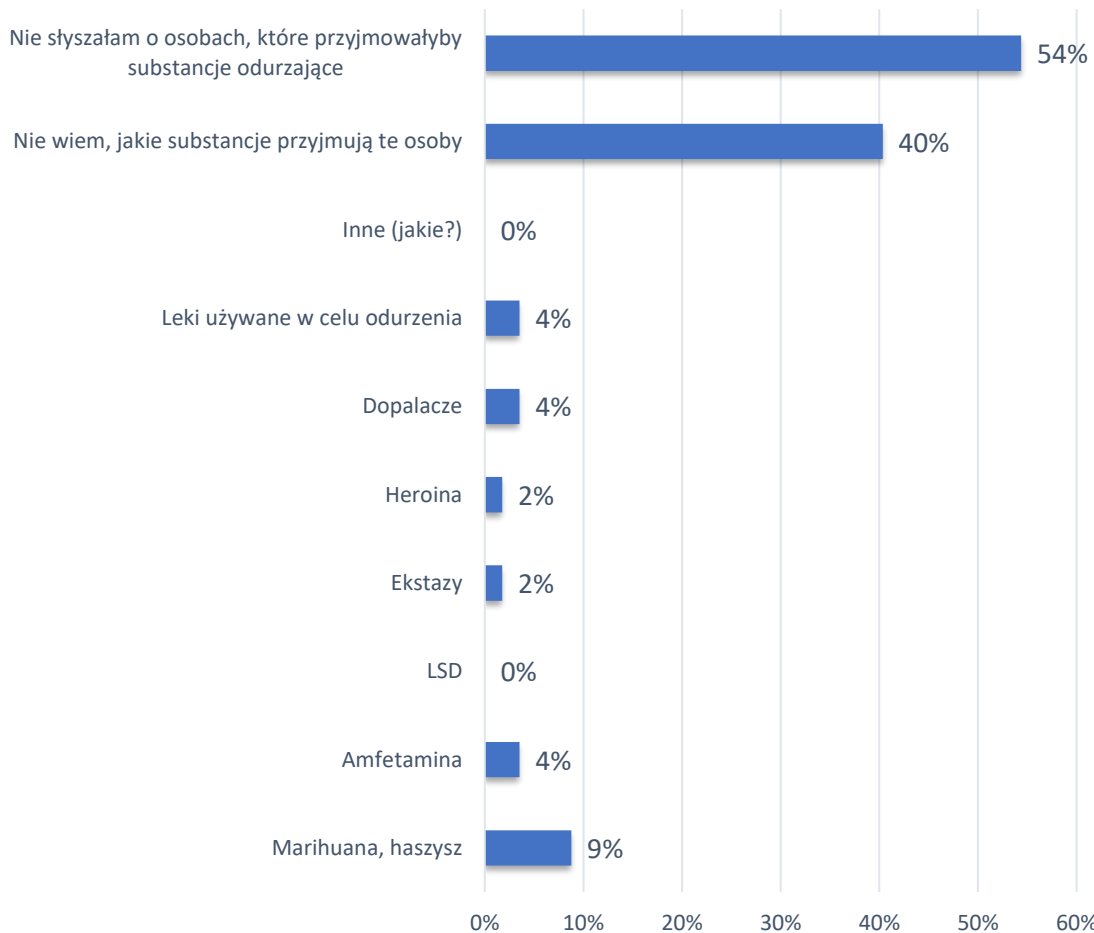
Badanie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywujące do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku badanych osób. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

Łącznie 19% respondentów zna co najmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze. 67% badanych twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające.

Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się: **marihuana i haszysz, amfetamina, dopalacze**, 54 % badanych twierdzi, że w ich otoczeniu nie ma osób przyjmujących substancje odurzające, a 40% nie wie jakie substancje przyjmują osoby zażywające środki psychoaktywne.

Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz? (pytanie wielokrotnego wyboru)

96% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Przemoc w rodzinie

Przekonania dotyczące wychowania dzieci

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie. **Poniższe wartości pozwalają sądzić, że większość badanych nie przejawia postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla tradycyjnego, tj. konserwatywnego wychowania.**

Stwierdzenie „**Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa**” w większości spotkało się z odrzuceniem – **85 % mieszkańców nie zgadza się z takim stwierdzeniem**. Dodatkowo, łącznie 95 % badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych hartuje dziecko i pozwala sobie lepiej radzić w przyszłości. Co istotne, aż **70% badanych zgadza się, aby kary fizyczne były zakazane prawem**. Kolejne twierdzenie: „Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek” spotkało się z negacją łącznie 91% respondentów (patrz wykres na następnej stronie)

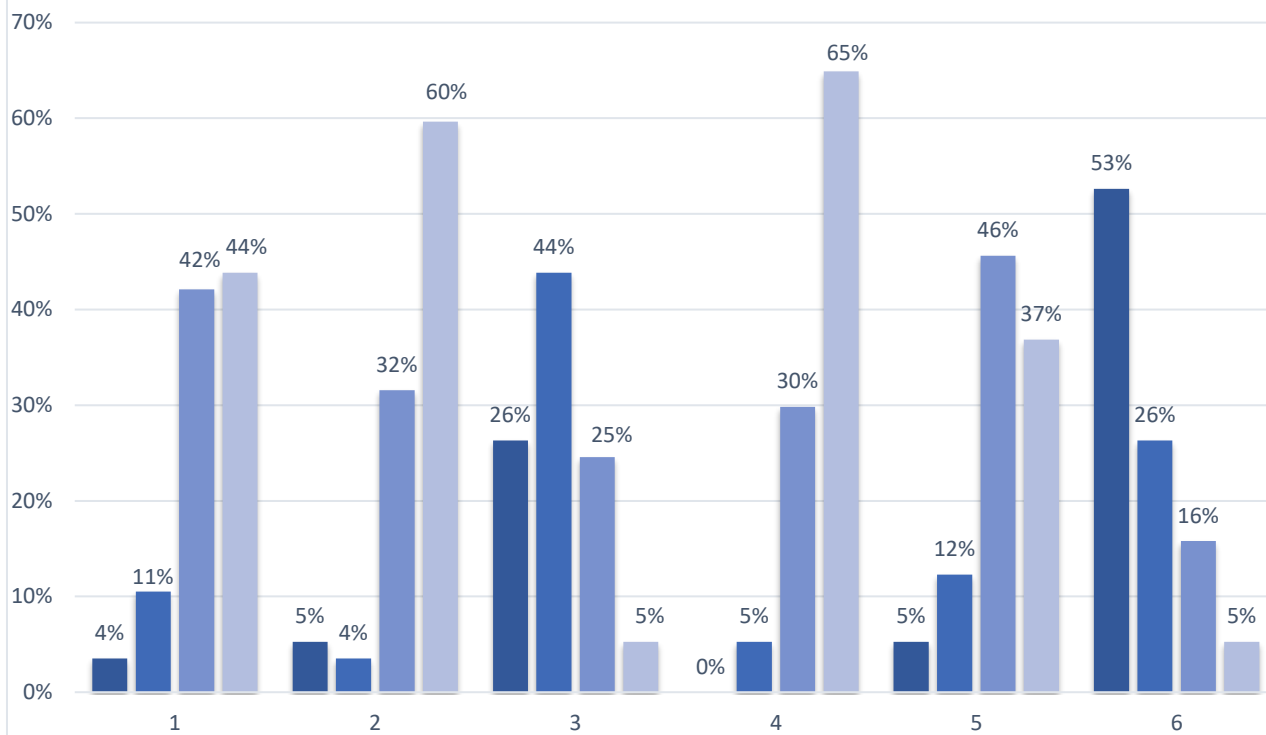
Zjawisko przemocy w rodzinie

Polacy deklarują, że najczęściej doświadczali agresji w domu (9%) bądź na ulicy poza najbliższą okolicą (9%). Podobna liczba osób (8%) padła ofiarą przemocy nieopodal miejsca zamieszkania. Co dwudziesty ankietowany (5%) został zaatakowany w restauracji, kawiarni lub na dyskotecę, czterech na stu (4%) spotkało się z przemocą w pracy lub szkole, a trzech na stu (3%) w środkach komunikacji⁴.

Powyższe wyniki są zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki cytowane wyżej. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie. **Wyniki badań wskazują, że aż 23% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 33% podejrzewa, że tak się dzieje.**

⁴CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, czerwiec 2012.

Przekonania dotyczące wychowania

1 - Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa.

2 - Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.

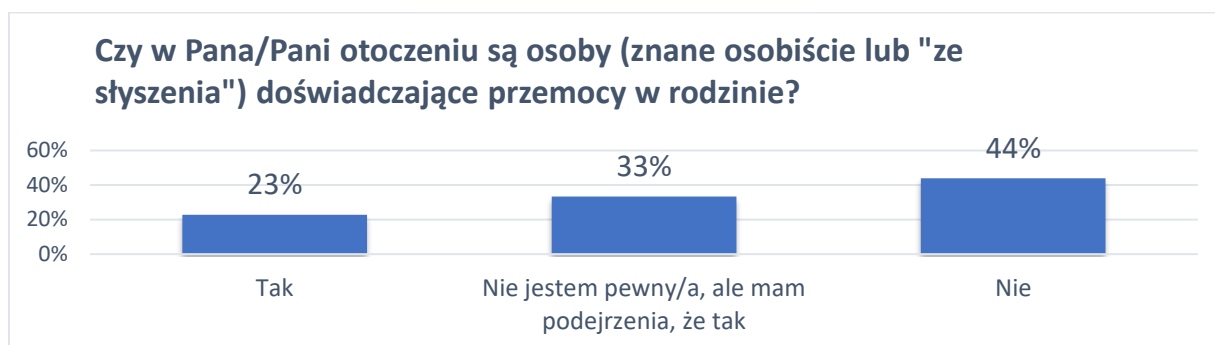
3 - Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.

4 - Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.

5 - Łagodne kary fizyczne nie są przemocą w rodzinie.

6 - Bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.

■ zdecydowanie tak ■ raczej tak ■ raczej nie ■ zdecydowanie nie

Wśród badanych mieszkańców 33% wie, do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie wymieniając głównie ośrodki pomocy społecznej, poradnie specjalistyczne oraz policję.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity. Łącznie 91% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że wyleczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

W społeczeństwie obecne jest przekonanie, że przemoc nie zdarza się w tzw. „dobrych domach”. Aż 93% mieszkańców gminy Cmolas nie jest skłonny myśleć schematycznie o przemocy w rodzinie. Ponadto, łącznie 98% mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.

Twierdzenie	Zdecydowanie prawdziwe	Raczej prawdziwe	Raczej nieprawdziwe	Zdecydowanie nieprawdziwe
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	58%	33%	5%	4%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	0%	7%	33%	60%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	67%	32%	2%	0%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	2%	4%	19%	75%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	2%	0%	11%	88%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	2%	7%	12%	79%

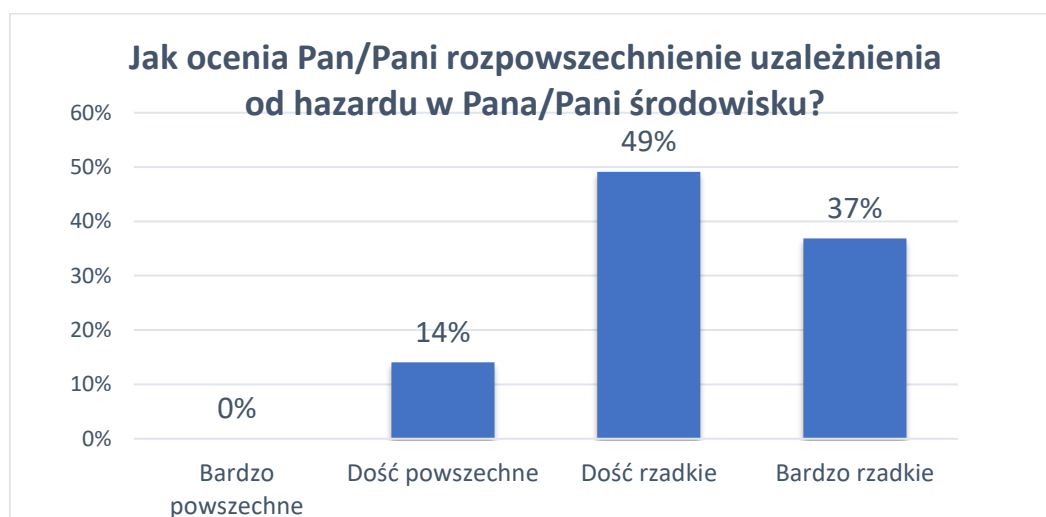
Hazard

W ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie, co trzeci Polak w wieku 15+ grał w jakieś gry na pieniądze (34,2%). Polacy najczęściej grają w gry liczbowe Totalizatora Sportowego (26,8%), a w dalszej kolejności w zdraпки (13,3%), loterie/konkursy SMS-owe (7,4%) oraz na automatach do gier z tzw. niskimi wygranymi (4,5%). Wśród Polaków w wieku 15 lat i więcej 7,1% osób gra w jakąś grę na pieniądze co najmniej dwa razy w tygodniu. (...) symptomy zagrożenia uzależnieniem od hazardu występują u 5,3% ogółu Polaków w wieku 15+, a 0,7% osób w tej grupie wiekowej zdradza pewne symptomy problemu z hazardem. Wśród grających w gry na pieniądze realny problem z hazardem może mieć 2,2% graczy⁵.

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców gminy Cmolas o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki.

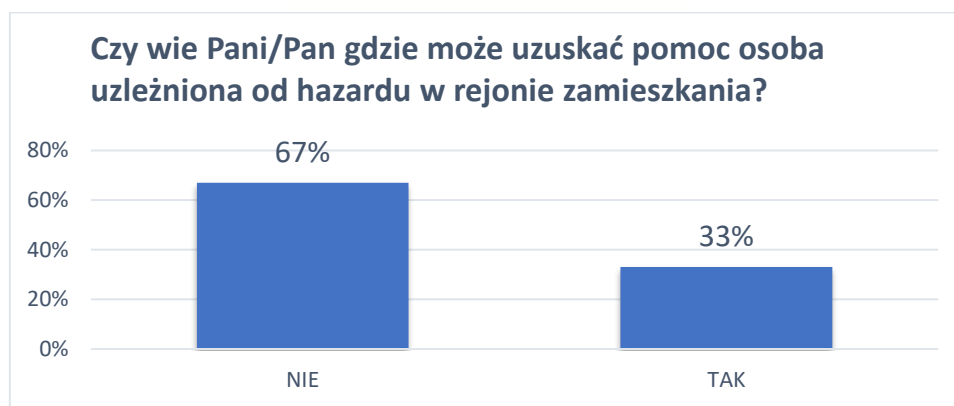
W subiektywnej ocenie **łącznie 86%** przebadanych **mieszkańców zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość rzadkie**. Łącznie 14% respondentów uważa natomiast, że jest to **powszechny problem** w ich środowisku lokalnym.

33% z respondentów nie wie, gdzie mogą zgłosić się osoby uzależnione od hazardu.

⁵ Centrum Badania Opinii Społecznych, *Komunikat z badań: Pracoholicy, siecioholicy, hazardziści... Uzależnienia od zachowań*, Warszawa, czerwiec 2015.

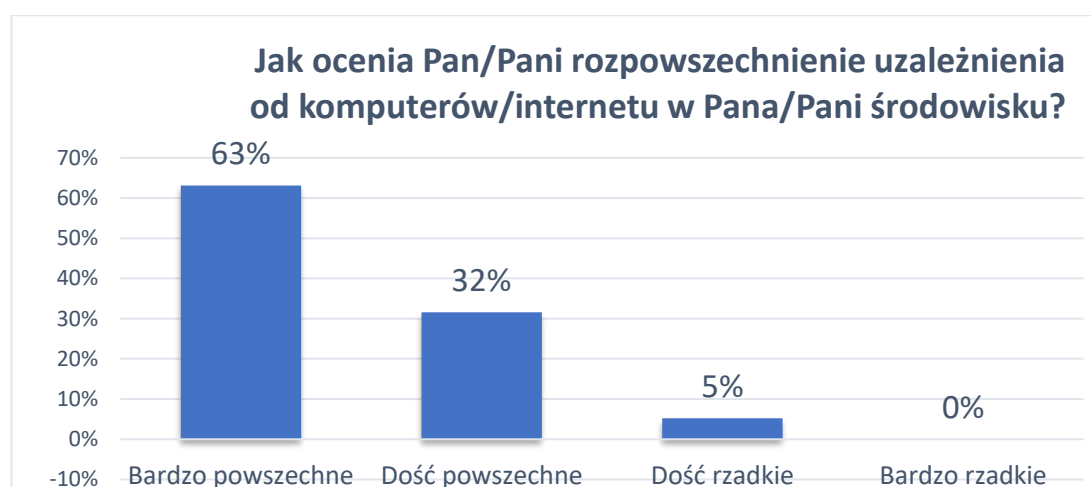
Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_076_15.PDF (dostęp: 29.06.2017).

Cyberprzemoc i uzależnienie od Internetu

Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety jest cyberprzemoc. *Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...)Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS⁶.*

Niepokojące są dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. **Łącznie 95% mieszkańców uważa, że tego typu uzależnienie jest dość i bardzo powszechne w środowisku lokalnym. Jednocześnie 5 % określa to uzależnienie jako dość rzadkie.**

⁶Wojtasik, Ł. *Cyberprzemoc - charakterystyka zjawiska.*

Funkcjonowanie społeczeństwa w dobie pandemii COVID-19

Pandemia koronawirusa bez wątpienia stała się źródłem lęku i stresu dla większości Polaków. Pokazują to wyraźnie badania przeprowadzone na początku marcowego lockdownu przed Uniwersytet SWPS. Wykazały one, że boimy się nie tylko o zdrowie własne (59% respondentów zgłosiło, że boi się zachorowania), ale przede wszystkim o bliskich (o których obawiało się aż 72% badanych).

Jednak pandemia dotyka nie tylko sfery zdrowia fizycznego. 71% ankietowanych wyraziło obawy związane z kryzysem finansowym i załamaniem rynku, 73% z przepełnieniem szpitali i niewydolnością służby zdrowia, a aż 75% osób bało się tego, że inni ludzie nie będą przestrzegać zaleceń, przez co przyczyni się do rozprzestrzeniania wirusa. Zagrożenie koronawirusem i wprowadzone przez rząd zalecenia i ograniczenia doprowadziły do znacznych zmian w sposobie funkcjonowania i stylu życia Polaków. Badania przeprowadzone przez Zakład Teorii i Badań Praktyk Społecznych Wydziału Socjologii UAM wskazują, że większość osób zmieniła swoje codzienne nawyki.

Aż 80% respondentów przestało podawać rękę na powitanie, 70% zrezygnowało z jeżdżenia komunikacją miejską, a aż 60% całkowicie zaniechało spotkań ze znajomymi. 70% badanych przyznaje również, że rzadziej wychodzi z domu. Co więcej, aż 41,5% badanych przeszło w tryb pracy zdalnej, wykonywanej z domu. Wynika z tego, że wiele osób bardzo ściśle zastosowało się do zaleceń społecznej izolacji. Niestety długotrwała izolacja i dystansowanie społeczne ma swoje ciemne strony. Prowadzi bowiem do licznych problemów psychicznych. Stres związany z pandemią i obawa przed zarażeniem może też być źródłem lęków społecznych.

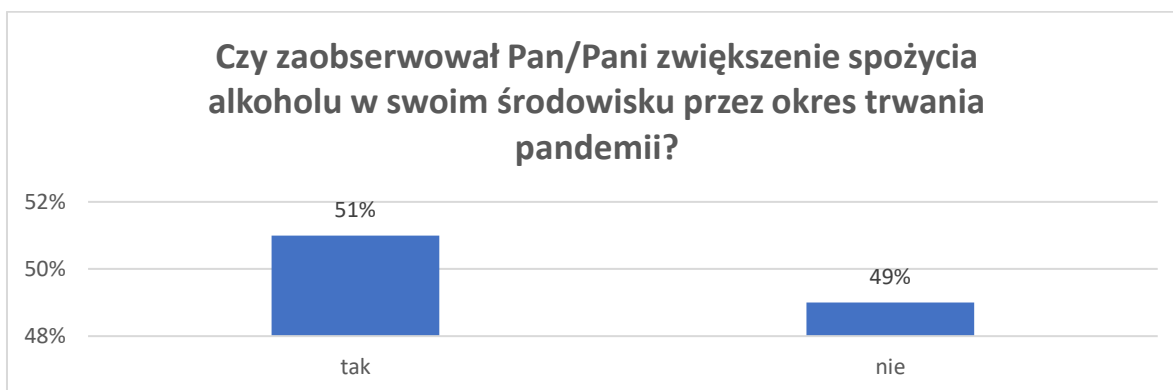
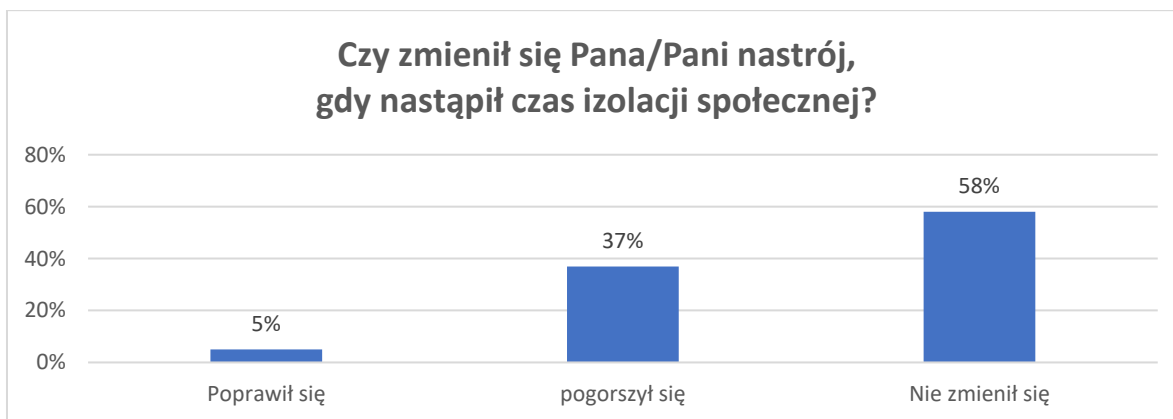
Izolacja społeczna w czasie pandemii zmieniła nasz sposób funkcjonowania i wpłynęła na kontakty społeczne. Zamknięcie w domach doprowadziło do ograniczenia spotkań ze znajomymi i dalszą rodziną, a praca zdalna pozbawiła nas również kontaktów z kolegami i koleżankami z pracy. Z drugiej strony zarówno edukacja, jak i praca z domu sprawiły, że rodziny spędzały ze sobą znacznie więcej czasu, zmieniając dynamikę bliskich więzi.⁷

Respondenci odpowiedzieli na parę pytań dotyczących ich sytuacji rodzinnej i stanu psychicznego podczas trwania pandemii i lockdown-ów. Pierwszym z nich było pytanie o nastrój podczas izolacji społecznej – aż 37% osób odpowiedziało, że ich stan się pogorszył,

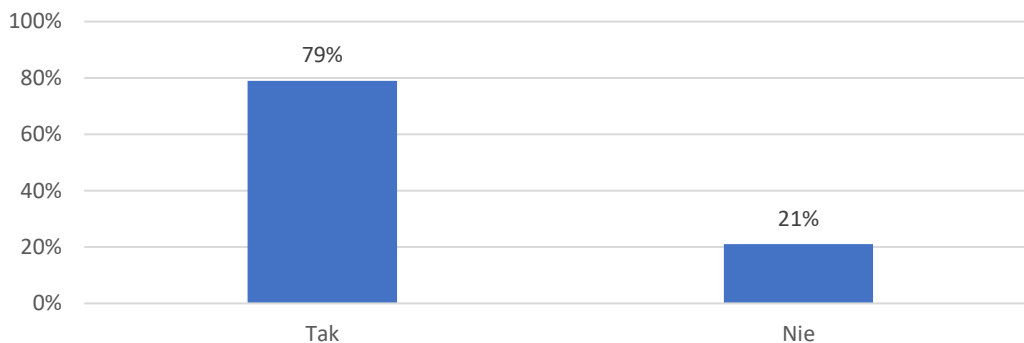
⁷<https://www.swps.pl/strefa-psyche/blog/relacje/21552-wplyw-epidemii-koronawirusa-na-emocje-i-zachowania-polakow>. [dostęp na dzień 19.07.2021r.]

a 58 % stwierdziło, że nie uległ żadnym zmianom. Zaskakujące jest, że 5% ankietowanych odpowiedziało, że w czasie izolacji ich stan się poprawił. Jak można się domyśleć, izolacja, lęk o zdrowie swoje i najbliższych oraz osamotnienie spowodowało, że część ludzi sięgnęła po alkohol. Aż 51% ankietowanych zaobserwowało w swoim otoczeniu zwiększenie spożycia alkoholu w swoim otoczeniu.

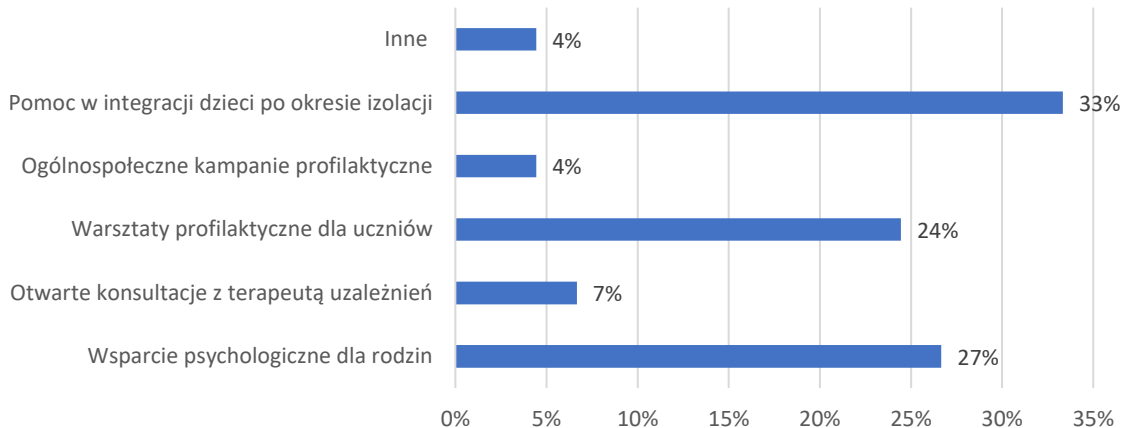
W związku z powyższym warto rozpocząć dodatkową kampanię profilaktyczną, która pomoże osobom dotkniętym alkoholizmem z powodu pandemii wyjść z uzależnienia. Tego samego zdania jest 79% respondentów. Wśród proponowanych przedsięwzięć mających na celu pomoc osobom, u których pojawiły się jakiegokolwiek problemy w życiu osobistym są: pomoc w integracji dzieci po okresie izolacji (33%), wsparcie psychologiczne dla rodzin (27%) oraz warsztaty profilaktyczne dla dzieci (24%). Okres izolacji społecznej bardzo mocno odbił się na dzieciach, które nie mogły uczęszczać w sposób normalny do szkoły, gdyż lekcje odbywały się całkowicie w sposób zdalny. Tygodnie spędzone przed komputerem oraz ograniczone do minimum kontakty społeczne spowodowały, że najmłodszy bardzo mocno odczuli konsekwencje pandemicznych obostrzeń. Aż 44% ankietowanych rodziców zauważyło, że ich dziecko stało się wycofane i apatyczne, a 11% zaobserwowało wśród swoich pociech agresję.

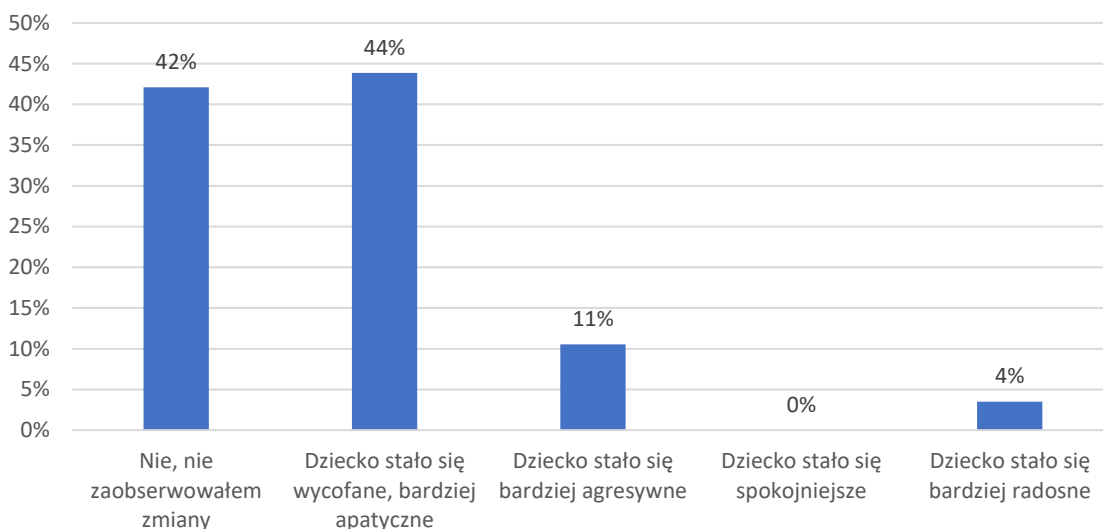
Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?

Jakie działania są najbardziej potrzebne?

Czy zaobserwował Pan/Pani jakieś zmiany w zachowaniu dziecka odkąd wybuchła pandemia?

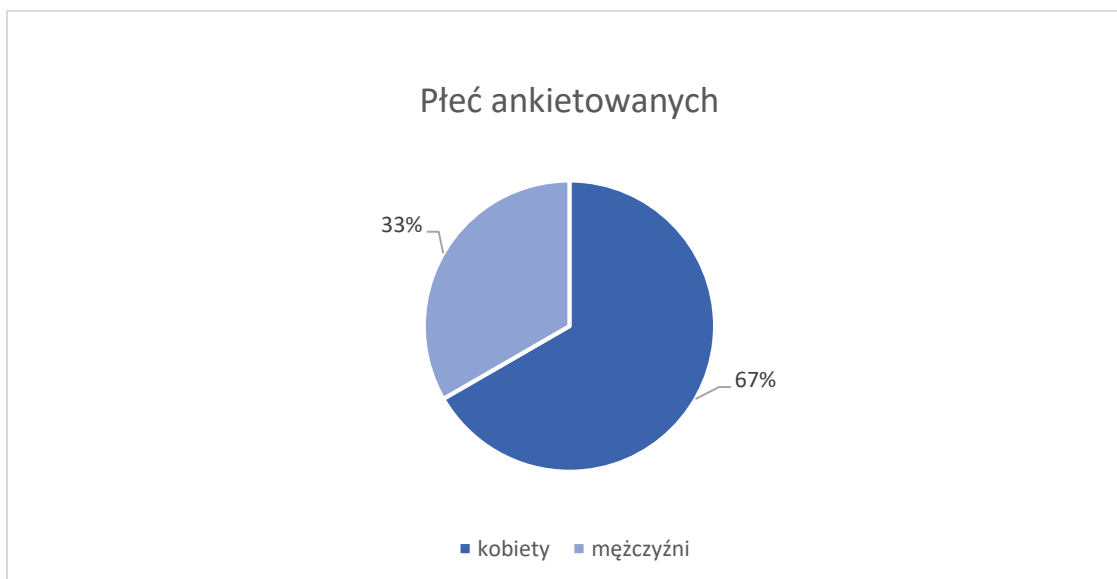

Badania sprzedawców napojów alkoholowych

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

Grupa badana

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie gminy Cmolas. Grupa badana stanowiła 10 kobiet oraz 5 mężczyzn. Wszyscy z ankietowanych to pracownicy punktów sprzedaży alkoholu. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 42,6 lat.

Cel badania

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemne sytuacje zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

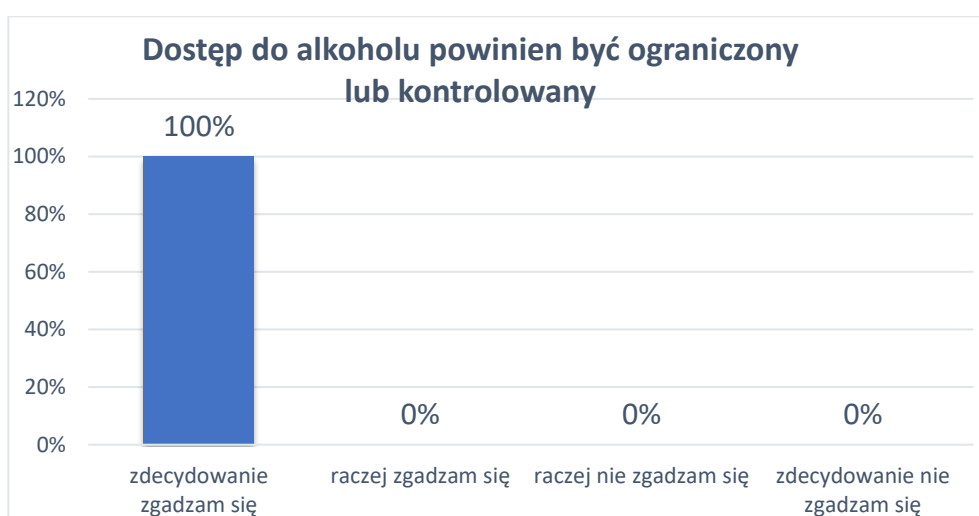
Wyniki badań

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

Łącznie 100 % badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że nie zgadzają się z twierdzeniem, aby alkohol zawarty w piwie był mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Świadczy, to pośrednio o **wysokim** poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

Łącznie 100% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

13% respondentów uważa, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku. 87% badanych sprzedawców wyraża zdanie przeciwne.

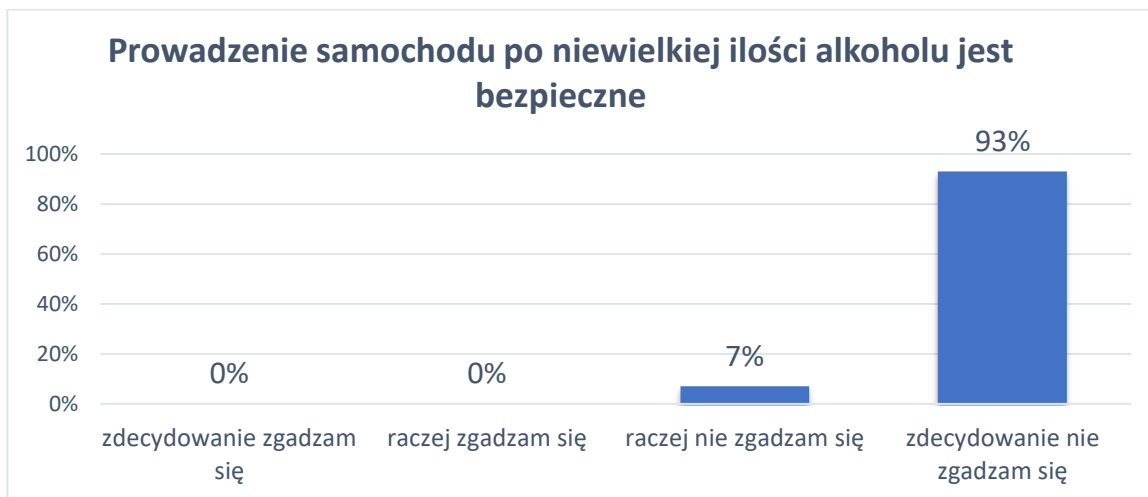

Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. **7% badanych sprzedawców zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu.**

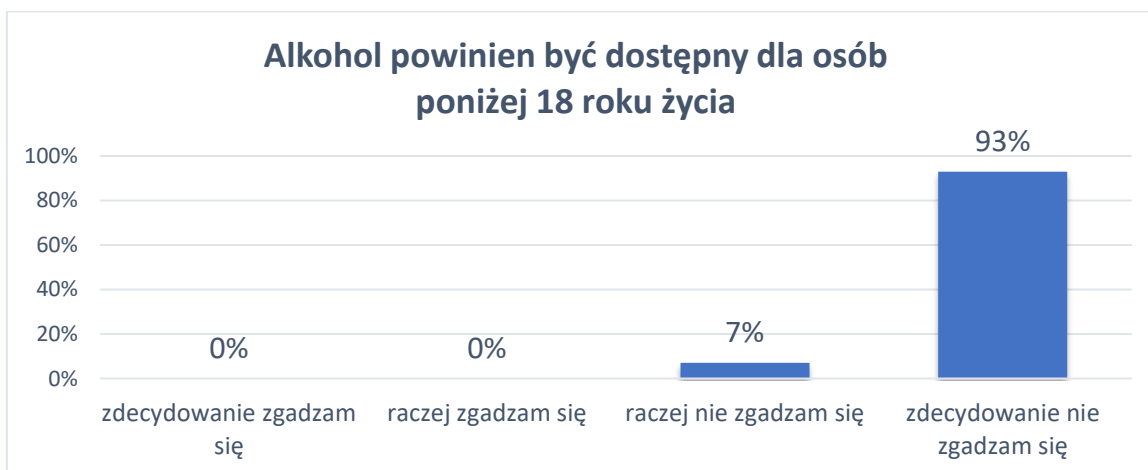

100% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby spożywanie alkoholu pomogło w trudnych sytuacjach życiowych. Co więcej, łącznie **100%** badanych odpowiedziało, że **prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne.** Wszyscy sprzedawcy nie zgadzają się ze stwierdzeniem, że **kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.**

100% sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Cmolas **uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia.**

Łącznie 87% badanych **nie zgadza się z twierdzeniem, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.**

Sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Cmolos deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się kilka razy w roku (60%)** tylko **20%** z respondentów odpowiedziało, że taka sytuacja się nie zdarza.

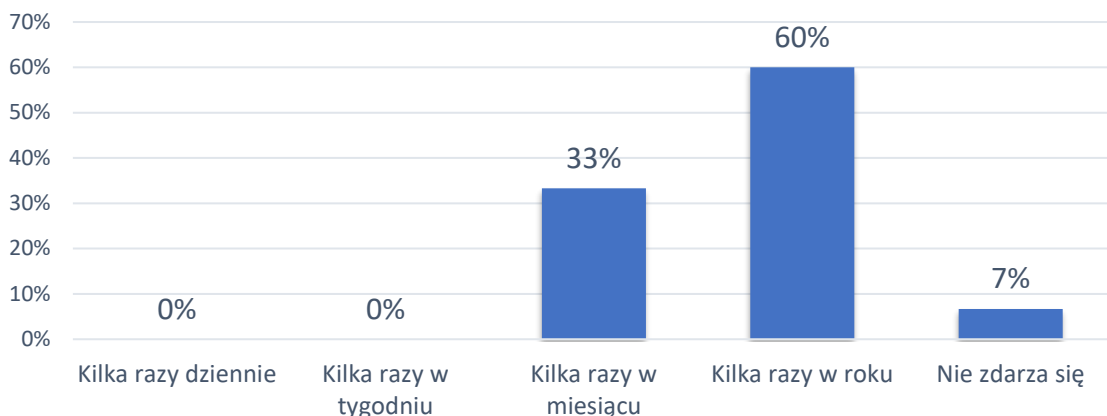
Zjawisko spożywania alkoholu w obrębie punktu sprzedaży nie jest częstym zjawiskiem w gminie Cmolos. Zdarza się to w kilka razy w miesiącu (33%), kilka razy w roku (60%). 7% sprzedawców deklaruje jednak, że taka sytuacja nie ma miejsca.

20% przebadanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy miało miejsce nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu.

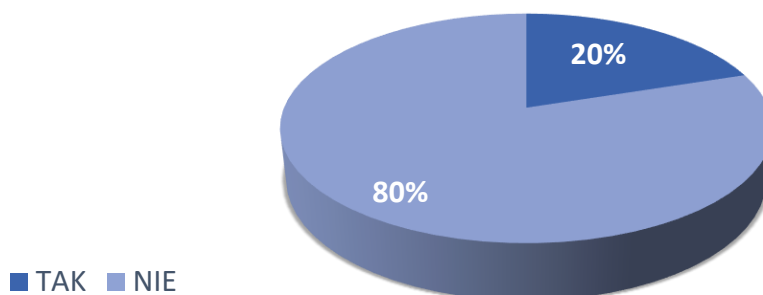
67% sprzedawców napojów alkoholowych z gminy Cmolos deklarują, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie, która budziła wątpliwości co do pełnoletniości.

W przypadku wątpliwości, co do wieku, 100% badanych zawsze sprawdza pełnoletniość klienta.

Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?

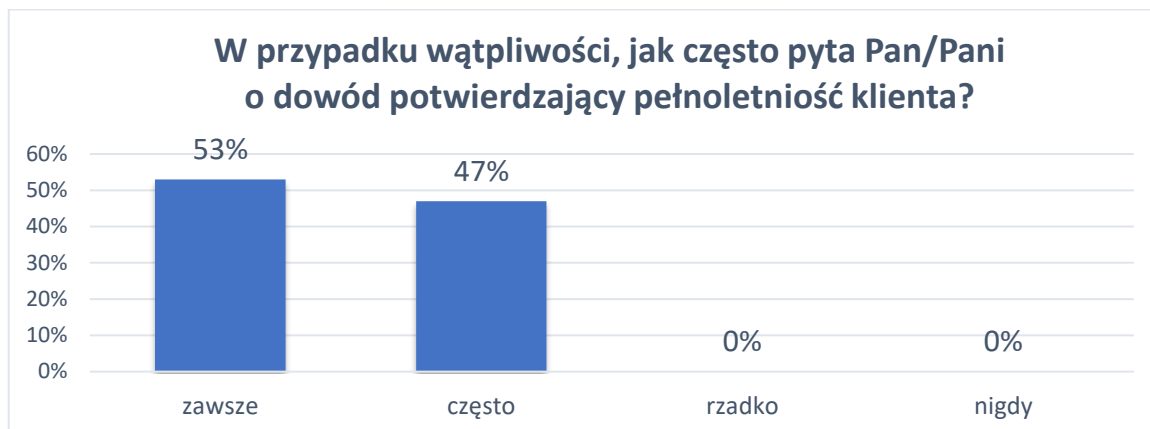

Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

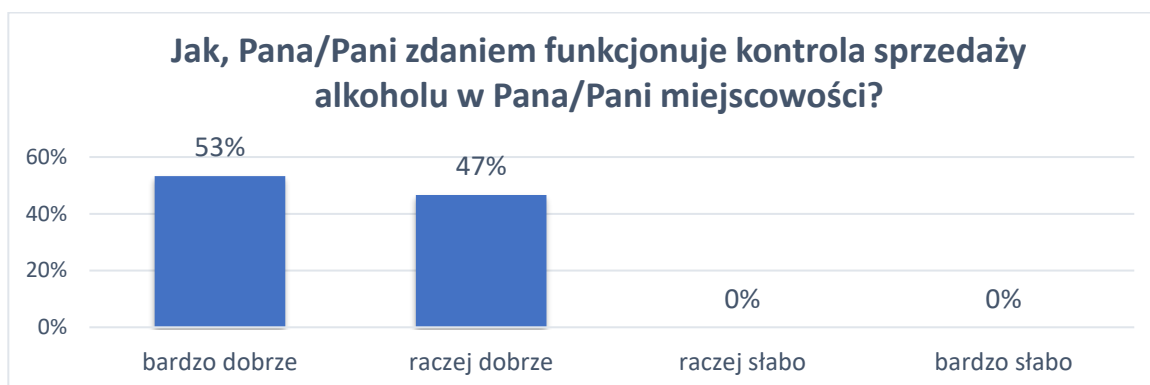

Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w gminie Cmolas. **100% badanych oceniło jej funkcjonowanie raczej i bardzo dobrze.**

Jedno z pytań ankiety dotyczyło wzrostu sprzedaży alkoholu w czasie trwania pandemii. Sprzedawcy aż w **46%** stwierdzili, że wzrost ten był zauważalny.

Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Metodologia

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną udzielona odpowiedź.

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
- narkotyków,
- dopalaczy.

Charakterystyka grupy badanej

Liczebność grup badanych

Szkoły Podstawowe (SP4-6)	89
Szkoły Podstawowe (SP 7-8)	52
ŁĄCZNIE	141

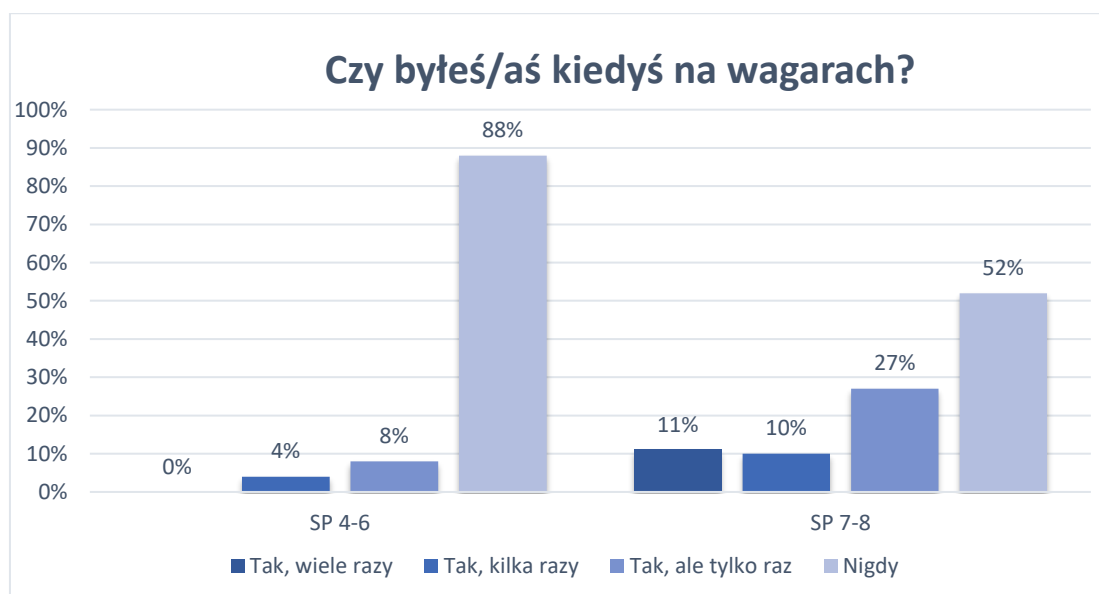
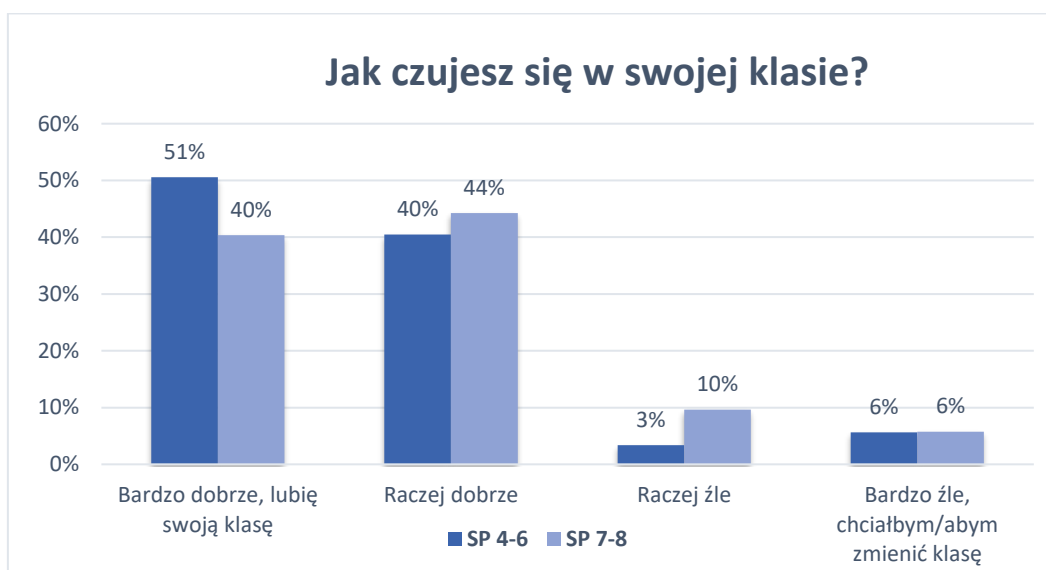
Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. **Wyniki są bardzo zadowalające, uczniowie w przeważającej części czują się w swojej klasie dobrze, lub raczej dobrze: SP 4-6 - łącznie 91%⁸ i SP 7-8 - łącznie 84%.**

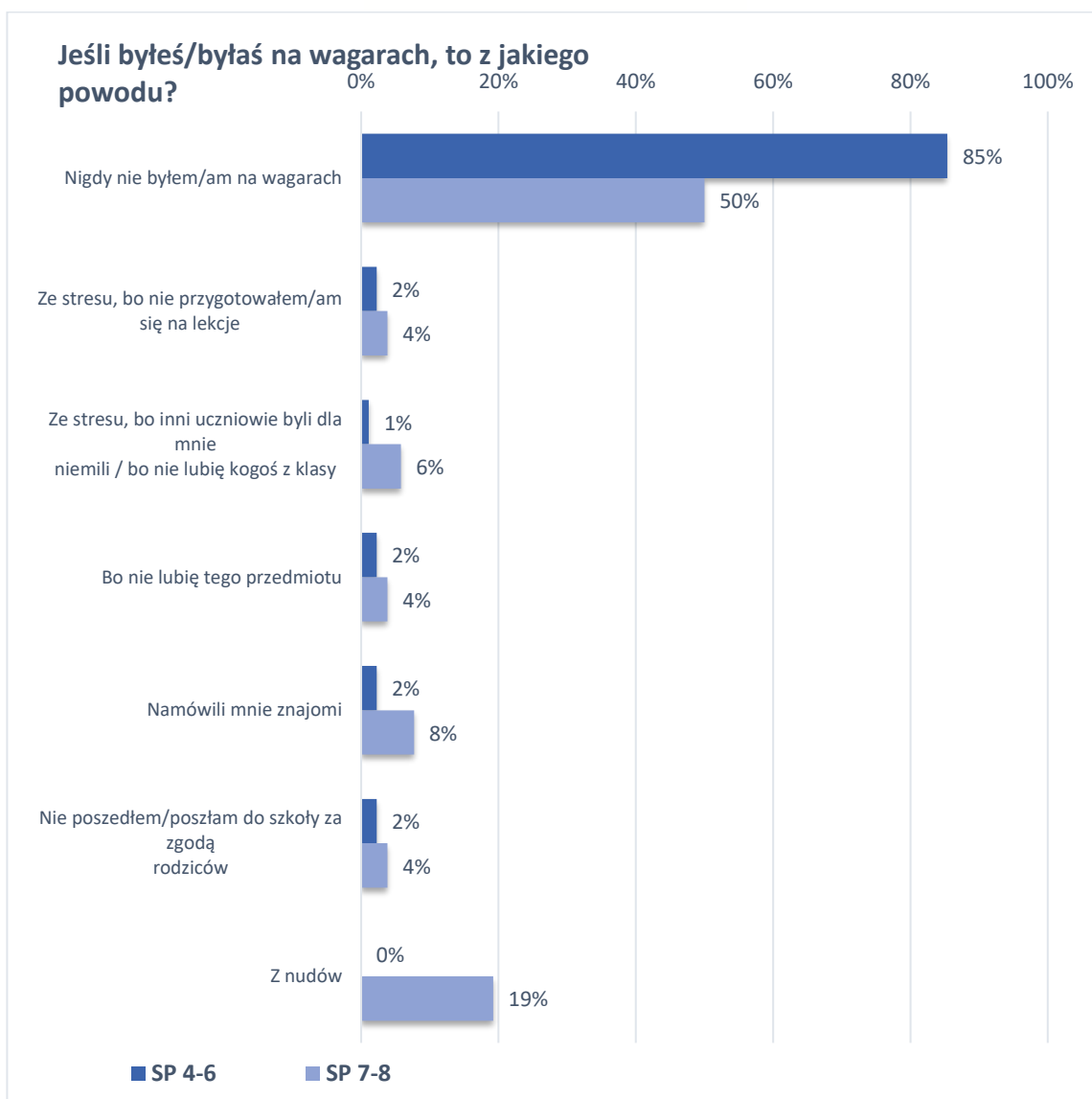
⁸Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę i raczej dobrze.*

Wyniki prezentujące odpowiedzi uczniów na temat wagarowania, wydają się odzwierciedlać tendencje związane z wiekiem rozwojowym. **Uczniowie młodszych klas w deklarują, że nigdy nie byli na wagarach (SP 4-6: 88%). W klasach 7-8 natomiast, już 27% uczniów ma za sobą pierwsze wagary. 11% uczniów SP 7-8 przyznaje, że wagarowało wiele razy.**

Od tego, jak często uczniowie wagarują, istotniejsze wydają się być powody, dla których decydują się to robić⁹. **Uczniowie klas 4-6** najczęściej wskazywali na: stres związany z relacjami rówieśniczymi, przyzwolenie rodziców. **Uczniowie klas 7-8** najczęściej wskazywali na: stres przed zajęciami, przyzwolenie rodziców lub uczniów oraz nudę.

⁹Uczniowie mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

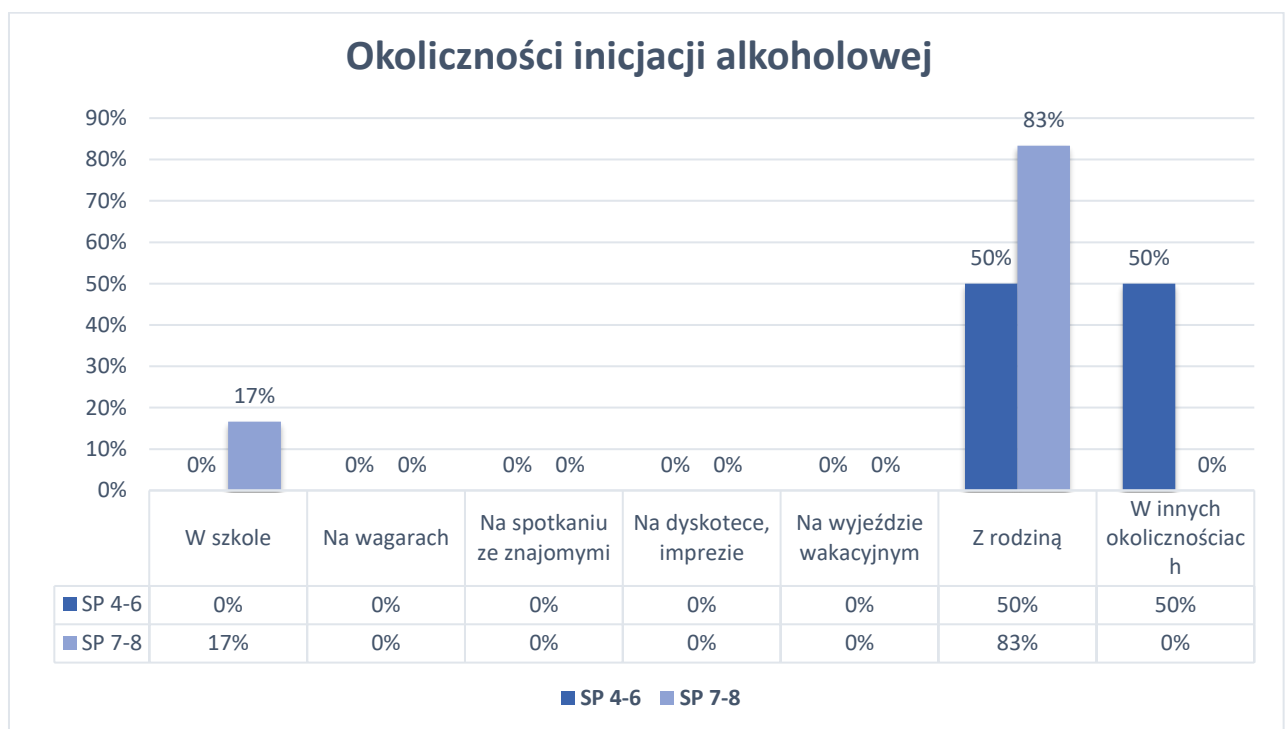
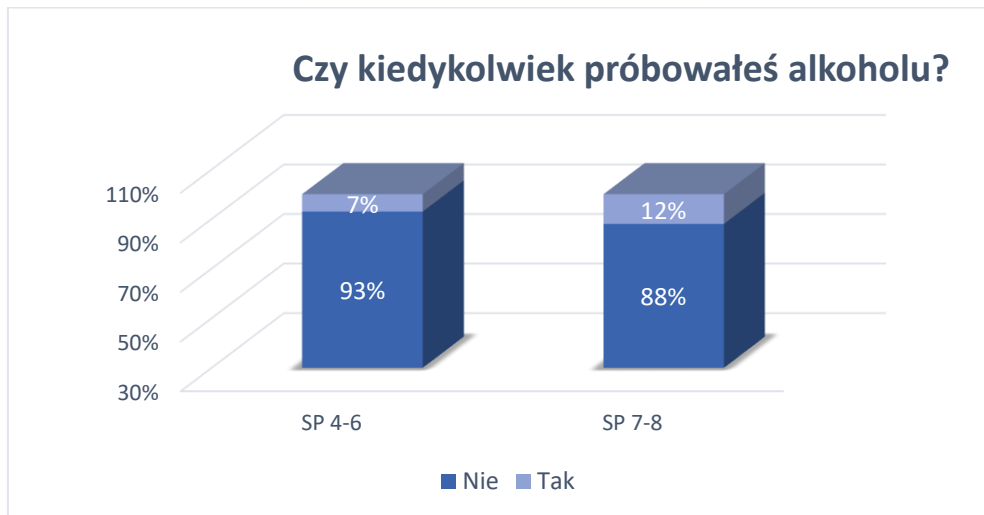

Wyniki

Substancje psychoaktywne: Alkohol

Inicjację alkoholową ma za sobą 7% uczniów klas 4-6 oraz 12% uczniów klas 7-8 szkół gminy Cmolas.

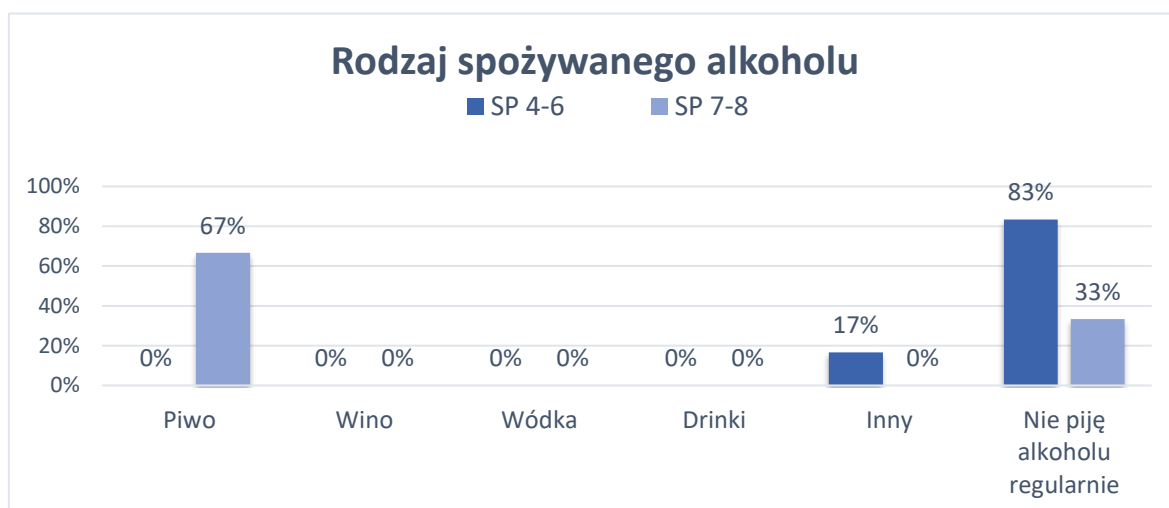
Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej uczniów jest z rodziną (SP 4-6 – 50%, SP 7-8 - 83%) bądź w innych okolicznościach (SP 4-6 – 50%) oraz w szkole (SP 7-8 – 17%).

Oprócz okoliczności inicjacji ważne było dla nas także to, **jak często młodzi ludzie, którzy mają za sobą inicjację alkoholową sięgają alkohol**. 100% najmłodszych uczniów wskazało, że mieli jednorazowy kontakt z alkoholem. Wraz z wiekiem ta tendencja się zmienia: SP 7-8 (50%). Wśród uczniów klas SP 7-8 pojawiały się również kategorie odpowiedzi, które odnosiły się do picia kilka razy w życiu (17%) oraz spożywania alkoholu kilka razy w miesiącu (16%) oraz kilka razy w roku (17%).

W następnej kolejności zapytaliśmy uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie generalnie **najczęściej sięgają po piwo** (SP 7-8 - 67%) oraz **inne** (SP 4-6 – 17%).

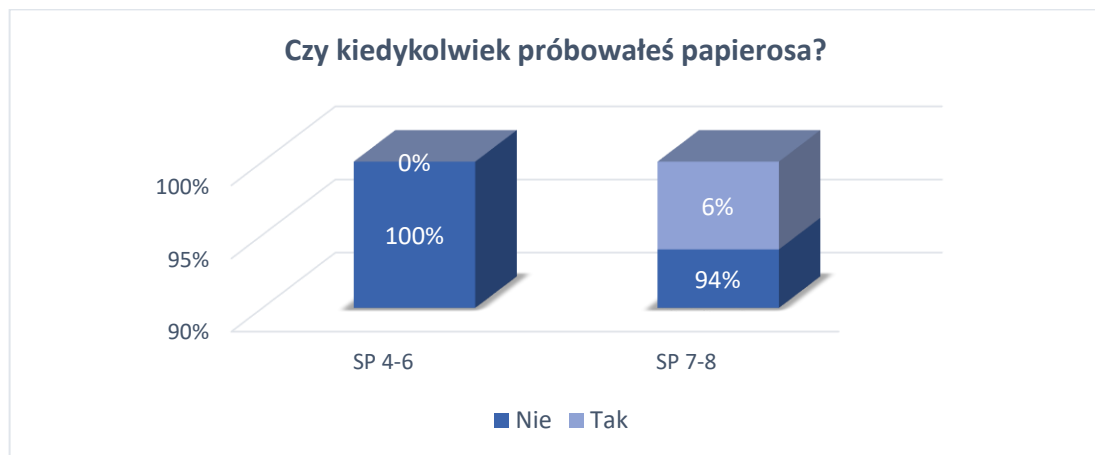

Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. **Pokazane poniżej wyniki wskazują, że 52% uczniów klas SP 4-6 oraz 44% uczniów klas SP 7-8 nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 r.ż. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu.**

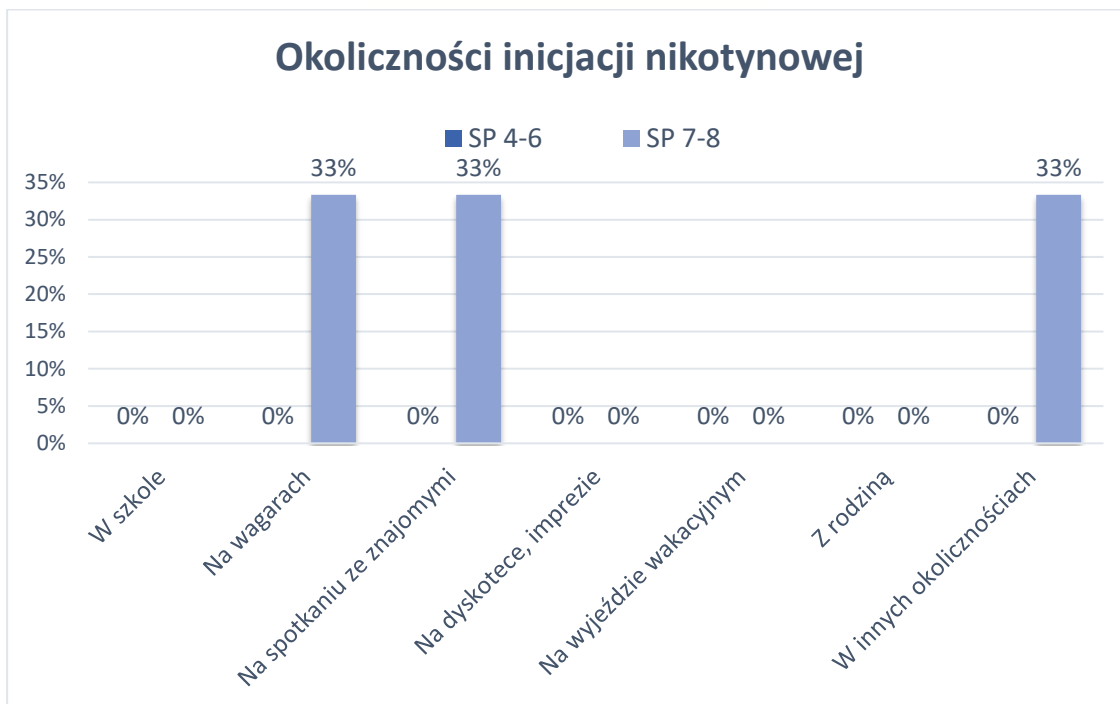

Substancje psychoaktywne: Papierosy

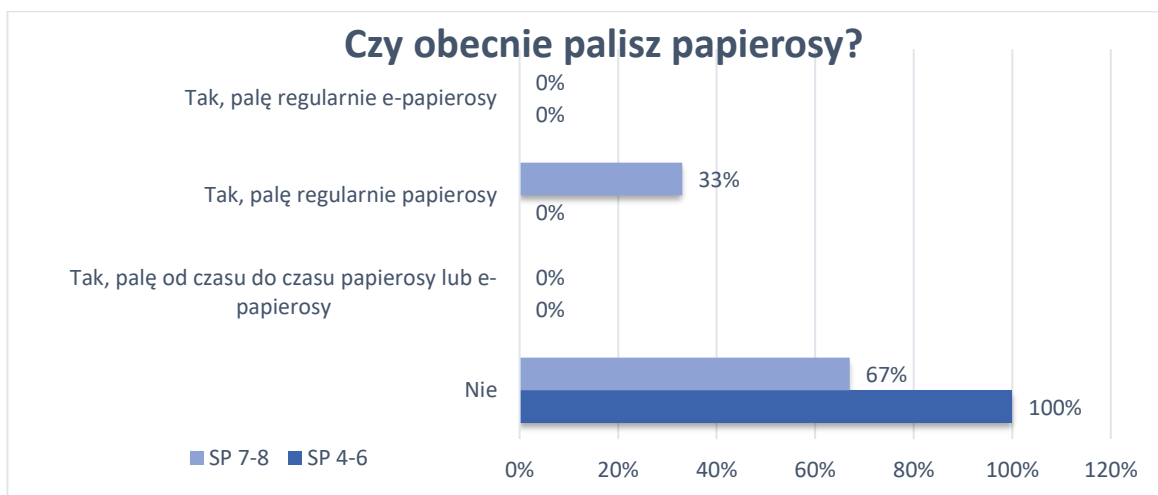
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów z gminy Cmolas, czy kiedykolwiek próbowali papierosa oraz w jakich okolicznościach. **Inicjację nikotynową ma za sobą 6% uczniów klas SP 7-8.**

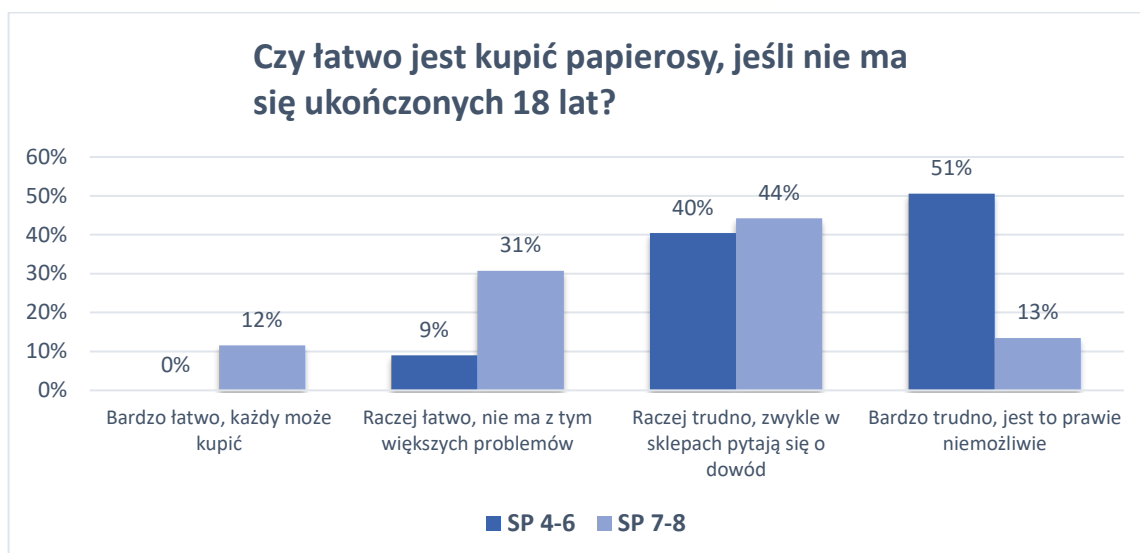
Najczęściej wskazywaną przez uczniów okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było **spotkanie ze znajomymi (SP 7-8 – 33%), na wagarach (SP 7-8 – 33%) oraz inne okoliczności (SP 7-8 – 34%)**. Uczniowie klas 4-6 natomiast deklarują, że nigdy nie palili papierosów.

67% uczniów klas 7-8 gminy Cmolas, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, nie pali aktualnie papierosów.

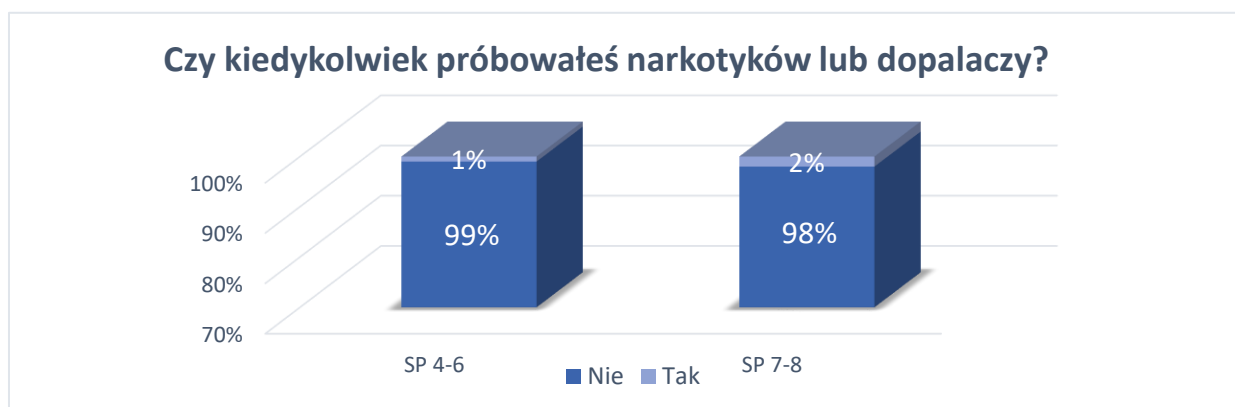

W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. **Duża część uczniów szkół podstawowych uważa, że jest to trudne bądź niemożliwe (SP 4-6 - 51%, SP 7-8 – 13%).** Jednak starsi uczniowie mają w tym względzie bardziej zróżnicowane poglądy – dla 12% z nich zakup papierosów nie stanowiłby trudności.

Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze

Wyniki badań wskazują, że wśród uczniów gminy Cmolas pojawiają się problemy związane z próbami przyjmowania narkotyków lub dopalaczy.

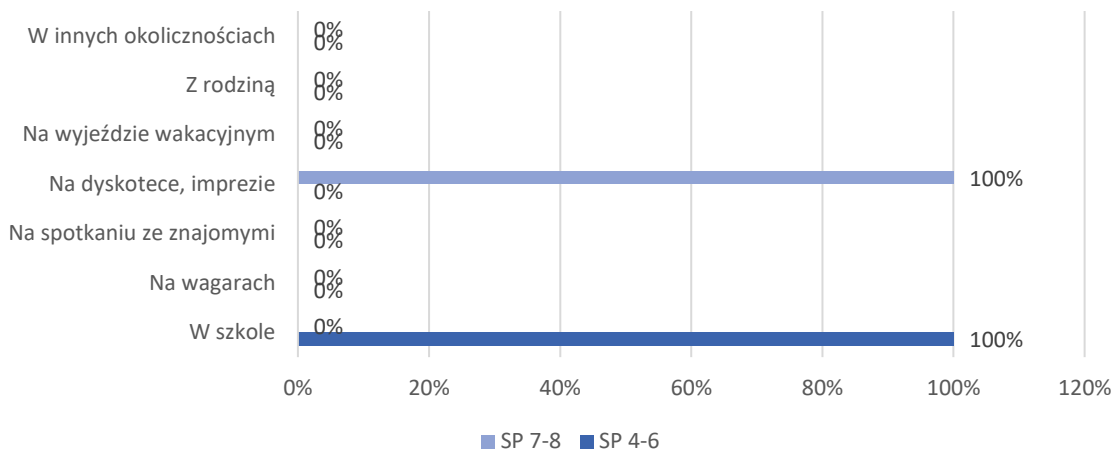

Zapytano również uczniów w jakich okolicznościach po raz pierwszy mieli okazję spróbować narkotyków lub dopalaczy. Uczniowie klas 4-6 spotkali się z tymi używkami w szkole a 7-8 na dyskotecę.

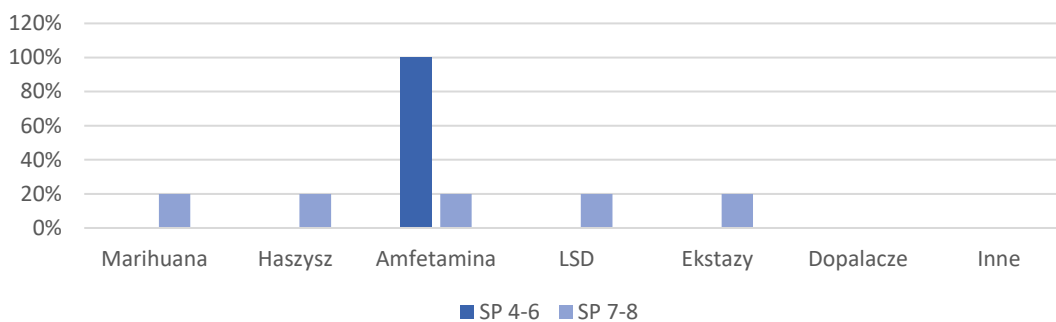
Zapytano się uczniów również o to jakie substancje mieli okazję spożywać. Uczniowie klas 7-8 odpowiedzieli, że była to marihuana, haszysz, amfetamina, LSD oraz ekstazy (po 20%) a uczniowie klas 4-6 amfetamina (100%).

Oprócz tego, co zażywa młodzież ważne jest to jak często po to sięga – uczniowie klas 4-6 deklarują, że biorą rzadziej niż raz w miesiącu, a uczniowie klas 7-8, że była to jednorazowa sytuacja.

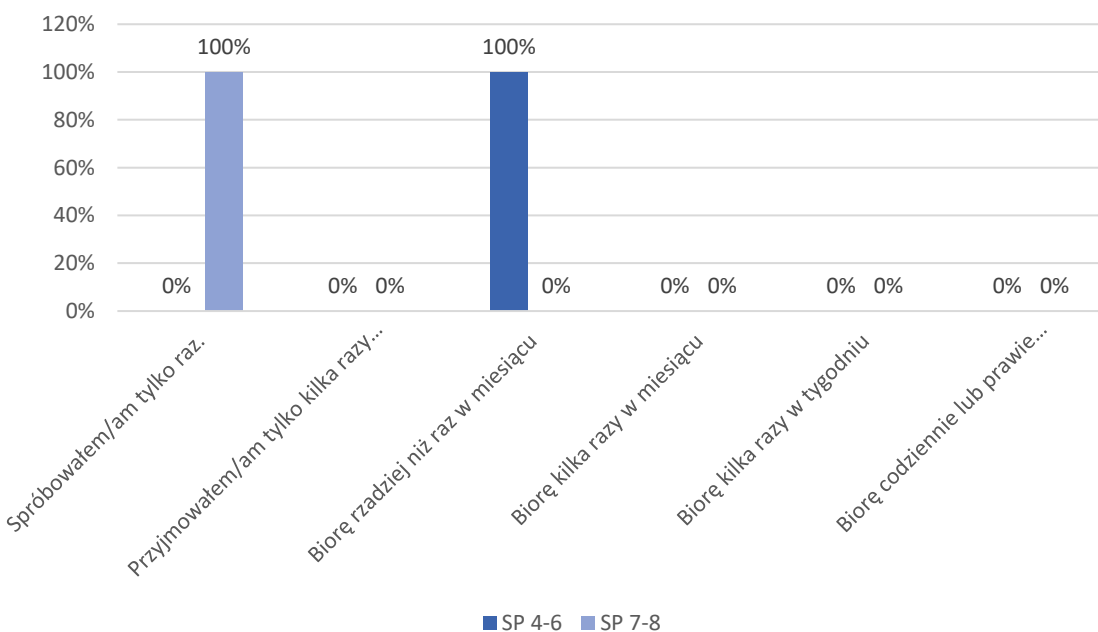
Okoliczności, w których po raz pierwszy miałeś kontakt z narkotykami lub dopalaczami.

Rodzaje zażywanych substancji psychoaktywnych

Jak często zażywasz narkotyki i dopalacze?

Poniższy wykres przedstawia subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy. **Zdecydowana** większość uczniów nie wie, czy kupno narkotyków jest łatwe czy trudne, co pozwala wnioskować, że nigdy nie podejmowali próby takiego zakupu.

Postawy wobec substancji psychoaktywnych

Zbadaliśmy postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach SP 4-6

Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	15%	44%	17%	25%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	3%	16%	22%	58%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	58%	15%	4%	22%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	1%	3%	12%	83%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	9%	6%	20%	65%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	7%	25%	27%	42%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	2%	2%	16%	80%

Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	45%	31%	2%	21%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	3%	18%	28%	51%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	2%	1%	18%	79%

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach SP 7-8

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	29%	42%	21%	8%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	29%	19%	31%	21%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	58%	23%	10%	10%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	15%	2%	25%	58%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	21%	13%	19%	46%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	15%	13%	19%	52%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	13%	4%	15%	67%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	79%	12%	2%	8%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	13%	10%	21%	56%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	13%	23%	27%	37%

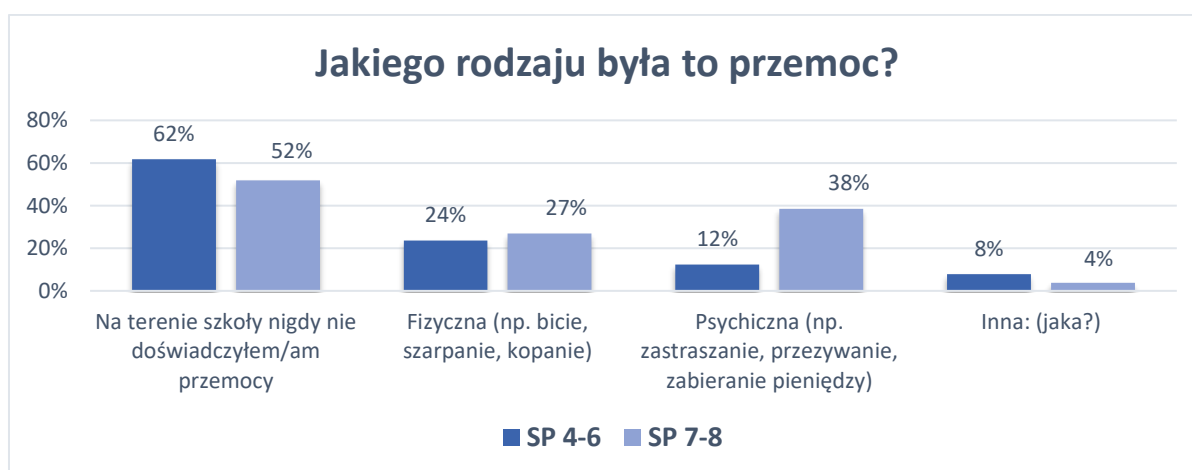
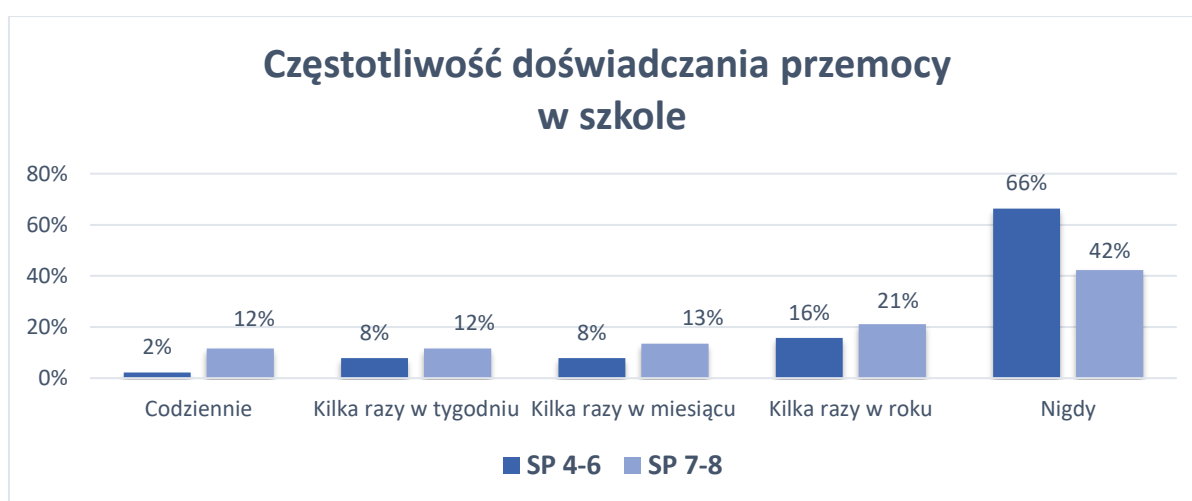
Przemoc w szkole

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w gminie Cmolas pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

Spora część uczniów deklaruje, że nie są ofiarami przemocy doświadczanej ze strony innych uczniów (SP 4-6 – 66%; SP 7-8 – 42%).

Należy również zwrócić uwagę za fakt, że we wszystkich badanych grupach uczniów pojawiły się deklaracje mówiące o doświadczaniu przemocy fizycznej w szkole kilka razy w tygodniu lub miesiącu. Starsi i młodsi uczniowie w podobnym stopniu doświadczają przemocy fizycznej (SP 4-6 – 24%, SP 7-8 - 27%) co przemocy psychicznej (SP 4-6 – 12%, SP 7-8 - 38%).

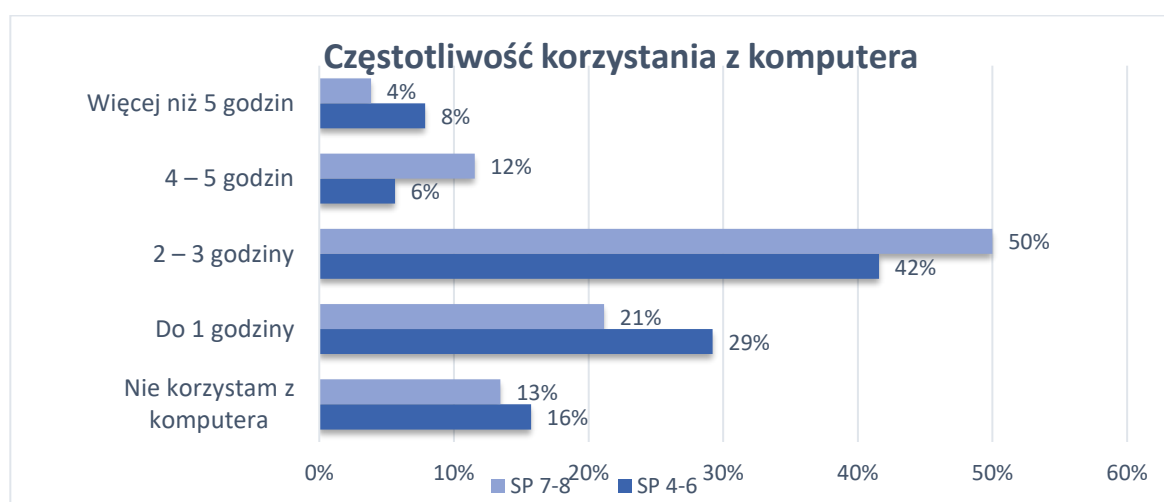

Uzależnienie od internetu i cyberprzemoc

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców,

opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, gdy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniebdywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)¹⁰.

Wraz z wiekiem wzrasta liczba godzin dziennie przeznaczonych na korzystanie z komputera. Większość uczniów spędza przed komputerem do godziny dziennie (SP 4-6 - 29%; SP 7-8 - 21%). Co ważne, 13% uczniów starszych klas i 16% młodszych deklaruje, że w ogóle nie korzysta z komputera. Odsetek uczniów spędzających przy komputerze więcej niż 5 godzin jest zauważalny (SP 4-6 - 4%; SP 7-8 - 8%).

Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. **Najbardziej popularnymi formami okazują się być gry komputerowe (SP 4-6 – 44%; SP 7-8 - 38%) oraz nauka (SP 4-6 13%; SP 7-8 - 12%).**

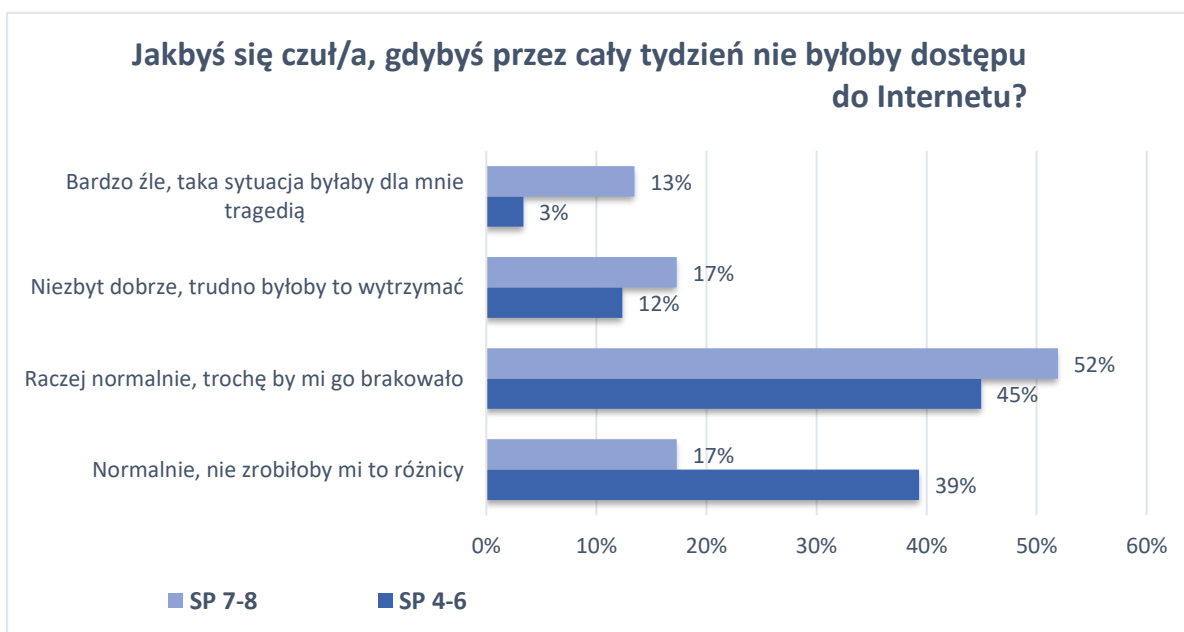
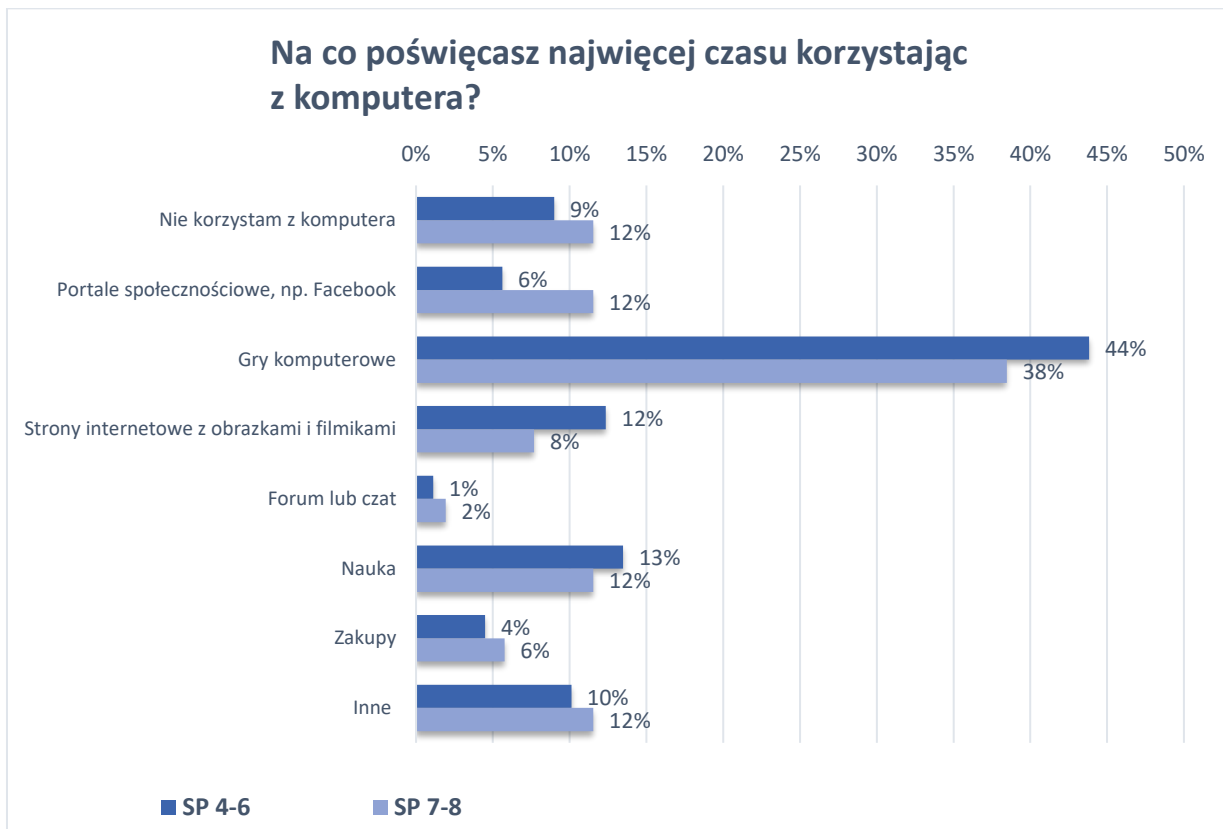
Łącznie 84% uczniów klas 4-6 szkoły podstawowej oraz 69% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki.

Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem

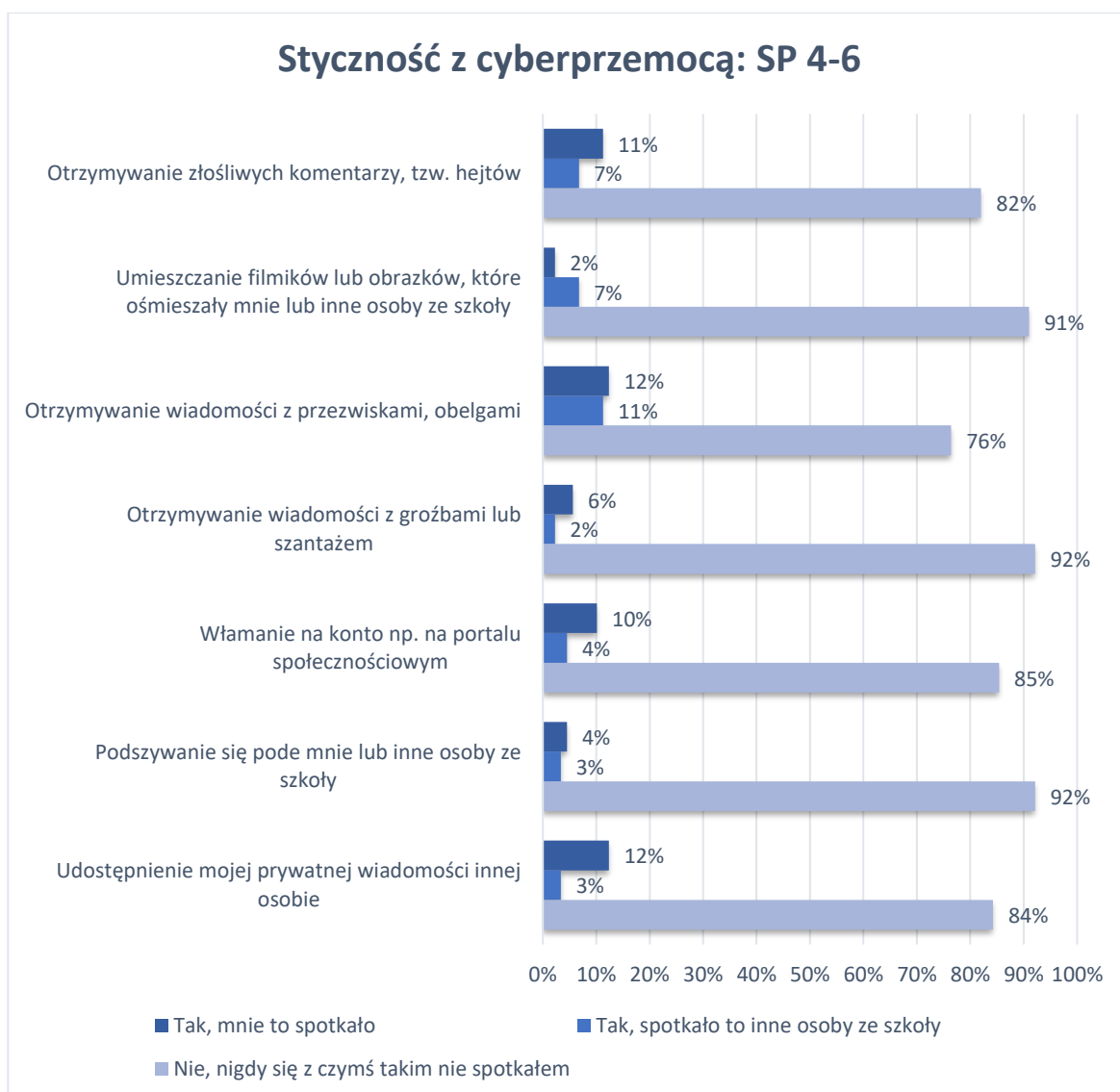
¹⁰L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom w gminie Cmolas nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

19% uczniów SP 4-6 oraz 5% uczniów klas SP 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Hazard

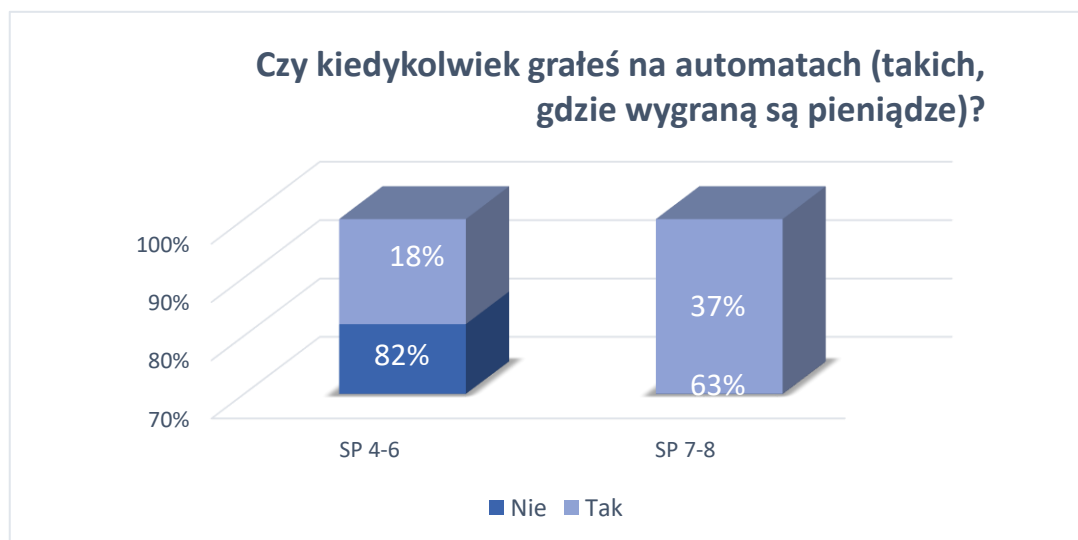
Prawie 5% młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej gra na automatach o niskich wygranych stanowi jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)¹¹. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier¹². Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny

¹¹P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

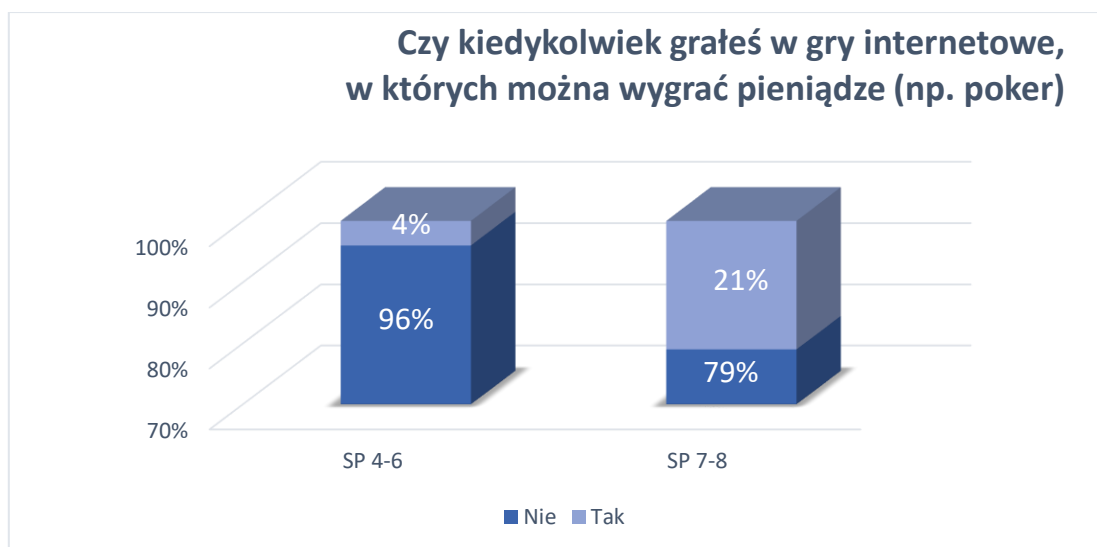
¹²M. Griffiths M., *Gry hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, GWP, Gdańsk 2004.

niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki¹³.

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród młodych mieszkańców gminy Cmolas. Większość uczniów nie korzystała nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach (SP 4-6 - 82%; SP 7-8 - 63%). Aczkolwiek, ogólny odsetek uczniów, którzy mieli kontakt z grą na automatach jest również zauważalny.

W porównaniu do gier na automatach, internetowe gry „na pieniądze” cieszą się mniejszą popularnością wśród dzieci i młodzieży z gminy Cmolas. 96% młodszych i 79% starszych uczniów szkoły podstawowej nie ma doświadczenia z taką formą rozrywki.

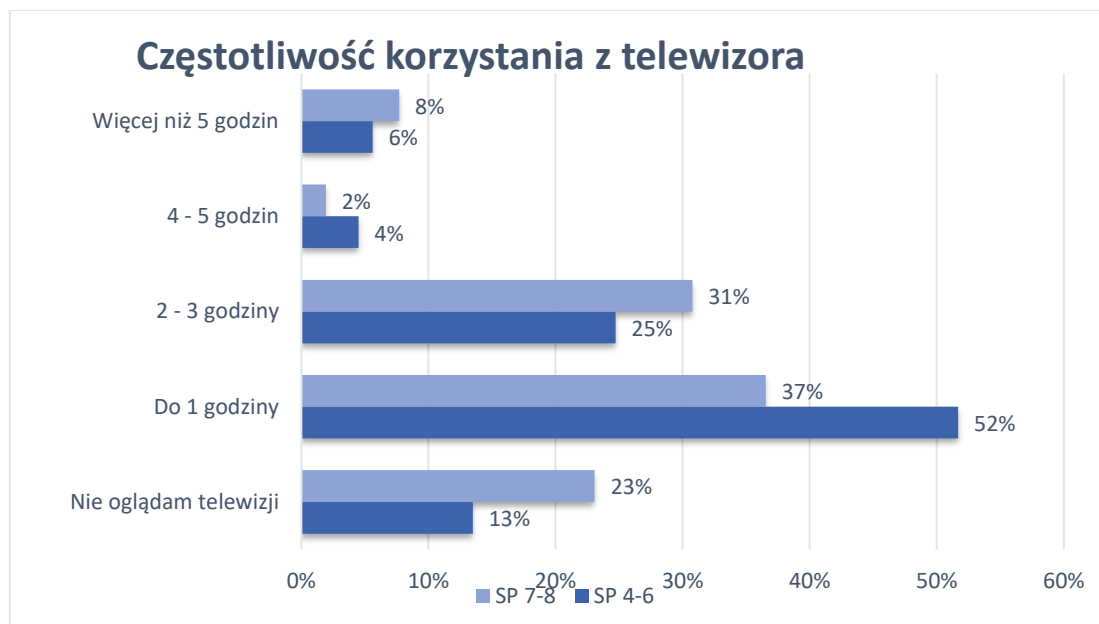

¹³ M. Griffiths M., Gambling Addiction on the Internet, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

Telewizja

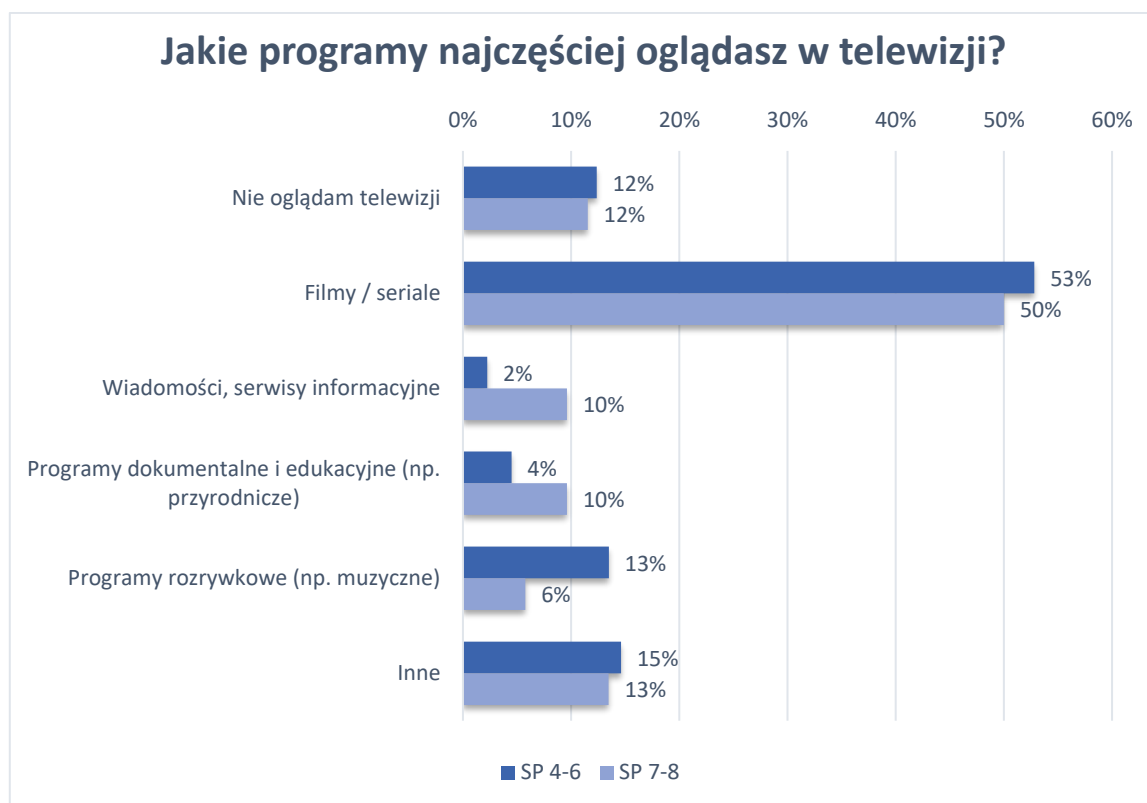
We fragmencie opracowania „Telewizja a poziom agresji” przede wszystkim podano liczne przykłady programów telewizyjnych, skutkujące wzrostem poziomu niepokoju, a nawet agresji wśród dzieci i młodzieży. Wynika to stąd, że korzystając z nieskrępowanego dostępu do wielu kanałów, najmłodszy telewidz napotyka na duże trudności z odnalezieniem audycji o miłości, przyjaźni czy bezinteresowności. Z drugiej strony, z łatwością odnajduje programy ukazujące konflikty, bójkę, prostytutkę, rozwody, zdrady, molestowanie seksualne, gwałty, zabójstwa, szantaż itp. Przemoc i agresja są na porządku dziennym i to nie tylko w filmach skierowanych do dorosłych, ale co zaskakujące – również do dzieci. Zwrócono uwagę także na złudny obraz piękna, lansowany przez telewizję. Młodzi telewidzowie za wszelką cenę często starają się upodobnić do postaci „ze szklanego ekranu”, co często wiąże się z konsumpcyjnym stylem życia.¹⁴

Zapytaliśmy anektowanych uczniów, ile czasu spędzają przed telewizorem. Uczniowie deklarowali najczęściej poniżej 1 godziny (SP 4-6 – 52%; SP 7-8 – 37%) oraz 2-3 godziny dziennie (SP 4-6 – 25%; SP 7-8 – 31%) lub w ogóle (SP 4-6 – 13%, SP 7-8 – 23%). **Niepokojący jest fakt, iż 6% uczniów klas 4-6 oraz 8% uczniów klas 7-8 deklaruje, że spędza na oglądaniu telewizji więcej niż 5 godziny dziennie.**

¹⁴ Rola telewizji w kształtowaniu zachowań zdrowotnych dzieci i młodzieży. Cz. III. Zachowania antyzdrowotne, Hygeia Public Health 2011, źródło: <http://www.h-ph.pl/pdf/hyg-2011/hyg-2011-2-235.pdf> (dostęp: 6.10.2020)

Zapytaliśmy uczniów również o to, jakie programy najczęściej oglądają. Najbardziej popularnymi programami w telewizji są filmy i seriale (SP 4-6 – 50%; SP 7-8 – 53%).

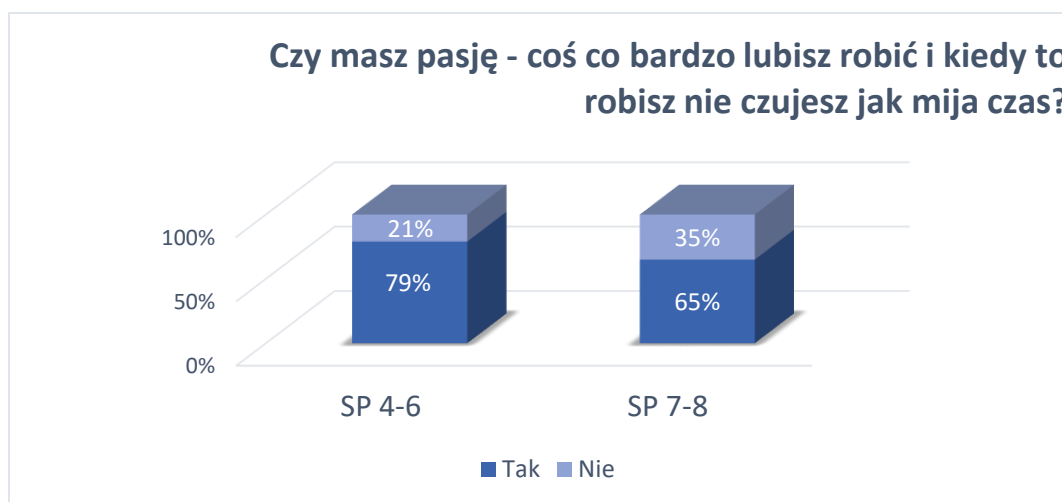
Czas wolny

Wśród ulubionych sposobów spędzania czasu wolnego młodzieży dominują spotkania z przyjaciółmi i znajomymi (86%). Popularną aktywnością towarzyską są też wyjścia do dyskotek i klubów (19%), jednak miłośników tego typu rozrywki po raz kolejny ubyło. Blisko jedna trzecia badanych (31%) najchętniej przeznaczą wolny czas na uprawianie sportu, które jest minimalnie mniej popularne niż dwa lata temu. Po jednej czwartej uczniów lubi spędzać czas grając w gry komputerowe (25%) lub surfując w Internecie (25%), a jedna dziesiąta (10%) – na udzielaniu się w serwisach społecznościowych. Podobne jak przed dwoma laty odsetki uczniów preferują spędzać wolny czas z książką (17%) lub przed telewizorem (18%). Około jednej ósmej (13%) poświęca czas na aktywności artystyczne, a nieco mniej (9%) chodzi na koncerty. „Nic nierobienie” – spanie, leżenie, odpoczywanie – stanowi preferowaną formę spędzania czasu wolnego niemal jednej trzeciej młodzieży (29%), a jej popularność utrzymuje się od dwóch lat na wyższym niż wcześniej poziomie.¹⁵

¹⁵ Centrum Badania Opinii Społecznej, Komunikat z badań: Młodzież 2018, Warszawa 2019 (dostęp: 5.10.2020 r.)

Czas wolny to czas, który pozostaje do dyspozycji dziecka po wypełnieniu obowiązków szkolnych i domowych, na odpoczynek, regenerację fizyczną i psychiczną organizmu, ale także na zabawę oraz rozwój zdolności i zainteresowań.

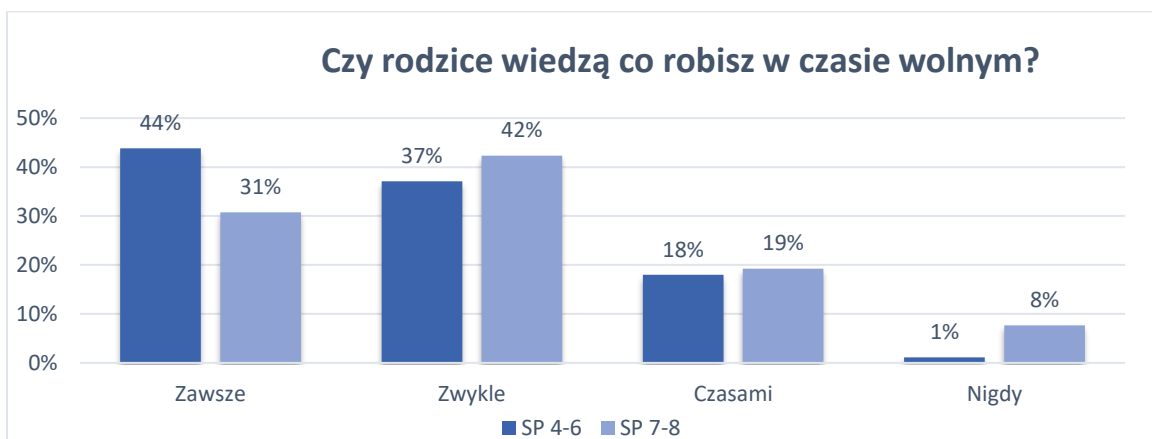
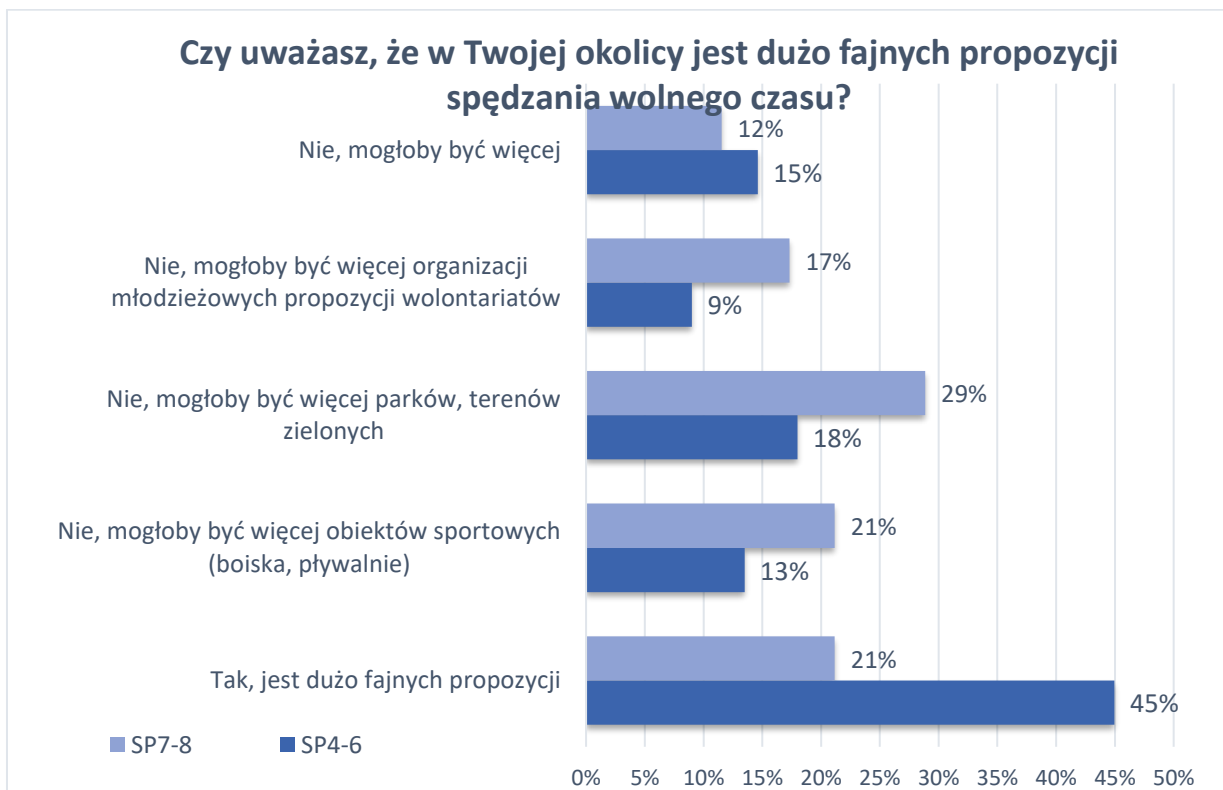
W pytaniu czy uczniowie mają pasję 79% SP 4-6 oraz 65% SP 7-8 udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Uczniowie w obu grupach wiekowych w tym pytaniu wskazywali na aktywności: m.in. piłkę nożną, taniec, jazda na rowerze czy hulajnodze, treningi, pływanie oraz aktywności artystyczne typu śpiew i rysowanie.

Uczniowie uważają również, że w okolicy jest wiele propozycji spędzania wolnego czasu, jednakże mogłoby pojawić się więcej obiektów sportowych (SP 4-6 – 13%; SP 7-8 – 21%), organizacji młodzieżowych (SP 4-6 – 9%; SP 7-8 – 17%).

Największy wpływ na sposób organizowania czasu wolnego przez dzieci ma rodzina, a dokładniej wzorce, jakie w niej panują. To na rodzicach więc spoczywa największy obowiązek rozwijania u swoich pociech umiejętności wykorzystywania czasu wolnego. Wspólne spędzanie czasu, gry i zabawy w gronie rodziny, wspólne spacerowanie i rozmowy pozwalają nie tylko na wspaniałe spędzenie popołudnia czy wieczoru, ale też pozwalają dziecku wykształcić nawyk przyjemnego spędzania czasu wolnego. Im młodsze dziecko, tym większy wpływ mają na jego rozwój osoby znaczące i wzorce przez nie przekazywane.

Młodszy uczniowie najczęściej czasu spędzają z rodziną (SP 4-6: 34%) lub ze znajomymi z klasy (SP 4-6 – 31%). Starsi uczniowie (SP 7-8) z kolei najczęściej wolnego czasu spędzają ze znajomymi (50%), ale również z rodziną (29%). Na koniec zapytaliśmy, czy według nich rodzice wiedzą, co ich dzieci robią w czasie wolnym. Dokładne odpowiedzi zaprezentowano poniżej.

Podsumowanie

Dorośli mieszkańcy Gminy Cmolos

- Do najpoważniejszych problemów społecznych w opinii mieszkańców należą: bezrobocie, zanieczyszczenie środowiska oraz kryzys norm moralnych.
- Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu wydawałoby się, że mieszkańcy Gminy Cmolos odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o **niskim poziomie ryzyka** - mieszkańcy gminy piją okazjnie, jednorazowo spożywając stosunkowo nieduże ilości alkoholu. **Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcji (42%) oraz 3-4 porcje alkoholu (16%). 35% badanych przyznało, że nie pije w ogóle.**
- Wydaje się wskazane przeprowadzenie wśród mieszkańców Gminy Cmolos kampanii informacyjnej, mającej na celu zwrócenie uwagi na negatywne skutki palenia papierosów (**3% przyznaje się do regularnego palenia**) oraz spożywania alkoholu na organizm człowieka oraz konsekwencje społeczne związane z jego nadmiernym i regularnym spożywaniem. **Warto przy tej okazji szeroko poinformować mieszkańców o miejscach, gdzie osoba uzależniona od alkoholu może uzyskać pomoc.** Kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców, sięgających po alkohol. Dlatego, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.
- Badani respondenci deklarują, że w swoim środowisku mają pojedyncze przypadki osób przyjmujących substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze. **19% ankietowanych zna co najmniej jedną osobę uzależnionych od tych substancji.**
- Według ankietowanych zjawisko przemocy w rodzinie w gminie Cmolos jest zauważalne (**23% ankietowanych deklaruje, że ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 33% podejrzewa, że do tego dochodzi**). Celem zwiększenia świadomości mieszkańców na temat przemocy w rodzinie, należałoby, na przykład,

przeprowadzić na terenie gminy kampanię informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy.

- W badaniu wykazano, iż mieszkańcy Gminy Cmolas coraz częściej uciekają w kierunku hazard (14% ankietowanych zauważa, że uzależnienie od hazardu jest częstym zjawiskiem w lokalnej społeczności). Co więcej, większość z ankietowanych (67%) nie była w stanie wskazać miejsca, w którym mogliby uzyskać ewentualną pomoc w przypadku uzależnienia od hazardu. Konieczne jest przeprowadzenie na terenie gminy kampanii informacyjnej w tym zakresie.
- Niepokojące są dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w gminie. Łącznie 95% mieszkańców uważa, że tego typu uzależnienie jest dość i bardzo powszechne w środowisku lokalnym.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

- Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol 100% badanych deklaruje, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek. W opinii 60% sprzedawców próba zakupu przez niepełnoletnich zdarza się najczęściej kilka razy w roku. Jednak, w zestawieniu tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach z terenu gminy Cmolas, zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Sporo uczniów oceniło, że raczej i bardzo łatwo jest kupić zarówno alkohol (łącznie 16% uczniów) jak i papierosy (łącznie 26% uczniów) osobom poniżej 18 roku życia. Kampania informacyjna może zatem obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.

Dzieci i młodzież szkolna

- Biorąc pod uwagę wyniki ankiet należy jednak zwrócić szczególną uwagę na profilaktykę sięgania po alkohol przez uczniów – łącznie 7% uczniów klas 4-6 oraz 12% uczniów klas 7-8 ma już za sobą inicjację alkoholową. W przypadku używania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniu od m.in. od leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza.

- Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.
- W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się szeroka edukacja z zakresu Cyberprzemocy oraz bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.
- Dodatkowo, należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Samo korzystanie z komputera może być bardzo pożyteczne dla młodych ludzi, ale należy pomóc im w wyborze odpowiednich stron i portali. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu. Także nauczyciele mogą podsuwać uczniom na lekcjach adresy ciekawych stron, związane w jakiś sposób z przedmiotem lekcji.
- Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że **w szkołach problem przemocy rówieśniczej jest zauważalny** (łącznie 46% respondentów deklaruje, że doświadcza przemocy od rówieśników). Dyrektorzy placówek oświatowych powinni zwrócić szczególną uwagę na ten problem (**niemal połowa badanych uczniów doświadcza przemocy psychicznej i fizycznej**). Preferowane byłoby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. Co więcej, otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których

dzieci młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy jako rozwiązania codziennych problemów.

Analiza SWOT

To jedna z najbardziej popularnych i rozpowszechnionych metod analitycznych. Jej nazwa wywodzi się od pierwszych liter angielskich słów: *Strengths- Mocne (silne) strony; Weakneeses- Słabe strony; Opportunities- Szanse; Threats- Zagrożenia.*

Analiza SWOT przeważnie wykorzystywana jest do oceny wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Diagnoza i ocena szans oraz zagrożeń, wynikających z otoczenia, oraz potencjału wewnętrznego stanowi zbiór informacji na podstawie, których możliwe jest wytyczanie celów strategicznych.

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla Gminy Cmolas przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dobre rozpoznanie przez władze i instytucje lokalne istniejących problemów społecznych w gminie, • bardzo dobry poziom rozwoju gminy w zakresie (drogownictwo, energetyka (w tym energia odnawialna), zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków (w tym małe oczyszczalnie ścieków), gazownictwo, teletechnika (w tym sieci szerokopasmowe), służąca komfortowemu życiu mieszkańców i rozwojowi sfery działalności gospodarczej, • pełna realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej, • wysokie walory środowiska naturalnego, • współpraca instytucji oświatowych, kulturalnych i stowarzyszeń z instytucjami samorządu gminnego, • działania asystenta rodziny, • zaangażowanie osób niepełnosprawnych w życie społeczne, • regularna organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych, • promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży, 	<ul style="list-style-type: none"> • brak mieszkań chronionych, • brak świetlic środowiskowych, • utrzymujący się wskaźnik bezrobocia; • duża liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej; • brak punktu konsultacyjnego na terenie gminy, • mała ilość świetlic socjoterapeutycznych na terenie gminy; • ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej w gminie, • zbyt niskie wynagrodzenie pracowników, • niska stopa życiowa części mieszkańców, • brak dostępu do zajęć terapeutycznych dla osób uzależnionych od alkoholu; • brak grup wsparcia dla osób uzależnionych na terenie gminy; • niedostatecznie rozwinięta działalność wolontarystyczna, • niska aktywność społeczna.

- aktywna działalność Gminnej Biblioteki Publicznej,
- aktywna działalność Samorządowego Ośrodka Kultury,
- wykwalifikowani członkowie ZI i GKRPA (stale podnoszący swoje kompetencje);
- wykwalifikowana kadra nauczycielska stale podnosząca swoje kwalifikacje,
- dostępność przedszkola;
- funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej,
- zapewnienie posiłków dzieciom z terenu Gminy,
- przeważająca liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym,
- dodatni przyrost naturalny,
- kultywowanie tradycji regionalnych na terenie gminy,
- system stypendialny dla dzieci,
- odpowiedzialna postawa sprzedawców napojów alkoholowych wobec sprzedaży alkoholu i tytoniu nieletnim,
- kontrola punktów sprzedaży alkoholu na dobrym poziomie.

SZANSE

ZAGROŻENIA

• wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych, • możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych, • wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej, • działalność mieszkańców w stowarzyszeniach, • rozwój i modernizacja bazy rekreacyjno-sportowej; • rozwój i modernizacja bazy oświatowej; • promocja gminy, działania wspierające wzrost przedsiębiorczości mieszkańców, • rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą, • możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej	• wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych, • rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa (problem o charakterze globalnym) • wzrost liczby osób niepełnosprawnych i wymagających opieki, • zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy, • niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów, • wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień, • występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej,

- współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych,
- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej,
- niska popularność gier hazardowych wśród dorosłych mieszkańców;
- mała popularność środków psychoaktywnych wśród uczniów szkół podstawowych z terenu gminy,
- korzystna atmosfera wychowawcza i przyjazne środowisko domowe,
- ograniczenia prawne oraz brak stabilności przepisów, trudności w ich interpretacji,
- zjawisko przemocy w rodzinie,
- zjawisko przemocy rówieśniczej w szkołach,
- uzależnienie od komputera i nowych technologii (zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży) oraz występowanie zjawisk cyberprzemocy,
- rosnąca wraz z wiekiem popularność substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy) wśród uczniów.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE CMOLAS NA LATA 2021-2027

Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Cmolas jest wyznaczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania określonych problemów społecznych oraz poprawa sytuacji mieszkańców. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Cmolas pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2021 – 2027, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W Strategii wyróżniono:

- misję gminy- stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w gminie;
- cele strategiczne- wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w gminie;
- cele operacyjne- są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Misja gminy Cmolas na lata 2021-2027 brzmi:

Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Cmolas poprzez rozwój wsparcia systemu społecznego, a w szczególności przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i patologiom społecznym.

Na podstawie dostępnych danych sformułowano prognozę rozwoju sytuacji społecznej w gminie Cmolas. W układzie celów strategicznych przedstawia się ona następująco:

1. Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad seniorami, osobami niepełnosprawnymi oraz dotkniętymi długotrwałą chorobą

Prognozuje się:

- ✓ wzrost potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;
- ✓ wzrost potrzeb pomocy względem osób przewlekle chorych oraz ich rodzin;
- ✓ wzrost izolacji i wykluczenia z życia społecznego osób starszych, niepełnosprawnych;
- ✓ promowanie pomocy sąsiedzkiej i idei wolontariatu;
- ✓ promowanie funkcjonowania rodzin wielopokoleniowych.

2. Budowa skutecznego systemu wsparcia oraz opieki nad rodziną i dzieckiem

Prognozuje się:

- ✓ stałe potrzeby rodzin dysfunkcyjnych w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej;
- ✓ potrzebę wsparcia rodzin przez asystenta rodziny;
- ✓ występowanie zjawiska przemocy w rodzinie i potrzebę jego minimalizacji;
- ✓ potrzebę specjalistycznej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- ✓ potrzebę podnoszenia świadomości społecznej w zakresie występowania zjawiska przemocy i sposobów jego przeciwdziałania;
- ✓ stałe zapotrzebowanie na usługi edukacyjne dotyczące przemocy i przeciwdziałania uzależnieniom;
- ✓ brak integracji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, bezrobocia, uzależnień i przemocy;
- ✓ potrzebę zapewnienia dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków życia i rozwoju;
- ✓ popularyzację rodzin wspierających.

3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

Prognozuje się:

- ✓ wzrost potrzeby zapewnienia pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin;
- ✓ konieczność podniesienia poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;
- ✓ utrzymywanie się potrzeby udzielania pomocy materialnej i rzeczowej uzależnionym i ich rodzinom.

4. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej spowodowanej ubóstwem i bezrobociem oraz ich negatywnym następstwom

Prognozuje się:

- ✓ utrzymywanie się potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy oraz osobom z wyuczoną bezradnością;
- ✓ utrzymywanie się potrzeby udzielania pomocy i wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, zagrożonych wykluczeniem społecznym.

5. Budowa społeczeństwa obywatelskiego gminy

Prognozuje się:

- ✓ wzrost aktywności społecznej mieszkańców gminy;
- ✓ wzrost poziomu integracji społecznej mieszkańców gminy;
- ✓ wzrost zjawiska cyberprzemocy i potrzebę jego zapobiegania.

Przedstawione prognozy pozwalają zdefiniować system działań, a zatem strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym gminy. Wprowadzanie zmian społecznych na terenie gminy Cmoląs poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społecznego w gminie oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych.

Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

Realizacja strategii

Cele i kierunki działań

Wdrażanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Cmolas na lata 2021 - 2027* opierać będzie na realizacji pięciu celów strategicznych:

1. CEL STRATEGICZNY: Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad seniorami, osobami niepełnosprawnymi oraz dotkniętymi długotrwałą chorobą

I CEL OPERACYJNY: Zapewnienie efektywnego wsparcia oraz warunków do integracji i aktywnego udziału w życiu społecznym osobom starszym

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Diagnozowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych;
- Zwiększanie dostępności usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych;
- Kierowanie osób starszych potrzebujących opieki do domów pomocy społecznej;
- Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych;
- Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.
- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i ich rodzinom;
- Praca socjalna z osobami starszymi;
- Kształtowanie w społeczeństwie szacunku wobec osób starszych i tworzenie warunków do inkluzji społecznej poprzez organizację wydarzeń oraz podejmowanie działań promujących integrację wewnątrz i między pokoleniową;
- Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych o charakterze integrującym dla osób starszych;
- Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe);
- Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (m.in. o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur;
- Propagowanie działań związanych z „dobrym starzeniem się” pozwalających na jak najdłuższe zachowanie sprawności, samodzielności i aktywności w życiu społecznym i zawodowym;
- Zacieśnianie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy osobom starszym;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba osób starszych, którym udzielono wsparcia zatrudnionego w OPS opiekuna;
- ✓ liczba zrealizowanych przedsięwzięć związanych z likwidacją barier w zakresie mieszkalnictwa, transportu;
- ✓ liczba osób korzystających z usług społecznych w miejscu zamieszkania;
- ✓ liczba osób korzystających z dziennego wsparcia;
- ✓ liczba osób, którym w danym roku zapewniono pobyt w domu pomocy społecznej;
- ✓ liczba osób biorących udział w szkoleniach;
- ✓ liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta pomocą materialną i niematerialną;
- ✓ liczba zrealizowanych przedsięwzięć związanych z usługami w zakresie korzystania z turystyki rekreacji, kultury, sportu;
- ✓ liczba spotkań, warsztatów, konferencji dot. pozytywnych postaw wobec osób starszych;
- ✓ liczba klubów seniora;
- ✓ liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi na rzecz seniorów.
- ✓ liczba udostępnionych dla mieszkańców publikacji i informacji przydatnych dla seniorów;
- ✓ liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych.

Jednostka realizująca: Gmina Cmolas - Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy - GOPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PCPR, ośrodki drowia

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

II CEL OPERACYJNY: : Inkluzja społeczna oraz poprawa warunków bytowych osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą.
- Pomoc finansowa i rzeczowa dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą, a także ich rodzinom i opiekunom.

- Zintegrowane działania instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób dotkniętych długotrwałą chorobą oraz osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.
- Organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji.
- Działalność wolontarystyczna na rzecz osób niepełnosprawnych i dotkniętych długotrwałą chorobą.
- Umożliwianie osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą chorobą aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej gminy.
- Pobudzanie i wspieranie różnorodnych form partycypacji i aktywności społecznej osób z niepełnosprawnościami.
- Przeciwdziałanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych oraz kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji.
- Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.
- Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym przy współpracy z innymi instytucjami.
- Rozwój kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się obsługą i wsparciem osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu z długotrwałej choroby;
- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy niepełnosprawnym i przewlekle chorym;
- ✓ liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- ✓ ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych,
- ✓ liczba inicjatyw skierowanych do osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych;
- ✓ liczba osób biorących udział w warsztatach, szkoleniach wzmacniających kompetencje zawodowe;
- ✓ liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych.

Jednostka realizująca: Gmina Cmolas – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy - GOPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PUP, PCPR

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

2. CEL STRATEGICZNY: Budowa skutecznego systemu wsparcia i opieki nad rodziną i dzieckiem

I CEL OPERACYJNY – Zapewnienie warunków do nabycia i rozwoju kompetencji oraz umiejętności rodzicielskich, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin przejawiających trudności opiekuńczo- wychowawcze, a także wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Programu Wspierania Rodziny.
- Realizacja działań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
- Upowszechnienie wśród mieszkańców gminy wiedzy na temat systemu wspierania rodziny.
- Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań mających na celu integrację rodzin.
- Systematyczna współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami.
- Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej.
- Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (np. koła zainteresowań, świetlice, kluby, ogniska wychowawcze, lub specjalistycznej lub pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.
- Budowanie międzyinstytucjonalnego systemu wczesnej interwencji.
- Umożliwianie rodzinom ze zdiagnozowanymi problemami uzyskania pomocy w zapewnieniu stabilizacji życiowej.
- Profilaktyka kryzysów występujących w różnych obszarach funkcjonowania rodziny – poprawa dostępności do poradnictwa psychologicznego, rodzinnego i terapii rodzin.

- Zapewnienie dostępu do superwizji, szkoleń oraz innych form doskonalenia zawodowego dla osób pracujących z rodzinami- doskonalenie standardów pracy z rodziną.
- Realizacja programów wczesnej interwencji dla dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.
- Promowanie i wspieranie rodzin wielodzietnych.
- Wspieranie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym niewydolnych wychowawczo.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- ✓ liczba osób objętych programami wczesnej interwencji;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa;
- ✓ liczba rodzin korzystających z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego;
- ✓ liczba dzieci korzystających z zajęć świetlicowych;
- ✓ liczba imprez o charakterze kulturalnym;
- ✓ liczba projektów przeprowadzonych w świetlicach wiejskich
- ✓ liczba klubów i stowarzyszeń sportowych;
- ✓ liczba szkoleń i superwizji, dla osób wspierających rodziny;
- ✓ liczba rodzin wielodzietnych objętych wsparciem;
- ✓ liczba wolontariuszy działających na rzecz wsparcia rodziny i dzieci w pieczy zastępczej.

Jednostka realizująca: Gmina Cmolas– Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy: GOPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodki zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

II CEL OPERACYJNY– Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz udzielanie kompleksowej pomocy ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- Realizacja i kontynuacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy,
- Rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc ofiarom przemocy domowej;
- Systematyczne i kompleksowe diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- Promowanie wzorów dobrego rodzicielstwa wolnego od przemocy, krzywdzenia, zaniedbywania w tym prowadzenia: warsztatów umiejętności wychowawczych i konsultacji dla rodziców;
- Udzielanie kompleksowej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym realizacja procedury „Niebieska Karta”, wsparcie specjalistyczne indywidualne i grupowe, jak i zapewnienie miejsc noclegowych;
- Współpraca z innymi podmiotami działającymi na terenie powiatu mająca na celu realizację działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie oraz monitoring zjawiska;
- Wzmacnianie potencjału instytucji i organizacji realizujących zadania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- Tworzenie spójnych, opartych na aktualnej wiedzy i doświadczeniu praktycznym narzędzi pracy z osobami doświadczającymi przemocy oraz osobami stosującymi przemoc;
- Zwiększenie dostępności i prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc;
- Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację akcji lokalnych lub przyłączenie się do kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- Prowadzenie działań informacyjno– edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba założonych Niebieskich Kart;

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie;
- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy sprawcom i ofiarom przemocy w rodzinie;
- ✓ liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej;
- ✓ liczba osób objętych pomocą i wsparciem w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.
- ✓ Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno- edukacyjnych;
- ✓ liczba przeprowadzonych szkoleń, konsultacji, inicjatyw.

Jednostka realizująca: Gmina Cmolas – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy: GOPS, GKRPA,

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, sądy i prokuratura

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

3. CEL STRATEGICZNY: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

I CEL OPERACYJNY: Zapewnienie dostępności do terapii osobom uzależnionym od alkoholu, środków psychoaktywnych i czynności, a także ich rodzinom

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii.
- Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych o formach pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym.
- Monitorowanie i koordynowanie działalności leczniczej w zakresie terapii uzależnień;
- Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin;
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych prowadzących działania z zakresu profilaktyki uzależnień;

- Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych i profilaktycznych dla osób dorosłych;
- Monitorowanie problematyki alkoholowej i narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych na terenie gminy;
- Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym;
- Wspieranie działań mających na celu powstawanie grup wsparcia oraz grup samopomocy.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba podmiotów, z którymi podjęto współpracę w obszarze profilaktyki uzależnień;
- ✓ liczba uczestników programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu uzależnień,
- ✓ liczba uczestników programów profilaktycznych,
- ✓ liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe

Jednostka realizująca: Gmina Cmolas – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy: GOPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

II CEL OPERACYJNY: Budowa systemu profilaktyki i wczesnej pomocy dla dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży mające zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczające alternatywnych form spędzania wolnego czasu;
- Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży;

- Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności do napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu ich sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia;
- Budowa międzyinstytucjonalnego systemu wczesnej interwencji;
- Realizacja programów wczesnej interwencji dla dzieci i młodzieży uzależnionej i używającej problemowo substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych skierowanych przez instytucje;
- Prowadzenie działań profilaktycznych skierowanych do dzieci w wieku przedszkolnym oraz ich rodziców- wspomaganie więzi wczesnodziecięcej jako zapobieganie rozwojowi uzależnień.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba podmiotów, z którymi podjęto współpracę w obszarze profilaktyki uzależnień;
- ✓ liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych;
- ✓ liczba uczestników programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych;
- ✓ liczba osób objętych programami wczesnej interwencji

Jednostka realizująca: Gmina Cmolas – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy: GOPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

4. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej spowodowanej ubóstwem i bezrobociem oraz ich negatywnym następstwom

I CEL OPERACYJNY: Zapewnienie dostępu do skutecznej pomocy w formie wsparcia materialnego ograniczającego skalę ubóstwa, przy pełnym zaangażowaniu beneficjentów w rozwiązywanie ich trudnej sytuacji

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Pomoc finansowa i rzeczowa oraz poradnictwo specjalistyczne dla osób i rodzin znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej;

- Coroczna ocena zasobów pomocy społecznej;
- Organizacja działań mających na celu wspieranie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami;
- Aktywizowanie sieci wsparcia społecznego szczególnie w kręgach sąsiedzkich dla osób zagrożonych ubóstwem;
- Intensyfikacja działań informacyjnych na temat możliwych form wsparcia, dedykowana szczególnie tym kategoriom osób, które często nie mają wiedzy o przysługujących im uprawnieniach i możliwościach pomocy;
- Realizowanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich (organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych);
- Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, osób bezdomnych;
- Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa,
- ✓ liczba przedsięwzięć, akcji;
- ✓ liczba osób objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin ubogich
- ✓ liczba dzieci z osób ubogich, którym zorganizowano wypoczynek w czasie ferii letnich i zimowych;
- ✓ liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń;
- ✓ liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych;
- ✓ liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych;
- ✓ liczba dzieci z rodzin ubogich, które dożywiano w trakcie nauki w szkole.

Jednostka realizująca: Gmina Cmolas– Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy: GOPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

II. CEL OPERACYJNY: Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych oraz eliminowanie zjawiska długotrwałego bezrobocia

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Stałe monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy;
- Udostępnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego;
- Pomoc materialna osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem;
- Organizacja i finansowanie usług wspierających aktywizację zawodową;
- Wzmocnienie współpracy jednostek pośrednictwa pracy i pomocy społecznej z rynkiem pracy, rzetelne monitorowanie procesu wchodzenia osób bezrobotnych na rynek pracy;
- Wspieranie działań w celu podniesienia jakości kształcenia na wszystkich szczeblach edukacji ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia zawodowego dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy;
- Refundowanie kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy oraz dofinansowywane będą wynagrodzenia bezrobotnych w wieku 50+;
- Organizowanie robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych;
- Rozwój przedsiębiorczości społecznej poprzez wsparcie powstawania i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej;
- Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba bezrobotnych, w tym liczba bezrobotnych kobiet;
- ✓ liczba bezrobotnych długoterminowych;
- ✓ liczba bezrobotnych bez wykształcenia średniego;
- ✓ liczba bezrobotnych poniżej 25 r.ż.;

- ✓ liczba bezrobotnych niepełnosprawnych;
- ✓ liczba programów skierowanych do osób bezrobotnych;
- ✓ liczba osób uczestniczących w szkoleniach i innych programach rynku pracy;
- ✓ liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia;
- ✓ liczba osób bezrobotnych, które skierowano na zajęcia w Klubie Integracji Społecznej;
- ✓ liczba usług wspierających aktywizację zawodową;
- ✓ liczba osób zaktywizowanych zawodowo;
- ✓ liczba nowych miejsc pracy.

Jednostka realizująca: Gmina Cmolas – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy: GOPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, PUP

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

5. CEL STRATEGICZNY: Budowa społeczeństwa obywatelskiego gminy

I CEL OPERACYJNY: Dalszy rozwój aktywności obywatelskiej mieszkańców gminy oraz wspieranie lokalnych inicjatyw

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych;
- Podejmowanie działań mających na celu promowanie wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców, m.in. poprzez organizowanie akcji informacyjnych, spotkań, zacieśnianie współpracy z placówkami oświatowymi w tym zakresie;
- Integracja rodzin i przeciwdziałanie marginalizacji osób niepełnosprawnych, starszych, ubogich, dotkniętych uzależnieniami i przemocą przez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych;
- Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zjawisku cyberprzemocy oraz pomoc ofiarom cyberprzemocy;

- Pobudzanie procesu integracji społeczności lokalnej poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc spotkań dla społeczności lokalnych;
- Kulturowanie tradycji i rozwijanie twórczości ludowej (działalność Kół Gospodyń Wiejskich, spotkania integracyjne seniorów);
- Tworzenie sieci podmiotów współpracujących na rzecz środowiska lokalnego, w tym: edukowanie, aktywizowanie i animowanie przedstawicieli instytucji i organizacji, mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych;
- Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania relacji sąsiedzkich;
- Budowa skutecznego systemu dialogu społecznego i informacji gminnej wykorzystującego media tradycyjne, nowoczesne technologie, media społecznościowe;
- Wspieranie działalności grup młodzieżowych oraz organizacji wolontarystycznych,

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba organizacji pozarządowych, z którymi współpracuje samorząd;
- ✓ liczba wydarzeń społeczno-kulturalnych skierowanych do społeczności lokalnej;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba lokalnych stowarzyszeń;
- ✓ liczba spotkań w lokalnych społecznościach;
- ✓ liczba osób biorących udział w konsultacjach społecznych;
- ✓ liczba miejsc spotkań dla społeczności lokalnych.

Jednostka realizująca: Gmina Cmolas – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe, Kościół

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

Monitoring i ewaluacja

W celu stworzenia całościowego obrazu realizowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w Gminie niezbędne jest tworzenie, przekazywanie i analizowanie corocznie poniższych sprawozdań:

- 1) Oceny zasobów pomocy społecznej;
- 2) Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Cmolas;

- 3) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Cmolas oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Cmolas;
- 4) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy dla Gminy Cmolas;
- 5) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Cmolas;
- 6) Sprawozdanie ze współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Zakładany jest coroczny przegląd strategii, mogący skutkować modyfikacją jej zapisów. Raporty, informacje, sprawozdania z realizacji zadań i założeń z zakresu niniejszej strategii będą zbierane przez GOPS od instytucji uczestniczących w realizacji strategii.

Sprawozdania ze stopnia realizacji poszczególnych programów i projektów służyć będą bieżącemu monitoringowi realizacji Strategii oraz będą pomocne przy przeprowadzaniu ewaluacji Strategii, a także ewentualnej aktualizacji jej celów i kierunków działań.

Wskazane, aby ewaluacja końcowa została przeprowadzona w ostatnim roku realizacji strategii, a jej wyniki stanowiły podstawę do jej aktualizacji na kolejne lata.

Ewaluacja ilościowa przeprowadzana będzie na podstawie analizy danych liczbowych pochodzących ze sprawozdań podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Analiza ta określi poziom realizacji poszczególnych zadań.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na ocenie:

- efektywności wdrażania Strategii (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe zaangażowane w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów)
- skuteczności (czy kierunki działań i realizowane w ich ramach zadania w zamierzony sposób prowadzą do osiągnięcia celów? Czy realizowane działania w sposób optymalny realizują cele Strategii)
- trafności - czy realizowane cele i kierunki działań Strategii są odpowiedzią na aktualne potrzeby mieszkańców Gminy?

Analiza jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności strategii w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur oraz ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym finansowych. Źródłem danych, które posłużą do ewaluacji mogą być dane statystyczne, sprawozdania z monitoringu, dane z badań społeczności lokalnej i inne.

Źródła finansowania

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Cmolas na lata 2021- 2027 będą: budżet gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji. Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione od możliwości finansowych gminy oraz wielu zmiennych, jak art. sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programie „Rodzina 500 plus”, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

Spis tabel

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Cmolas - 2019 rok.....	8
Tabela 2. Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem środków psychoaktywnych.	18
Tabela 3. Przestępstwa na terenie gminy.	18
Tabela 4. Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych.....	19
Tabela 5. Pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej.....	25
Tabela 6. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin.....	29
Tabela 7. Procedura Niebieska Karta.	43
Tabela 8. Analiza SWOT.	91

Spis wykresów

Wykres 1. Populacja w Gminie Cmolas w latach 1995 - 2020 roku.	7
Wykres 2. Piramida wieku mieszkańców gminy Cmolas	7
Wykres 3. Ekonomiczne grupy wiekowe.....	8
Wykres 4. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS.	25
Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Cmolas z powodu ubóstwa w latach 2018-2020.....	30
Wykres 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Cmolas z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020.	30
Wykres 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Cmolas z powodu bezrobocia w latach 2018-2020.....	33
Wykres 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Cmolas z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020.	34
Wykres 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Cmolas z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w latach 2018-2020.....	36
Wykres 10. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Cmolas z powodu alkoholizmu w latach 2018-2020.	38

Spis rysunków

Rysunek 1. Mapa gminy Cmolas	6
------------------------------------	---